

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту  
Кафедра міжнародної економіки**

|                                     |                                          |
|-------------------------------------|------------------------------------------|
| <b>ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА</b> | <b>«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»</b>            |
| <b>ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ</b>                 | <b>05 Соціальні та поведінкові науки</b> |
| <b>СПЕЦІАЛЬНІСТЬ</b>                | <b>051 «Економіка»</b>                   |

Форма навчання: очна

**КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА**  
на тему «Державний торговельний протекціонізм у реалізації національних  
інтересів держав»

здобувача Цимбаліст Анастасії Артемівни

Науковий керівник: к.е.н., доц. Лихолет С. І.

---

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною  
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., професор Столярчук Я.М.

---

(підпис)

**Київ 2025**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту**  
**Кафедра міжнародної економіки**

|                                     |                                          |
|-------------------------------------|------------------------------------------|
| <b>ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА</b> | <b>«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»</b>            |
| <b>ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ</b>                 | <b>05 Соціальні та поведінкові науки</b> |
| <b>СПЕЦІАЛЬНІСТЬ</b>                | <b>051 «Економіка»</b>                   |

**ПОГОДЖЕНО**

Керівник проєктної групи (гарант) освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»

Людмила ЦИМБАЛ

(підпис)

«\_\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Завідувач кафедри міжнародної економіки

Ярослава СТОЛЯРЧУК

(підпис)

«\_\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

**ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ**

здобувачу вищої освіти Цимбаліст Анастасії Артемівні

*(прізвище, ім'я, по батькові)*

очної (денної) форми навчання

*очної (денної), заочної, дистанційної*

на підготовку кваліфікаційної магістерської роботи

**на тему: «Державний торговельний протекціонізм у реалізації національних інтересів держав»**

**Тему затверджено наказом ректора Університету від «23» червня 2025 р. № 837-ст**

**Кваліфікаційна магістерська робота виконується на основі глибокого вивчення та аналізу літературних джерел наукової, аналітичної та статистичної інформації, статтях, монографіях, доповідях та інших матеріалах міжнародних організацій, урядових установ, аналітичних центрів.**

## План кваліфікаційної магістерської роботи

|                      |                                                                                                                                                                                                           |
|----------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Розділ 1             | Теоретичні основи торговельного протекціонізму в системі забезпечення національних економічних інтересів                                                                                                  |
| Розділ 2             | Комплексне аналітичне оцінювання ефективності застосування торговельного протекціонізму у реалізації національних економічних інтересів                                                                   |
| Розділ 3             | Шляхи удосконалення політики торговельного протекціонізму                                                                                                                                                 |
| Об'єкт дослідження:  | процес впровадження та використання торговельного протекціонізму в країнах світу                                                                                                                          |
| Предмет дослідження: | теоретичні та практичні аспекти використання торговельного протекціонізму в системі забезпечення національних економічних інтересів                                                                       |
| Мета дослідження:    | аналітичне оцінювання ефективності застосування торговельного протекціонізму у реалізації національних економічних інтересів, а також розробка шляхів удосконалення політики торговельного протекціонізму |

**Конкретні завдання, які студент повинен виконати для досягнення поставленої мети:**

|             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| У розділі 1 | Розкрити економічну сутність та зміст торговельного протекціонізму в системі національної економічної політики, розглянути класифікацію форм та інструментів торговельного протекціонізму, проаналізувати торговельний протекціонізм у системі забезпечення національних економічних інтересів             |
| У розділі 2 | Дослідити стратегії торговельного протекціонізму розвинених країн світу та розглянути відмінності між США та ЄС, здійснити оцінювання сучасних практик торговельного протекціонізму у країнах, що розвиваються, оцінити сучасний стан та проблеми реалізації торговельного протекціонізму в Україні        |
| У розділі 3 | Розглянути інтеграцію економічної безпеки у торговельну політику та захист критичних секторів, проаналізувати виклики глобальних торговельних інституцій та потреби їх модернізації, запропонувати стратегічні напрями удосконалення торговельного протекціонізму України з урахуванням світових тенденцій |

**Завдання підготував  
науковий керівник :**

\_\_\_\_\_  
(підпис)  
«25» червня 2025 р.

\_\_\_\_\_  
Лихолет С.І.  
(ініціали, прізвище)

**Завдання одержав здобувач:**

\_\_\_\_\_  
(підпис)  
«25» червня 2025 р.

\_\_\_\_\_  
Цимбаліст А.А.  
(ініціали, прізвище)

## Реферат

Кваліфікаційна магістерська робота містить 80 сторінок, 15 таблиць, 14 рисунків, перелік джерел посилання з 64 найменувань, додатки.

### **«Державний торговельний протекціонізм у реалізації національних інтересів держав»**

*(назва кваліфікаційної магістерської роботи)*

*Об'єктом дослідження* є процес впровадження та використання торговельного протекціонізму в країнах світу.

*Предметом дослідження* є теоретичні та практичні аспекти використання торговельного протекціонізму в системі забезпечення національних економічних інтересів.

*Мета кваліфікаційної магістерської роботи* – аналітичне оцінювання ефективності застосування торговельного протекціонізму у реалізації національних економічних інтересів, а також розробка шляхів удосконалення політики торговельного протекціонізму.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- визначити економічну сутність і зміст торговельного протекціонізму в системі національної економічної політики;
- здійснити класифікацію форм та інструментів торговельного протекціонізму;
- охарактеризувати торговельний протекціонізм у системі забезпечення національних економічних інтересів;
- проаналізувати стратегії торговельного протекціонізму розвинених країн світу: відмінності між США та ЄС;
- здійснити оцінювання сучасних практик торговельного протекціонізму у країнах, що розвиваються;
- провести оцінювання сучасного стану та проблем реалізації торговельного протекціонізму в Україні;
- обґрунтувати напрямки інтеграції економічної безпеки у торговельну політику та захист критичних секторів;
- охарактеризувати виклики глобальних торговельних інституцій та потреба їх модернізації;
- визначити стратегічні напрями удосконалення торговельного протекціонізму України з урахуванням світових тенденцій.

*Практичне значення отриманих результатів.* Практична значущість отриманих результатів полягає в тому, що отримані результати дослідження можуть бути використані при формуванні державної політики використання засобів протекціонізму враховуючи сучасні тенденції розвитку світового ринку та війни в Україні.

Рік виконання кваліфікаційної магістерської роботи 2025.  
Рік захисту роботи 2025.

*Ключові слова: торговельний протекціонізм, державна торговельна політика, національні економічні інтереси, зовнішньоекономічна діяльність, економічна безпека, глобалізація.*

## ЗМІСТ

|                                                                                                                                                         |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ВСТУП.....                                                                                                                                              | 3  |
| РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПРОТЕКЦІОНІЗМУ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ                                      | 6  |
| 1.1. Економічна сутність і зміст торговельного протекціонізму в системі національної економічної політики.....                                          | 6  |
| 1.2. Класифікація форм та інструментів торговельного протекціонізму .....                                                                               | 12 |
| 1.3. Торговельний протекціонізм у системі забезпечення національних економічних інтересів.....                                                          | 18 |
| РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНЕ АНАЛІТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПРОТЕКЦІОНІЗМУ У РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ ..... | 26 |
| 2.1. Стратегії торговельного протекціонізму розвинених країн світу: відмінності між США та ЄС .....                                                     | 26 |
| 2.2. Оцінювання сучасних практик торговельного протекціонізму у країнах, що розвиваються.....                                                           | 39 |
| 2.3. Оцінювання сучасного стану та проблем реалізації торговельного протекціонізму в Україні.....                                                       | 48 |
| РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПРОТЕКЦІОНІЗМУ .....                                                                               | 54 |
| 3.1. Інтеграція економічної безпеки у торговельну політику та захист критичних секторів.....                                                            | 54 |
| 3.2. Виклики глобальних торговельних інституцій та потреба їх модернізації .                                                                            | 58 |
| 3.3. Стратегічні напрями удосконалення торговельного протекціонізму України з урахуванням світових тенденцій.....                                       | 68 |
| ВИСНОВКИ.....                                                                                                                                           | 77 |
| СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ .....                                                                                                                        | 81 |
| ДОДАТКИ.....                                                                                                                                            | 89 |

## ВСТУП

*Актуальність теми.* Зі зростанням масштабів міжнародного економічного обміну підвищується значення зовнішньоторговельної політики для забезпечення стабільного розвитку національної економіки. У сучасних умовах конкурентної взаємодії на внутрішніх та зовнішніх ринках особливого значення набуває формування ефективної зовнішньоторговельної стратегії, спрямованої на підвищення конкурентоспроможності національних товарів і послуг. Одним із ключових інструментів такої політики виступає протекціонізм, що реалізується з метою захисту національної економіки від негативного впливу іноземної конкуренції. Застосовуючи інструменти торговельного протекціонізму уряд здійснює регулювання імпорتنих потоків, контроль над товарними та грошовими потоками, водночас стимулюючи експорт продукції та послуг на зовнішні ринки. Актуальність розробки збалансованої політики протекціонізму зростає у зв'язку з посиленням процесів глобалізації, що визначає необхідність врахування міжнародних економічних тенденцій при формуванні національної торговельної стратегії.

*Аналіз останніх досліджень і публікацій.* Питання впровадження інструментів протекціонізму в економіці країн були предметом дослідження як вітчизняних науковців, таких як Зінатулліна Г. Р., Черногуз Л. П., Козик В. В., Панкова Л. А., Даниленко Н. Б., Баєва О. І., Григор'єв Г. С., Забарна Е. М., Козакова О. М., Задорожнюк Н. О., Москалик Р., Мелих О., Боднарчук Т. Л., Бешлей Т. І., Сапожник Д. І., Резнік Н., Вербівський С., Єроменко А. Р., Варналія З. С., Єрмошенко М. М., Панкова Л. І., Узбек Д., Панченко В. Г., Панченко В., Резнікова Н., Балабанова Н. В.; так і зарубіжних: Alsharari N. M., Serap Durusoy, Edgardo Sica, Zeypen Beyhan, C. Henn, B. McDonald.

*Мета і завдання дослідження.* Метою роботи є аналітичне оцінювання ефективності застосування торговельного протекціонізму у реалізації національних економічних інтересів, а також розробка шляхів удосконалення політики торговельного протекціонізму.

Відповідно до поставленої мети було визначено наступні *завдання дослідження*:

- визначити економічну сутність і зміст торговельного протекціонізму в системі національної економічної політики;
- здійснити класифікацію форм та інструментів торговельного протекціонізму;
- охарактеризувати торговельний протекціонізм у системі забезпечення національних економічних інтересів;
- проаналізувати стратегії торговельного протекціонізму розвинених країн світу: відмінності між США та ЄС;
- здійснити оцінювання сучасних практик торговельного протекціонізму у країнах, що розвиваються;
- провести оцінювання сучасного стану та проблем реалізації торговельного протекціонізму в Україні;
- обґрунтувати напрямки інтеграції економічної безпеки у торговельну політику та захист критичних секторів;
- охарактеризувати виклики глобальних торговельних інституцій та потреба їх модернізації;
- визначити стратегічні напрями удосконалення торговельного протекціонізму України з урахуванням світових тенденцій.

*Об'єкт дослідження* – це процес впровадження та використання торговельного протекціонізму в країнах світу.

*Предмет дослідження* – теоретичні та практичні аспекти використання торговельного протекціонізму в системі забезпечення національних економічних інтересів.

*Методи дослідження.* У дослідженні використано такі методи: аналіз та узагальнення наукової літератури, класифікація та типологізація, системний та логічний аналіз, порівняльний аналіз, економіко-статистичний аналіз, експертні оцінки, табличні та графічні методи.

*Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів.* Практична значущість отриманих результатів полягає в тому, що отримані результати дослідження можуть бути використані при формуванні державної політики використання засобів протекціонізму враховуючи сучасні тенденції розвитку світового ринку та війни в Україні.

*Інформаційна база дослідження.* Інформаційною базою дослідження є: офіційні статистичні дані Світової організації торгівлі (СОТ), Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Європейського Союзу, Державної служби статистики України, НБУ та Міністерства економіки України; аналітичні матеріали міжнародних фінансових інститутів, наукові публікації, монографії та статті провідних вітчизняних і зарубіжних економістів щодо торговельного протекціонізму, його інструментів та впливу на національні економічні інтереси.

*Структура роботи.* Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

## РОЗДІЛ 1

# ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПРОТЕКЦІОНІЗМУ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ

### 1.1. Економічна сутність і зміст торговельного протекціонізму в системі національної економічної політики

Протекціонізм як специфічна форма економічної політики сформувався в період затяжної економічної депресії, що охопила континентальну Європу у 70-80-х роках XIX століття. Першими теоретичними та практичними засновниками протекціонізму вважаються представники меркантилізму (від італ. mercante – торговець, купець) У. Стаффорд, Т. Мен, А. Серра (Велика Британія), Г. Скаруффі та А. Монкретьєн (Франція). Вони обґрунтовували необхідність активного державного втручання у зовнішньоторговельні процеси та економічне життя загалом, з метою захисту національної промисловості й вітчизняних торговців від іноземної конкуренції, наполягаючи на відповідній політиці урядів. Система протекціоністських заходів, що передбачала запровадження високих мит, адміністративних обмежень імпорту та фінансове стимулювання становлення молодих галузей економіки, набула поширення у розвинених країнах у XVI–XVIII ст. Саме завдяки такій політиці сформувалася промисловість Великої Британії, закріпилися стійкі позиції на світовому ринку у провідних індустріальних галузей Німеччини, США, Франції та низки інших держав[1].

Хоча кризові явища з часом були подолані, досвід тих держав, які вдалися до протекціоністських заходів, засвідчив їхню ефективність у стимулюванні промислового розвитку та забезпеченні зростання соціально-економічного добробуту населення. Саме це зумовило поширення практики застосування протекціонізму в подальшій економічній політиці. Відтоді жодна держава світу, незалежно від рівня її ліберальності чи демократичності, не відмовляється від

використання протекціоністських інструментів у процесі формування стратегічних напрямів розвитку національної економіки.

Підходи до визначення сутності поняття «торговельного протекціонізму» відображено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення поняття «торговельного протекціонізм»

| Автор                                                        | Поняття                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|--------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Козик В.В.,<br>Панкова Л.А.,<br>Даниленко Н.Б. [2]           | Протекціонізм – це державна політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції з використанням системи обмежень імпорту.                                                                                                                                                             |
| Баєва О.І. [3]                                               | Політика торговельного протекціонізму – це політика, що запроваджується державою для захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції.                                                                                                                                                      |
| Григор'єв Г.С. [4]                                           | Політика торговельного протекціонізму – є змішаною формою політик автаркії і вільної торгівлі. Країна не відмовляється від зовнішньої торгівлі, однак захищає свій внутрішній ринок за допомогою тарифних і нетарифних методів, які обмежують доступ іноземних конкурентів на внутрішній ринок. |
| Забарна Е. М.,<br>Козакова О. М.,<br>Задорожнюк Н. О.<br>[5] | Торговельний протекціонізм – це політика захисту вітчизняного виробника від іноземних конкурентів.                                                                                                                                                                                              |
| Москалик Р. [6]                                              | Протекціонізм – це політика обмеження імпорту товарів чи послуг, направлена на захист внутрішнього ринку від іноземної конкуренції через запровадження тарифних і/або нетарифних обмежень у торгівлі, і як правило задовольняє торгові інтереси певних національних виробників та уряду.        |

*Джерело: складено автором на основі [2-6]*

Автори Козик В.В., Панкова Л.А., Даниленко Н.Б. [2] та Баєва О.І. [3] акцентують увагу на ролі держави як суб'єкта, що запроваджує політику захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції шляхом використання обмежень імпорту. Вони підкреслюють адміністративний та регуляторний характер протекціоністських заходів, проте не деталізують інструментарій їх реалізації. Григор'єв Г.С. [4] розглядає торговельний протекціонізм як змішану форму політик автаркії та вільної торгівлі, підкреслюючи одночасне збереження зовнішньої торгівлі та захист внутрішнього ринку за допомогою тарифних і

нетарифних методів. Такий підхід дозволяє охопити ширший спектр економічних стратегій і враховує баланс між захистом національних виробників та інтеграцією у світову економіку. Забарна Е.М., Козакова О.М., Задорожнюк Н.О. [5] акцентують увагу на захисті вітчизняного виробника як основної мети протекціоністської політики, що відображає практичну спрямованість заходів.

Москалик Р. [6] надає найбільш комплексне визначення, акцентуючи увагу не лише на обмеженні імпорту через тарифні та нетарифні методи, але й на задоволенні торгових інтересів національних виробників та урядових структур, що дозволяє враховувати економічну і соціальну функції протекціонізму. Згідно підходу автора Москалик Р. торговельний протекціонізм визначається як цілеспрямована економічна політика держави, спрямована на обмеження імпорту товарів і послуг з метою захисту внутрішнього ринку від надмірної іноземної конкуренції [6]. Така політика реалізується через застосування тарифних та нетарифних інструментів регулювання зовнішньої торгівлі і, як правило, орієнтована на задоволення інтересів національних виробників та урядових структур.

Політика торговельного протекціонізму може переслідувати такі цілі (рис. 1.1)[7]:

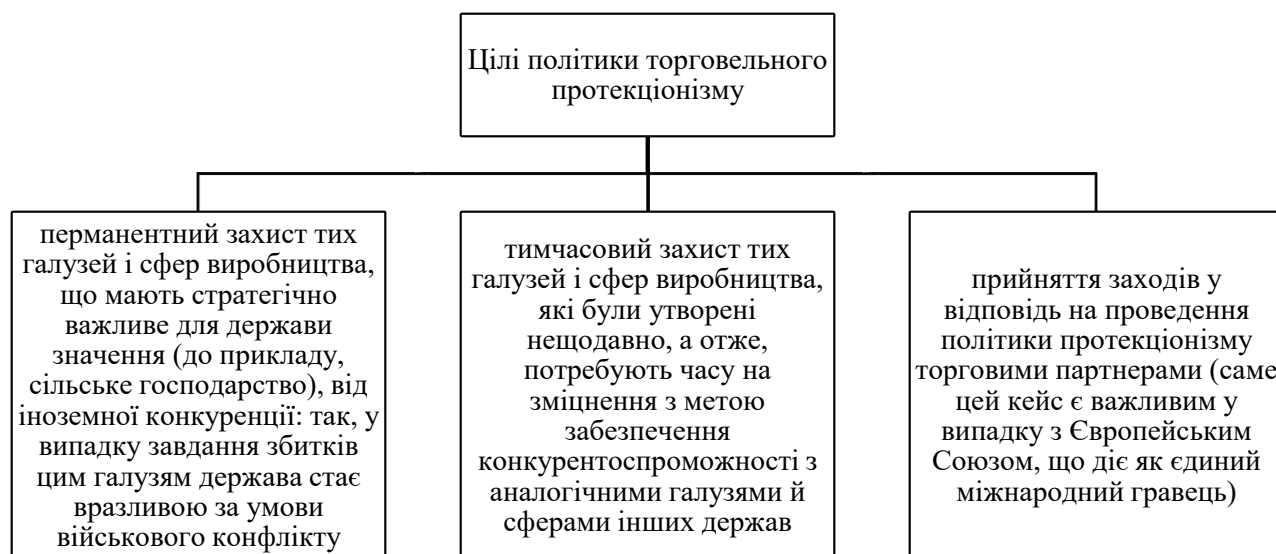


Рисунок 1.1 – Цілі політики торговельного протекціонізму

*Джерело: складено автором на основі [7]*

Німецький економіст Ф. Ліст, один із провідних теоретиків протекціонізму, ще у XIX столітті наголошував, що без застосування протекціоністських заходів нації, які перебувають на початковому етапі формування власної промисловості, опинилися б у стані «вічного підпорядкування» іноземним виробникам, оскільки їхні національні промислові структури не витримали б конкуренції та були б зруйновані [7].

Переваги протекціонізму в економічній науці розглядаються як комплекс позитивних ефектів, що виникають унаслідок застосування державою обмежувальних заходів відносно здійснення імпорту. Основні переваги торговельного протекціонізму відображено на рис. 1.2.



Рисунок 1.2 – Переваги торговельного протекціонізму

*Джерело: складено автором на основі [3;6;7]*

Перевагою торговельного протекціонізму є захист молодих галузей та підприємств. Підприємства, які перебувають на етапі становлення, зазвичай не здатні конкурувати з іноземними виробниками через відсутність ефекту масштабу, недостатню організаційну адаптацію, незавершені маркетингові стратегії та потребу у формуванні ринкової репутації. Застосування тимчасового торговельного протекціонізму виступає інструментом підтримки їх подальшого розвитку.

Наступною перевагою є підтримка зайнятості населення, адже обмеження імпорту дозволяє пом'якшити прояви структурного безробіття, яке виникає через скорочення національного виробництва у результаті конкуренції з іноземними товарами. Такий захід у короткостроковій перспективі знижує ризики соціально-економічної напруги та надмірного навантаження на державний бюджет у вигляді допомог безробітним. Особливе значення має захист внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції. Використання антидемпінгових і компенсаційних заходів, тимчасових спеціальних обмежень відповідно до правил СОТ сприяє адаптації національних виробників до нових умов.

Торговельний протекціонізм виконує функцію забезпечення національної безпеки, оскільки дозволяє захищати стратегічні галузі, серед яких військово-промисловий комплекс, енергетика, телекомунікації, сільське господарство і харчова промисловість, необхідні для продовольчої стабільності у кризових та воєнних умовах. Торговельна протекціоністська політика сприяє становленню національних корпорацій. Завдяки захищеному ринку вони отримують можливість формувати надприбутки, які можуть бути використані для експансії на міжнародні ринки, створення транснаціональних компаній та підвищення глобальної конкурентоспроможності. Позитивним аспектом також є стимулювання інноваційного розвитку, оскільки частина отриманих на внутрішньому ринку ресурсів може спрямовуватись на фінансування досліджень, новітніх розробок і технологічних інновацій, що забезпечує довгострокове підвищення продуктивності та конкурентоспроможності національної економіки[6].

Водночас прихильники доктрини вільної торгівлі висувують низку критичних аргументів щодо протекціонізму. По-перше, у довгостроковій перспективі він знижує стійкість національного виробництва, оскільки зменшення конкуренційного тиску з боку міжнародних ринків послаблює стимули до підвищення ефективності та інноваційного розвитку. По-друге, протекціоністська політика негативно впливає на добробут споживачів через

підвищення цін на товари, зумовлене дією імпорتنих бар'єрів. По-третє, надмірна орієнтація на захист внутрішніх ринків сприяє виникненню міжнародних суперечностей і торговельних конфліктів, що створює додаткові ризики для стабільності та безпеки світової економічної системи [7].

Основні недоліки торговельного протекціонізму відображено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Недоліки торговельного протекціонізму

| Недолік                                | Характеристика                                                                                             |
|----------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Підвищення цін і зменшення асортименту | Високі імпортні мита призводять до подорожчання товарів та обмеження вибору для споживачів.                |
| Ризик монополізації ринку              | Захищені компанії можуть зловживати своїм становищем, формуючи монополії та олігополії.                    |
| Сповільнення економічного зростання    | Зменшення обсягів торгівлі обмежує темпи зростання виробництва і знижує добробут населення.                |
| Скорочення зовнішньої торгівлі         | Зниження експорту та імпорту негативно впливає на світову економіку і міжнародні відносини.                |
| Ризик торговельних війн                | За принципом взаємності торговельні партнери можуть вводити відповідні або жорсткіші обмеження.            |
| Порушення норм СОТ                     | Необґрунтований протекціонізм може призвести до санкцій, компенсаційних заходів та іміджевих втрат країни. |

*Джерело: складено автором на основі [3;6;7]*

Протекціоністські заходи обмежують конкурентне середовище, сприяють зростанню цін та зменшенню доступності товарів для споживачів, створюють передумови для монополізації внутрішнього ринку та гальмують економічний розвиток. Водночас вони негативно позначаються на міжнародній торгівлі, провокуючи торговельні війни та суперечності у рамках СОТ, що може спричинити як економічні втрати, так і погіршення міжнародного іміджу країни.

Отже, сучасні підходи до визначення сутності торговельного протекціонізму акцентують увагу на цілеспрямованому державному регулюванні зовнішньої торгівлі через тарифні та нетарифні обмеження з метою захисту внутрішнього ринку і підтримки національних виробників. На підставі проведеного дослідження, можемо сформулювати наступне визначення поняття

торговельного протекціонізму: «торговельний протекціонізм являє собою цілеспрямовану державну політику, орієнтовану на захист внутрішнього ринку та національних виробників від впливу іноземної конкуренції шляхом використання тарифних і нетарифних механізмів регулювання зовнішньої торгівлі з врахуванням національних економічних інтересів країни». Цілі торговельного протекціонізму включають як захист стратегічно важливих секторів економіки, так і стимулювання новостворених галузей та реагування на протекціоністські заходи торговельних партнерів, що підтверджує його незмінну актуальність у сучасній економічній політиці незалежно від рівня ліберальності країни. Перевагами впровадження торговельного протекціонізму є захист молодих і стратегічно важливих галузей, підтримка зайнятості населення, сприяння формуванню національних корпорацій, стимулювання інноваційного розвитку та забезпечення національної безпеки. Водночас протекціоністські заходи мають суттєві недоліки: вони підвищують ціни і зменшують асортимент товарів для споживачів, створюють ризики монополізації ринку, сповільнюють економічне зростання, скорочують обсяги зовнішньої торгівлі та можуть провокувати торговельні конфлікти і порушення норм СОТ. Враховуючи позитивні та негативні сторони, застосування торговельного протекціонізму вимагає збалансованого підходу, який враховує як економічні та соціальні переваги, так і потенційні негативні наслідки для внутрішнього ринку та міжнародних економічних відносин.

## **1.2. Класифікація форм та інструментів торговельного протекціонізму**

Протекціонізм доцільно розглядати як форму економічної політики, спрямованої насамперед на підвищення конкурентоспроможності національної продукції та формування стійкого внутрішньоконкурентного середовища, яке забезпечує витіснення іноземних виробників з ринку переважно через механізми ринкового саморегулювання, а не адміністративне втручання. У цьому контексті

протекціонізм виступає інструментом прискорення вирішення структурних дисбалансів у національній економіці та охоплює комплекс заходів, які умовно можна поділити на три основні групи (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Класифікація заходів протекціонізму

| Група заходів                                       | Зміст                                                                                         | Основні інструменти                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Підтримка вітчизняного виробника                 | Спрямована на зміцнення позицій національних підприємств через фінансово-економічні механізми | Пряма бюджетна підтримка та субсидування<br>Фінансовий протекціонізм (відмова підтримки іноземним компаніям, вимога використання ресурсів у межах країни)<br>Пільгове експортне кредитування<br>Спеціальні податкові режими та податкові канікули<br>Валютна політика, спрямована на зниження курсу національної валюти<br>Вимоги щодо локалізації виробництва (частка місцевих компонентів) |
| 2. Формування внутрішнього конкурентного середовища | Забезпечення справедливих умов конкуренції та стимулювання інновацій                          | Підтримка НДДКР у державному та приватному секторах<br>Недискримінаційна політика державних закупівель<br>Антидемпінгові, компенсаційні та спеціальні заходи щодо імпорту<br>Внутрішня система податків та зборів                                                                                                                                                                            |
| 3. Стимулювання внутрішнього споживання             | Заохочення населення до споживання національної продукції та захист споживача                 | Інформаційні та маркетингові кампанії ("Купуй вітчизняне" тощо)<br>Контроль за ціноутворенням національних виробників<br>Антимонопольна політика в умовах послаблення іноземної конкуренції                                                                                                                                                                                                  |

*Джерело: складено автором на основі [8-10]*

Перша група пов'язана з підтримкою вітчизняного виробника, що реалізується через систему переважно фінансово-економічних механізмів. Вона включає пряму бюджетну підтримку та субсидування, заходи фінансового протекціонізму, коли держави відмовляються надавати допомогу іноземним підприємствам або зобов'язують отримувачів державних ресурсів використовувати їх виключно в межах країни. До цієї групи також належать пільгове експортне кредитування, запровадження спеціальних податкових

режимів і податкових канікул для підприємств пріоритетних галузей, використання валютної політики зі зниженням курсу національної валюти, встановлення вимог щодо частки локальних компонентів у виробництві тощо.

Друга група заходів спрямована на створення ефективного внутрішнього конкурентного середовища. Вона включає підтримку науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт у державному та приватному секторах, застосування недискримінаційної політики державних закупівель, використання антидемпінгових, компенсаційних і спеціальних заходів щодо імпорту, внутрішню систему оподаткування та зборів, яка забезпечує справедливі умови конкуренції.

Третя група стосується стимулювання внутрішнього споживання національної продукції. Йдеться про інформаційні та маркетингові кампанії, які формують позитивне ставлення до вітчизняних товарів, контроль за ціновою політикою національних виробників, активне застосування антимонопольних заходів у ситуаціях, коли іноземна конкуренція послаблена.

Таким чином, протекціонізм доцільно трактувати не як засіб обмеження вільної торгівлі чи боротьби з імпортом, а як інструмент підтримки розвитку національного виробництва та формування внутрішнього конкурентного середовища, що створює для вітчизняних виробників більш сприятливі умови порівняно з імпортерами. У цьому розумінні протекціоністська політика може бути ефективним чинником економічного зростання як у розвинених країнах, так і в тих, що розвиваються.

Стратегічна мета економічного протекціонізму полягає у створенні сприятливих, але не надмірно пільгових умов для функціонування національних виробників, забезпеченні рівноправної конкуренції та формуванні стійких внутрішніх ринкових механізмів. Основні напрями реалізації цієї стратегії включають:

– недопущення формування «теплих» умов для суб'єктів господарювання при одночасному забезпеченні належного інституційного середовища;

- відновлення платоспроможності внутрішнього ринку;
- дотримання державою своїх соціально-економічних зобов'язань перед населенням і підприємствами;
- ефективне використання наявних факторних переваг національної економіки;
- урахування соціально-економічних і політичних особливостей країни під час реалізації протекціоністських заходів [9].

Основними інструментами реалізації політики протекціонізму виступають митно-тарифні та нетарифні методи регулювання.

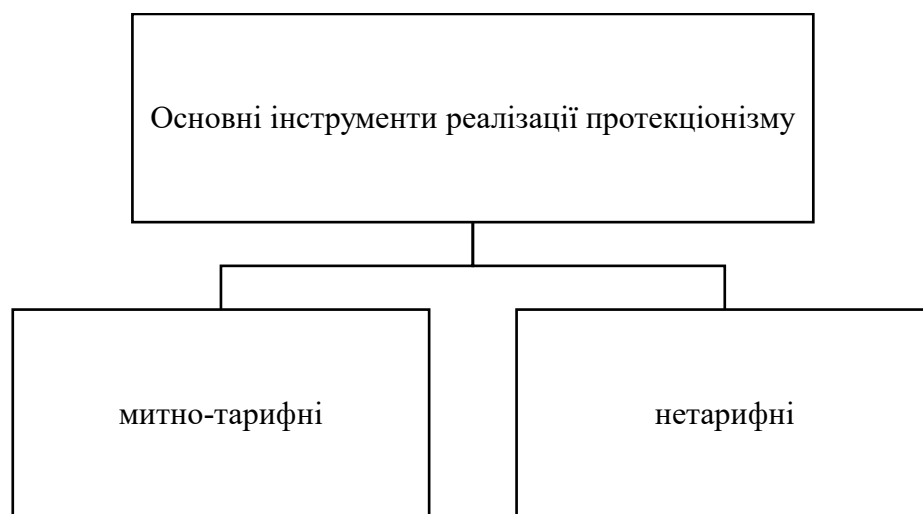


Рисунок 1.3 - Основні інструменти реалізації протекціонізму

*Джерело: складено автором на основі [10]*

Нетарифні заходи застосовуються до імпорту й експорту окремих видів продукції з метою посилення державного контролю за зовнішньоторговельними операціями. Вони передбачають механізми ліцензування імпорту та експорту конкретних товарів, контрактів або суб'єктів підприємницької діяльності, а також інші форми регламентації з боку компетентних органів державної влади.

Тарифні методи базуються на встановленні митних ставок щодо різних категорій товарів та визначенні індикативних цін (мінімальних і максимальних), за якими здійснюється митне оформлення. Таким чином, тарифне регулювання виконує як фіскальну, так і захисну функцію, впливаючи на

конкурентоспроможність імпортованих товарів і забезпечуючи певний рівень захисту для національних виробників.

Необхідність упорядкування зовнішньоекономічних відносин у внутрішній та міжнародній площинах зумовила формування митно-тарифної системи, що поєднує тарифні й нетарифні інструменти з метою захисту внутрішнього ринку та національних економічних інтересів.

Водночас слід зазначити, що ні політика вільної торгівлі, ні протекціонізм не реалізовувалися у своїх чистих формах: навіть за умов максимальної лібералізації зовнішньої торгівлі держава зберігала право на мінімальне регуляторне втручання задля підтримання економічної стабільності та захисту стратегічних секторів.

Нетарифні обмеження охоплюють широкий спектр адміністративних, фінансових, валютних та інших регуляторних заходів, спрямованих на контроль, стимулювання або обмеження зовнішньоторговельних потоків товарів і послуг.

Таблиця 1.4 – Класифікація нетарифних інструментів

| Група нетарифних інструментів                                | Нетарифні інструменти                                                                                                                                             |
|--------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Держава, як учасник зовнішньоторговельних операцій           | Субсидії на виробництво та експорт товарів<br>Система державних закупівель продукції<br>Державна торгівля                                                         |
| Митні та адміністративні процедури                           | Антидемпінгові методи<br>Методи визначення митної вартості товарів<br>Митні і консульські процедури<br>Товаросупровідні документи<br>Товарна класифікація товарів |
| Нормативні вимоги щодо охорони здоров'я та технічної безпеки | Промислові стандарти<br>Вимоги до пакування і маркування<br>Санітарно-ветеринарні норми                                                                           |
| Кількісні та валютні обмеження на імпорт і експорт           | Квотування та ліцензування товарів<br>Валютні обмеження                                                                                                           |
| Обмеження, що містяться в регулюванні платежів               | Прикордонний податковий режим                                                                                                                                     |

*Джерело: складено автором на основі [11-13]*

Нетарифні методи регулювання є найефективнішим елементом у реалізації зовнішньоекономічної політики з таких причин [14]:

1. Нетарифні методи регулювання, як правило, не підпадають під міжнародні зобов'язання.
2. Вони є більш зручними для досягнення необхідних результатів у зовнішньоекономічній політиці.
3. Дозволяють враховувати специфіку ситуації, що складається в світовій економіці.
4. Сприяють запобіганню демпінгу, забезпечуючи стабільність місцевої економіки.
5. Не створюють додаткового податкового навантаження на населення.
6. Надають можливість пріоритетно підтримувати галузі економіки, які мають стратегічне значення.
7. Регулюють імпорт через застосування квот і обмежень.

Отже, протекціонізм виступає комплексним і багаторівневим інструментом державної економічної політики, спрямованим не лише на обмеження зовнішньої конкуренції, а насамперед на підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Його зміст полягає у формуванні сприятливих умов для розвитку національного виробництва, стимулюванні інноваційної діяльності та розширенні внутрішнього ринку за рахунок підвищення попиту на національні товари. Реалізація протекціоністських заходів у трьох взаємопов'язаних напрямках, підтримці виробника, формуванні конкурентного середовища та стимулюванні внутрішнього споживання, створює передумови для структурної модернізації економіки, підвищення рівня зайнятості та забезпечення стійкого економічного зростання. Сучасний протекціонізм набуває стратегічного значення як інструмент забезпечення національних інтересів і підвищення економічної безпеки держави в умовах глобальної конкуренції. Основними інструментами реалізації політики протекціонізму виступають митно-тарифні та нетарифні методи. Нетарифні заходи застосовуються до імпорту й експорту окремих видів

продукції з метою посилення державного контролю за зовнішньоторговельними операціями. Тарифні методи базуються на встановленні митних ставок щодо різних категорій товарів та визначенні індикативних цін (мінімальних і максимальних), за якими здійснюється митне оформлення.

### **1.3. Торговельний протекціонізм у системі забезпечення національних економічних інтересів**

Спираючись на ключові положення розвитку економічної думки щодо сутності національних економічних інтересів, враховуючи емпіричні реалії сучасності, сформовані під впливом технологічних трансформацій четвертої та п'ятої промислових революцій, виникає необхідність уточнення їх дефініції та виокремлення визначальних характеристик поняття «національний економічний інтерес».

Національний економічний інтерес доцільно трактувати як сукупність об'єктивних економічних потреб суверенної держави, що виявляються у поєднанні різнорівневих інтересів суспільства та забезпечують ефективний, стабільний соціально-економічний розвиток національної економіки та її конкурентоспроможність [15, с. 98]. Саме таке розуміння створює основу для формування системи суспільної ефективності та соціального прогресу, моделі відтворення національного продукту, визначення динаміки та чинників розвитку суспільного сектору економіки, для аналізу ефективності або дисфункцій ринкових механізмів.

Відповідно до наукової позиції професора М.М. Єрмошенка, національні економічні інтереси – це сукупність об'єктивних економічних потреб незалежної країни, задоволення яких забезпечує ефективне функціонування та сталий розвиток її економічної системи, а через неї – економіки загалом [16, с. 19].

У світовій теоретичній та практичній площині поняття «національні економічні інтереси» часто ототожнюється з вузько державними інтересами, що

не повною мірою узгоджується з реальними суспільними процесами. У філософському вимірі сучасності держава як форма втілення нації поєднує два компоненти – громадянське суспільство і державний апарат. Тому національний інтерес є результатом їх консолідації, тобто гармонізації та узгодження, що передбачає подолання суперечностей між суспільними і державними інтересами [17, с. 97].

Національні економічні інтереси забезпечують внутрішню збалансованість та гармонійність у визначенні стратегічних пріоритетів розвитку економіки, спрямовуючи її на формування прогресивної моделі відтворення. До основних проявів їх реалізації належать [18]:

- в умовах ринкової економіки домінують завдання забезпечення балансу змішаної моделі національного відтворення, гарантування економічної безпеки, захисту національного виробника в умовах порушення рівноваги економічних інтересів;

- пріоритет набувають цінності соціального прогресу та відтворення соціального потенціалу, збереження соціокультурної ідентичності нації як складової поступального розвитку суспільства в межах поширення демократичних цінностей;

- особлива увага приділяється науково-технічному та інтелектуальному прогресу, що спрямований на підвищення якості життя населення, забезпечення сталого економічного зростання, розвиток науки, освіти, культури та технологій, розширення доступу до інформації та знань як умов створення нових можливостей розвитку і нейтралізації соціально-економічних загроз;

- визначальним стає дотримання стратегічних орієнтирів розвитку та реалізація обраної моделі національної економіки на засадах управлінської модернізації й ефективності.

Таблиця 1.5 – Прояви національних економічних інтересів у визначенні стратегічних пріоритетів

| № | Сутність пріоритету                                                           | Ключові аспекти                                                                                                                                                                                                                                                     |
|---|-------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 | Баланс змішаної моделі ринкової економіки та безпека господарської діяльності | Забезпечення рівноваги між ринком і державним регулюванням<br>Захист національного виробника<br>Гарантування економічної безпеки в умовах порушення інтересів учасників ринку                                                                                       |
| 2 | Соціальний прогрес та відтворення соціального потенціалу                      | Пріоритетність соціальних цінностей<br>Збереження соціокультурного потенціалу нації<br>Формування суспільства, орієнтованого на прогрес у контексті демократичних цінностей                                                                                         |
| 3 | Науково-технічний та інтелектуальний прогрес                                  | Підвищення якості життя населення<br>Стабільне економічне зростання<br>Розвиток науки, освіти, технологій, культури<br>Розширення доступу до інформації та знань<br>Створення нових можливостей для вирішення соціально-економічних проблем та нейтралізації загроз |
| 4 | Дотримання стратегічних планів розвитку національної економіки                | Формування ефективної моделі національної економіки<br>Системне впровадження стратегічних рішень<br>Управлінський прогрес як засіб просування економічного розвитку                                                                                                 |

*Джерело: складено автором на основі [18]*

Таким чином, національні економічні інтереси виконують інтегруючу функцію, поєднуючи економічну ефективність, соціальну справедливість і державну безпеку, та визначають вектор довгострокового поступу країни. Національні економічні інтереси виступають фундаментальною основою формування та реалізації стратегічних орієнтирів розвитку держави, забезпечуючи узгодженість між економічними, соціальними та управлінськими пріоритетами. Вони спрямовані на створення прогресивної моделі економічного відтворення, здатної гарантувати стійкість та конкурентоспроможність національної економіки. Їхнє втілення передбачає підтримання балансу між ринковими механізмами та державним регулюванням, захист національного виробника, утвердження соціальних цінностей та культурної ідентичності,

стимулювання науково-технічного розвитку й інновацій. Реалізація національних економічних інтересів можлива лише за умов дотримання стратегічних планів і впровадження сучасних управлінських підходів, що забезпечує сталий розвиток та підвищення якості життя населення.

Національний інтерес має визначати стратегічний вектор розвитку, за якого у певних секторах економіки доцільним є тимчасове зниження або навіть скасування торговельних бар'єрів. Водночас така політика не повинна ставати постійною практикою, оскільки тривале збереження надмірної відкритості може призвести до розриву між виробничим потенціалом країни та реальною внутрішньою й глобальною економічною кон'юктурою. Виняток становлять лише галузі, що безпосередньо пов'язані із забезпеченням національної безпеки, де держава має зберігати активний контроль[19].

Таким чином, йдеться не про заперечення відкритості або участі у глобальних економічних процесах, а про необхідність визначення оптимальних темпів та форм інтеграції у світову економіку. Відповідно, стратегія розвитку національної економіки має базуватися на збалансованому поєднанні принципів вільної торгівлі та державного протекціонізму. Натомість серйозною помилкою є надання відкритості статусу безумовної цінності, коли їй приписуються абстрактні переваги та ілюзорні можливості саморегуляції економіки. Подібний підхід нерідко призводить до часткової або повної втрати економічного суверенітету, а в кращому випадку – до формування глибокої залежності від зовнішніх акторів у системі глобальних економічних відносин.

Успіх у глобальному середовищі досягається за умови, що національна економіка не втрачає своєї сутності й не розчиняється у системі міжнародних взаємовідносин. Лише економіка, що володіє внутрішньою самодостатністю, здатна забезпечити оптимальне поєднання відкритості, яка сприяє зниженню торговельних бар'єрів, запобігає надмірному зростанню внутрішніх цін, технологічній стагнації, погіршенню умов для експорту, напруженню у взаєминах із зовнішніми партнерами та зниженню конкуренції у внутрішньому бізнес-середовищі, з одного боку, та ефективним державним регулюванням – з

іншого. Водночас ігнорування національних регуляторних механізмів призводить до занепаду виробництва, зростання безробіття, зниження життєвого рівня населення, а в окремих постсоціалістичних країнах – до втрати цілих галузей промисловості та процесів деіндустріалізації[20].

Отже, лише органічне поєднання переваг ліберальної та протекціоністської економічної політики забезпечує поступальний розвиток. Саме національний інтерес має визначати траєкторію, за якої доцільним є часткове або повне зниження торговельних бар'єрів у певних секторах економіки. Водночас така лібералізація не повинна набувати постійного характеру, оскільки це може спричинити відрив виробництва від реальних внутрішніх і зовнішніх економічних умов. Виняток становлять лише галузі, що безпосередньо забезпечують національну безпеку. Йдеться не про заперечення відкритості та міжнародної інтеграції, а про обґрунтований вибір темпів та інструментів включення у глобальні процеси.

Стратегія розвитку національної економіки повинна ґрунтуватися на раціональному узгодженні принципів вільної торгівлі та державного протекціонізму. Помилкою є абсолютизація відкритості як універсальної умови розвитку, яка перетворює її на абстрактну категорію, що приписує ринку здатність до автоматичного саморегулювання. Подібний підхід призводить до часткової або повної втрати економічного суверенітету чи до глибокої залежності у світогосподарській системі.

Сучасні глобалізаційні процеси зумовлюють умови, за яких неможливо ізолюватися від світогосподарських зв'язків, повністю відмовитися від участі у міжнародному поділі праці та вибудувати замкнену економічну систему. Водночас відмова від державного протекціонізму та некритичне наслідування виключно ліберальної економічної парадигми здатні спричинити значні фінансово-економічні втрати. У цьому контексті трансформація економічної системи потребує комплексного аналізу як потенційних ризиків, так і можливих позитивних результатів реалізованих реформ.

Отже, ключовим завданням є забезпечення науково обґрунтованого балансу між відкритістю економіки та необхідністю державної підтримки і захисту внутрішнього ринку. Такий баланс має ґрунтуватися на поєднанні принципів раціонального протекціонізму, що, з одного боку, забезпечує готовність традиційних бюджетоформуючих секторів до конкуренції, а з іншого – сприяє формуванню національної політики реформ, спрямованої на стимулювання внутрішніх виробників до ефективного функціонування в умовах відкритої економіки.

Необхідною передумовою є поєднання ліберальних і протекціоністських інструментів економічної політики з початковим домінуванням останніх, що дозволяє на наступних етапах перейти до моделі відкритої економіки за умови, що національний бізнес набуде достатнього досвіду, конкурентоспроможності та усвідомленої відповідальності за захист економічних інтересів держави. Саме на такій основі була сформована економічна модель країн, які сьогодні демонструють високий рівень розвитку. Однак слід враховувати, що на сучасному етапі не всі країни, які розпочали процес економічних реформ, володіють достатнім політичним потенціалом для протистояння глобальним інтересам транснаціональних корпорацій та інших впливових суб'єктів світогосподарських відносин. Економічна трансформація, хоч і є необхідною умовою інтеграції до глобального економічного простору, не є вичерпною. Зміни в економічній сфері нерозривно пов'язані з глибинними трансформаціями суспільно-політичної системи, які передбачають створення нових інституцій та модернізацію державного управління [21].

З теоретичної точки зору, економічні реформи як складова глобалізаційних трансформацій передбачають лібералізацію, макроекономічну стабілізацію та реструктуризацію наявного економічного потенціалу. Однак практичні результати реформ свідчать, що за умов лібералізації й макроекономічної стабілізації, які супроводжуються зростанням відкритості економіки, як національні, так і іноземні виробники функціонують відповідно до логіки ринкової конкуренції. Це зумовлює вільний вибір сфер діяльності економічними

агентами, що не завжди корелює із теоретичними положеннями про рівномірну участь країн у міжнародному поділі праці [22].

У ситуації, коли капітальні потоки стають лібералізованими, а держави, що здійснюють реформи, інтегруються у глобальний економічний простір, формується дисбаланс між можливостями транснаціональних корпорацій і зовнішніх інвесторів та здатністю цих країн акумулювати капітал для зовнішніх інвестицій. Фактично, дефіцит власних фінансових ресурсів унеможлиблює формування національного інвестиційного потенціалу навіть для задоволення внутрішніх потреб.

У процесі глобалізації протекціонізм трансформувався від класичної торговельної політики, що спиралася спершу на тарифні, а згодом – на нетарифні інструменти, у складний державний механізм підтримки конкурентоспроможності національної економіки, відомий як неопротекціонізм. Неопротекціонізм покликаний розв’язати внутрішню суперечність класичного лібералізму, яка полягає в одночасному проголошенні відкритості економіки та невтручання держави, з одного боку, та фактичному визнанні необхідності захисту національного виробника і забезпечення суспільного добробуту – з іншого. Застосування неопротекціоністських інструментів надає можливість використовувати продуктивний потенціал суперечностей протекціонізму, мінімізуючи їхні негативні або руйнівні наслідки, такі як консервація неефективних виробництв. На початкових етапах імпортозаміщення може виявитися економічно не вигідним, однак у перспективі воно здатне забезпечити підвищення продуктивності та конкурентоспроможності національної економіки.

Отже, на відміну від класичного протекціонізму, що орієнтований переважно на захист національних виробників та окремих галузей економіки залежно від їхнього економічного значення чи політичного впливу, неопротекціонізм використовує ширший та гнучкіший спектр інструментів. Його метою є не лише підтримка внутрішнього виробництва, а передусім зменшення асиметрій глобального розвитку, при цьому не заперечуючи

необхідності подальшої інтеграції у світову економіку, засновану на принципах лібералізації. В оновленій концепції змінюється і стратегічний акцент: йдеться не стільки про протидію сформованій системі міжнародних економічних відносин на національному, транснаціональному чи глобальному рівнях, скільки про адаптивне використання її можливостей. Метою стає інтеграція та активне використання наявних переваг глобалізації шляхом впровадження нових інструментів адаптації та економічної експансії, особливо в умовах становлення інформаційної (цифрової) економіки.

## **РОЗДІЛ 2**

### **КОМПЛЕКСНЕ АНАЛІТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПРОТЕКЦІОНІЗМУ У РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ**

#### **2.1. Стратегії торговельного протекціонізму розвинених країн світу: відмінності між США та ЄС**

Упродовж десятиліть Європейський Союз відіграє ключову роль у світовій торгівлі, уклавши понад 40 торгових угод за участю понад 74 країн. Цей блок є найбільшою у світі торговельною організацією, частку якої припадає близько 15% світової торгівлі товарами та послугами. Завдяки угодам з такими великими економіками, як Канада (СЕТА), Японія (ЕРА) та Південна Корея (ФТА), з країнами, що розвиваються, в рамках Угод про економічне партнерство, ЄС розширив свій економічний вплив. Підтримуючи тарифні ставки на промислові товари в діапазоні від 0% до 4% після 2020 року та активно підтримуючи принципи Світової організації торгівлі (СОТ), Європейський Союз не тільки зміцнив економічне зростання в державах-членах, але й зробив внесок у глобальну стабільність, сприяючи розвитку взаємопов'язаних ринків та інвестицій [23;24]. Однак цей ліберальний торговельний порядок зараз підринається. США, за президента Д. Трампа, нещодавно ввели 25% мита на такі ключові галузі, як імпорту сталі, алюмінію та автомобілів, стверджуючи, що міркування національної безпеки виправдовують ці торгові бар'єри.

У міру того, як протекціоністські заходи набирають популярності в усьому світі, ЄС опинився на роздоріжжі: вжити заходів у відповідь, ризикуючи ескалацією торгових конфліктів, або зберегти відданість принципам вільної торгівлі ціною короткострокових економічних вразливостей. Одна з найбільш значних заходів у відповідь була вжита у відповідь на мита адміністрації Д. Трампа, що спонукало Брюссель ввести контрзаходи на суму 26 млрд. євро на американські товари. Крім традиційних заходів, що ґрунтуються на митах, ЄС

також звернувся до інструментів регулювання для захисту своїх економічних інтересів. Це зрушення свідчить про відхід від колишнього небажання ЄС вступати у прямі торгові конфлікти, оскільки блок дедалі більше усвідомлює необхідність захисту галузей від зовнішнього тиску.

У період 2022–2025 рр. протекціоністська політика ЄС набула системного та багатовекторного характеру, що насамперед зумовлено геополітичними викликами, передусім повномасштабною агресією росії проти України. Переважна більшість заходів стосується введення імпорتنих заборон, тарифних підвищень, квот та санкцій, спрямованих на обмеження торгівлі з росією, Білоруссю, окремими територіями України, які тимчасово не контролюються урядом, на протидію обходу санкцій іншими країнами. Це свідчить про те, що протекціонізм ЄС у цей період має не стільки економічну, скільки безпеково-політичну природу (додаток А).

Другим суттєвим напрямом є запровадження заходів торговельного захисту щодо третіх країн, зокрема антидемпінгових і антидотаційних розслідувань (проти імпорту електромобілів із Китаю, алюмінієвих коліс із Марокко, кабельно-волоконної продукції з Індії тощо), коригування тарифів у межах митної політики ЄС. Це демонструє прагнення Євросоюзу захистити стратегічні галузі, особливо промисловість, енергетику та продовольчу безпеку.

Особливу увагу слід звернути на те, що протягом 2023 р. та 2024 р. посилилися національні ініціативи окремих держав-членів (Польща, Словаччина, Угорщина, Болгарія, Латвія), які самостійно вводили тимчасові заборони на імпорт аграрної продукції з України або продукції з росії та білорусі. Це вказує на наявність внутрішньої асиметрії інтересів у межах ЄС і прагнення окремих урядів захистити власних виробників.

Для усунення торгових дисбалансів та захисту економічних інтересів ЄС приділяє першорядну увагу регулюванню, промисловій політиці та дипломатичним переговорам. Це включає антимонопольні заходи проти американських технологічних компаній, таких як Apple і Google, відповідно до Закону ЄС про цифрові ринки (DMA), субсидії, такі як Європейський закон про

чіпи на суму 43 млрд. євро для стимулювання внутрішнього виробництва напівпровідників, співробітництво в рамках Ради ЄС-США з торгівлі та технологія. Більше того, механізм прикордонного коригування викидів вуглецю (CBAM), який має бути повністю впроваджений до 2026 р., спрямований на запобігання витоку вуглецю шляхом введення мит на імпорт товарів з високим рівнем викидів, таких як сталь, цемент та алюміній. Він гарантує, що іноземні виробники будуть нести самі витрати на викиди вуглецю, що і виробники ЄС у рамках Системи торгівлі викидами. Хоча CBAM був розроблений для сприяння сумлінної конкуренції та відповідального ставлення до клімату, він спровокував торгову напругу з такими великими партнерами, як Китай, Індія та США, які розглядають його як замаскований протекціоністський захід. Критики стверджують, що він може порушувати правила СОТ, непропорційно обтяжувати економіки, що розвиваються, і спровокувати введення мит у відповідь, що спонукає ЄС вивчати механізми реінвестування доходів для допомоги постраждалим країнам у переході до більш екологічного виробництва.

Щоб знизити залежність від геополітично чутливих ланцюжків поставок, ЄС розвиває стратегічну автономію у ключових секторах. Закон про європейські чіпи вартістю 43 млрд. євро спрямований на подвоєння частки ЄС у світовому виробництві напівпровідників до 2030 року, тоді як Закон про критично важливу сировину спрямований на забезпечення постачання літію та рідкісноземельних металів із внутрішніх джерел та від перевірених партнерів, таких як Австралія та Канада. Ще одним напрямком є фармацевтика, де вживаються зусилля щодо зниження залежності від Китаю та Індії, які постачають 80% активних фармацевтичних інгредієнтів ЄС. Це зрушення відображає стратегію ЄС щодо підвищення економічної стійкості за збереження інтеграції на світовий ринок.

Ще один захід, про який поки не було оголошено, але який може бути розглянутий, - це Антипримусовий інструмент (ACI), вжитий у 2023 році, але поки що не застосовується. Деякі експерти називають його «ядерним інструментом» у торговельній політиці. Він надає ЄС право призупиняти дію прав інтелектуальної власності, обмежувати доступ іноземних компаній до

державних контрактів і навіть обмежувати фінансові послуги у відповідь економічний примус з боку глобальних конкурентів. Цей механізм надає Брюсселю додаткові важелі впливу у торговельних суперечках, дозволяючи йому протистояти примусовій економічній тактиці, яку застосовують впливові торгові партнери, такі як США, особливо після провалу переговорів.

В останні роки ЄС проводить комплексну реформу ключових правил, пов'язаних з торгівлею, для сприяння справедливій та рівноправній торгівлі у сфері прямих іноземних інвестицій, антидемпінгових заходів та інструментів торговельного захисту. Щоб захистити європейських виробників та бізнес від потенційних збитків, заподіяних особливою торговельною практикою іноземних суб'єктів, законодавчі органи ЄС розробили ініціативи у відповідь на деякі торгові практики країн, які порушують умови угоди про вільну торгівлю та викликають спотворення торгівлі. Внаслідок цього Європейський Союз запровадив протекціоністські заходи для захисту своєї національної промисловості від іноземної конкуренції, підтримки своєї конкурентоспроможності та недопущення втрати дешевшого імпорту з інших країн. ЄС сприяє національній безпеці, щоб гарантувати відсутність залежності від інших країн щодо основних товарів та послуг, таких як енергія, продовольство та оборона. ЄС гарантує, що продукція, що імпортується, відповідає тим же екологічним нормам, що і продукція, вироблена всередині країни. Так, правила ЄС щодо протекціонізму проти недобросовісної торгової практики були схвалені Радою Європейського Союзу (Законодавство ЄС) 4 грудня 2017 року, а оновлені антидемпінгові правила ЄС застосовуються у ситуаціях, коли держава штучно занижує ціни імпортованих товарів. ЄС прагне вдосконалювати та оптимізувати свої антидемпінгові та антисубсидійні механізми для захисту своїх виробників від потенційно заходів у відповідь.

У той же час імпортери повинні мати більшу передбачуваність щодо зміни ставок мит, що робить планування їхнього бізнесу більш ефективним та прогнозованим [25]. У результаті уряд ЄС опинився під тиском, що змушує його

вдатися до деяких захисних заходів для підтримки безпеки своєї економіки у світлі поточного нестабільного стану світової торгівлі.

Економічний примус визначається як ситуація, коли третя країна намагається чинити тиск на ЄС чи державу-члену, змушуючи їх зробити певний вибір, застосовуючи або загрожуючи застосуванням заходів, що стосуються торгівлі чи інвестиції, проти ЄС чи держави-члена. У зв'язку з цим 23 жовтня 2023 року Європейська рада прийняла Інструмент боротьби з примусом (АСІ), метою якого є запобігання тиску третіх країн на ЄС та його держави-члени. Інструменти боротьби з примусом призначені для сприяння припиненню примусових заходів шляхом діалогу. Будь-які контрзаходи, які вживаються ЄС, застосовуються тільки в крайньому випадку і здійснюються шляхом введення торгових обмежень у вигляді підвищення мит, вимог до імпорتنих або експортних ліцензій, обмежень у сфері послуг, доступу до прямих іноземних інвестицій або державних закупівель. Важливо відзначити, що АСІ та будь-які дії, які можуть бути здійснені відповідно до нього, повністю підтримуються міжнародним правом та відповідають міжнародним зобов'язанням ЄС. У контексті політики протекціонізму ЄС слід зазначити, що ЄС надав 500 млн. євро на підтримку аграрного сектору Європи, який перебував у кризовому стані. Після різкого падіння виробництва молочної продукції 150 млн. євро було виділено на підтримку виробників молочної продукції та продукції тваринництва, компенсацію їх втрат. У процесі реалізації політики протекціонізму ЄС вжив низку заходів, спрямованих на забезпечення захисту своїх компаній, працівників та громадян від викривлень у міжнародній торгівлі та одночасне сприяння створенню справедливого та рівноправного глобального торговельного середовища. До них відносяться:

1. Єдиний зовнішній тариф (ЄВТ). У ЄС діє єдина система тарифів для імпорту з країн, що не входять до ЄС, що сприяє єдиному підходу до зовнішніх торгових бар'єрів.

2. Антидемпінгові та компенсаційні мита. ЄС може вводити антидемпінгові мита на імпортні товари, ціни на які нижчі за справедливу

ринкову вартість, компенсаційні мита на товари, на які поширюються субсидії іноземних урядів.

3. Квоти. ЄС може використовувати квоти для контролю потоку певних товарів на ринок ЄС шляхом обмеження кількості імпортованих продуктів.

4. Технічні бар'єри в торгівлі (ТБТ) та санітарні та фіто-санітарні заходи. Це правила, пов'язані зі стандартами продукції, безпекою та здоров'ям, покликані захищати споживачів та забезпечувати чесну конкуренцію.

5. Контроль державної допомоги. ЄС контролює державну допомогу, що надається державами-членами, для запобігання недобросовісної конкуренції та спотворення єдиного ринку.

6. Інструменти торговельного захисту. ЄС використовує різні механізми для боротьби з несумлінною торговельною практикою, включаючи розслідування передбачуваного субсидування та демпінгу.

Таким чином, заявлені заходи підтримуватимуть позицію ЄС щодо безпеки ланцюжків поставок, критичної інфраструктури, технологічних та промислових баз від торгових партнерів, що завдають шкоди його економіці.

У 2022–2024 роках США активно використовували торговельні захисні механізми як інструмент економічної та геополітичної конкуренції. Переважна більшість заходів спрямована на обмеження імпорту з Китаю, на підтримку власної металургії, хімічної та автомобільної промисловості. Інтенсифікація заходів у 2024 році вказує на зростаючу протекціоністську модель, орієнтовану на зменшення залежності від стратегічних імпортних товарів та посилення внутрішнього виробництва (додаток Б).

Усі наведені заходи належать до категорії trade remedy (торговельні захисні заходи), що включають антидемпінгові та countervailing (антисубсидиційні) розслідування, поодинокі випадки safeguard (спеціальних захисних) заходів. Домінує саме інструментарій антидемпінгових та антисубсидиційних справ, що свідчить про зростання прагнення США нейтралізувати недобросовісну конкуренцію, пов'язану з демпінгом та субсидованим імпортом [26].

Більшість заходів була запроваджена у 2022-2024 році, що демонструє помітне посилення торговельного протекціонізму саме в 2024 р.. Особливо інтенсивними були місяці квітень – липень 2024 р., коли США активували велику кількість розслідувань одночасно щодо декількох країн (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Галузева структура обмежень США в 200-2024 рр.

| Сектор                                | Групи товарів                 | Суть тенденції                                                                             |
|---------------------------------------|-------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|
| Металургія                            | Сталь і сплави                | Найбільша кількість заходів. Традиційно вразливий сектор для внутрішнього виробництва США. |
| Автомобілебудування                   | Частини та транспортні засоби | Пов'язано з конкуренцією з Китаєм та Туреччиною, з електромобілями.                        |
| Хімічна промисловість                 | Органічні сполуки, пластмаси  | Збільшення імпорту з Азії спричинило розслідування.                                        |
| Електроніка та високі технології      | Напівпровідники               | Відображає технологічну конкуренцію з Китаєм та Південно-Східною Азією.                    |
| Сільське господарство та морепродукти | Групи 03, 16                  | Менш чисельні, але присутні у 2023 р.                                                      |
| Текстиль і скло                       | Клас 21, 23-24                | Епізодичні заходи (захисний механізм – safeguard).                                         |

*Джерело: складено автором на основі [27]*

Китай є ключовим об'єктом торговельного тиску США – фігурує майже у кожному другому випадку. Заходи стосуються металургійної продукції, хімікатів, автомобільних комплектуючих, електроніки. Далі за обсягами впровадження – Індія, В'єтнам, Таїланд, Мексика, Туреччина, Бразилія, Канада, Республіка Корея.

Кожні додаткові 10% американського мита на китайські товари призведуть до втрати 0,3 процентного пункту ВВП Китаю. Ця тенденція є нелінійною, оскільки при дуже високому рівні мит існує потенційний сценарій повного припинення торгівлі між двома країнами. У цьому випадку максимальне зниження ВВП становитиме 2,5%. Китайське мито може опосередковано вплинути на американські компанії, особливо на ті, що залежать від товарів

китайського виробництва і мають мало альтернативних постачальників. За останнє десятиліття Китай просунувся вгору ланцюжком створення вартості і тепер експортує значну частину проміжних товарів, необхідних іншим компаніям для кінцевої продукції. Всеосяжний характер поточної торгової війни посилює проблеми з поставками для американських компаній, оскільки багато конкурентів Китаю обклали їх митом. Американська компанія, яка прагне замінити китайські товари на південнокорейські або в'єтнамські аналоги, також буде змушена платити мита на свій імпорт. Таким чином, у цьому відношенні Китай перебуває у відносно кращому становищі, ніж якби він був єдиною метою американських мит[44].

США застосовують багатонаціональний підхід – заходи часто вводяться одночасно проти кількох країн (наприклад, Китай + Індія; Китай + Малайзія + В'єтнам; Бразилія + Казахстан + росія).

Попри спільну стратегічну мету, забезпечення внутрішніх ринків від недобросовісної конкуренції та забезпечення стійкості критичних галузей, підходи США та країн ЄС суттєво відрізняються за набором інструментів, правовими підставами та концептуальними акцентами.

1. Стратегічна мета та політичні пріоритети. Для США ключовим імперативом є захист національної промислової бази, збереження робочих місць та зменшення технологічної залежності від Китаю. Політика протекціонізму реалізується у рамках доктрини «економічної безпеки», яка супроводжується курсом на репатріацію виробництв (reshoring) та стимулювання внутрішніх інвестицій у стратегічні галузі – насамперед у мікроелектроніку, електро-мобілебудування та відновлювану енергетику. Європейський Союз, у свою чергу, поєднує протекціоністські заходи з довгостроковими цілями реалізації Європейського зеленого курсу. Окрім захисту від демпінгу та субсидованого імпорту, країни ЄС орієнтуються на запобігання «витіканню вуглецю» та підтримку конкурентоспроможності вітчизняного виробника в умовах підвищення кліматичних стандартів. Таким чином, протекціонізм ЄС має не лише економічний, а й екологічно-інституційний характер.

2. Інструментарій торговельного захисту. Модель протекціонізму США характеризується переважанням жорстких тарифних і кількісних обмежень. Використання положень Section 301 та Section 232 дозволяє уряду оперативно запроваджувати підвищені мита, мотивуючи це загрозою національній безпеці чи несправедливою торговельною практикою. Масштабні промислові субсидії у рамках CHIPS and Science Act та Inflation Reduction Act спрямовані на розвиток внутрішнього виробництва високотехнологічної продукції. ЄС використовує більш комплексну систему правових механізмів. Центральне місце займають інструменти торговельного захисту (антидемпінгові, антисубсидійні, спеціальні захисні заходи), механізм СВАМ, який встановлює карбонову корекцію імпорту, Регламент про іноземні субсидії (Foreign Subsidies Regulation), що дозволяє розслідувати вплив державної підтримки третіх країн на конкурентне середовище в ЄС.

3. Правова легітимність і співвідношення з нормами СОТ. Протекціоністські заходи здебільшого базуються на положеннях національного законодавства та обґрунтовуються міркуваннями безпеки. Це часто викликає критичну реакцію торговельних партнерів і призводить до спорів у межах Світової організації торгівлі. Водночас США активно використовують можливості, що дозволяють тимчасово виходити за межі багатосторонніх зобов'язань під приводом захисту національних інтересів. ЄС, в свою чергу демонструє прагнення до нормативної відповідності своїх заходів праву СОТ. Більшість регуляторних рішень супроводжується юридичним обґрунтуванням, процедурною прозорістю та належним механізмом апеляції. Проте навіть за таких умов деякі інструменти, зокрема СВАМ чи FSR, стають предметом дискусій та потенційних оскаржень у рамках багатосторонньої системи врегулювання спорів.

4. Орієнтація протекціоністських заходів: тарифні бар'єри та регуляторні правила. На відміну від США, які застосовують переважно прямі тарифні обмеження як швидкий інструмент тиску та сигналу конкурентам, ЄС вибудовує систему регуляторного протекціонізму. Вона передбачає створення «рівних умов

гри» через стандарти, процедури розслідувань, вимоги до прозорості субсидій та вуглецевої звітності. Таким чином, підхід США можна охарактеризувати як «реактивний та силовий», тоді як європейський – «правовий та нормативний».

5. Використання субсидій та індустріальна політика. У сучасній торговельній політиці США спостерігається активне застосування механізмів прямої державної підтримки виробництва, що формують основу стратегії «захисту через інвестування». Ключовими прикладами таких заходів є масштабні програми Inflation Reduction Act (IRA) у сфері енергетики та CHIPS and Science Act, спрямована на розвиток національного виробництва напівпровідників. Вказані ініціативи мають на меті не лише стимулювання внутрішнього інноваційного потенціалу, а й зміцнення конкурентоспроможності американських виробників у глобальному контексті [28].

Європейський Союз, своєю чергою, також реалізує активну індустріальну політику, зокрема через програми підтримки стратегічних секторів економіки. Водночас ЄС паралельно впроваджує нормативно-правові механізми моніторингу та контролю іноземних субсидій, зокрема Regulation on Foreign Subsidies (FSR), метою якого є запобігання спотворенню внутрішнього ринку та забезпечення рівних умов конкуренції для європейських виробників [29].

6. Практичні приклади реалізації торговельного протекціонізму. У 2024 р. США здійснили низку практичних заходів, спрямованих на посилення торговельного захисту. Зокрема, були підвищені імпорتنі тарифи на електромобілі (до 100% відповідно до Section 301) та на окремі категорії сонячних елементів і комплектуючих (до 50% і 25% відповідно). Також було розширено перелік товарів, на які поширюються секційні мита [30].

Європейський Союз у цей період зосередив увагу на інституціоналізації власних інструментів контролю за зовнішньою торгівлею. У жовтні 2023 року розпочалася перехідна фаза впровадження Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM), активізувалися антидемпінгові та антисубсидиційні розслідування щодо окремих товарів походженням з Китайської Народної Республіки (зокрема, сталевих виробів та електромобілів). У низці випадків було застосовано

положення FSR для перевірки впливу зовнішніх субсидій на конкуренцію в межах внутрішнього ринку ЄС [31].

7. Геополітичний вимір та координація із союзниками. Американська стратегія торговельного протекціонізму має виразний геополітичний компонент, що полягає у спрямуванні значної частини заходів на обмеження економічного впливу стратегічних конкурентів, насамперед Китаю. У низці випадків такі дії відбуваються без повної координації з союзниками, що спричиняє певні напруження у трансатлантичних відносинах. Водночас останнім часом спостерігається тенденція до посилення координації критичних заходів із партнерами в межах системи колективної економічної безпеки [32].

Європейський Союз, навпаки, прагне забезпечити баланс між захистом економічної безпеки та підтриманням партнерських відносин із США та іншими стратегічними союзниками. Інструменти на кшталт CBAM та FSR не лише мають регуляторну мету, але й виконують функцію стимулювання партнерів до екологічної трансформації та підвищення прозорості у сфері державної підтримки.

8. Наслідки для бізнесу та міжнародної торгівлі. Підхід Сполучених Штатів характеризується оперативністю реагування та здатністю швидко формувати сигнали торговельного захисту для внутрішніх виробників. Проте такі дії супроводжуються зростанням рівня міжнародної торговельної напруги, ризиками реталіаційних заходів та потенційним фрагментуванням глобальних ланцюгів постачання. Разом з тим, масштабні державні субсидії створюють можливості для розвитку національного виробництва та технологічної модернізації.

Європейський підхід, у свою чергу, передбачає більш складну регуляторну архітектуру, що може генерувати підвищену невизначеність для бізнесу через нові вимоги до звітності та участь у розслідуваннях. Водночас ЄС робить акцент на процедурній прозорості та екологічній легітимності своїх заходів, що потенційно підвищує їх прийнятність у межах обговорень у рамках Світової організації торгівлі.

Середній застосований MFN тариф – це середнє арифметичне всіх ставок MFN, які країна фактично застосовує до імпорту різних товарів.

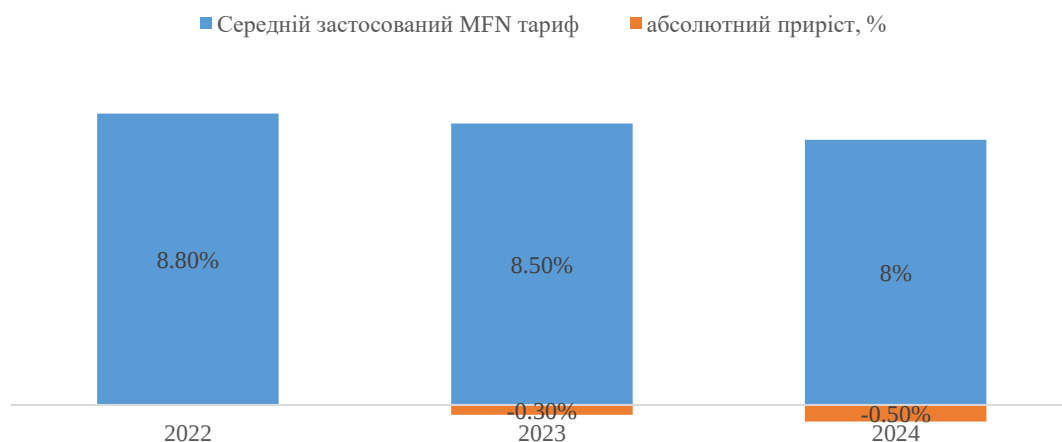


Рисунок 2.1 – Динаміка середнього застосованого MFN тарифу в світі в 2022-2024 рр., % [62-64]

За досліджуваний період середній застосований MFN тариф в світі мав чітку динаміку до скорочення із 8,8% в 2022 році до 8% за результатом 2024 року, що вказує скорочення рівня тарифів країнами світу до імпорту.

За даними WTO World Tariff Profiles, середні застосовані MFN- тарифи для США та ЄС також мали тенденцію до скорочення.

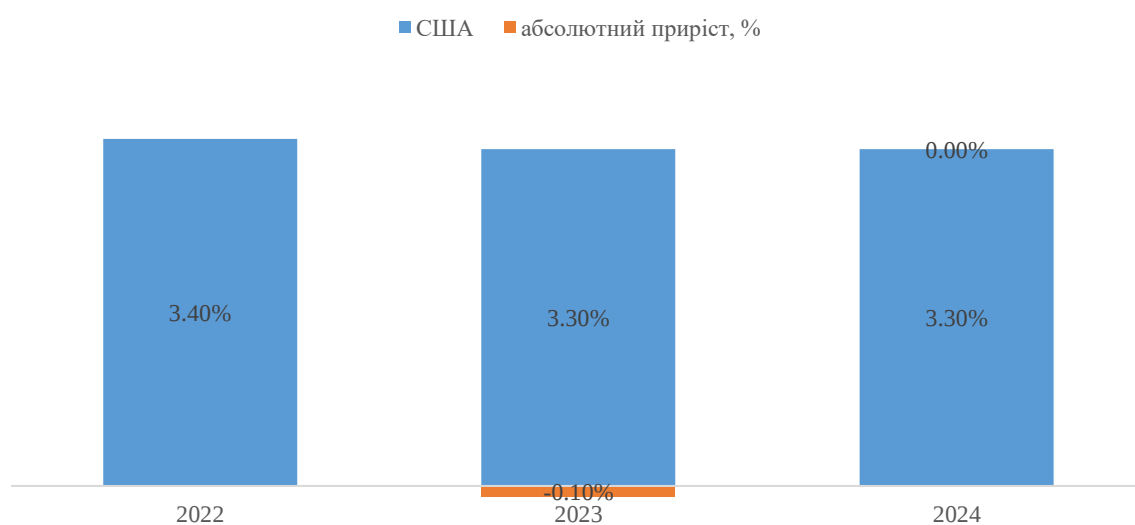


Рисунок 2.2 – Динаміка середнього застосованого MFN тарифу в США в 2022-2024 рр., % [62-64]

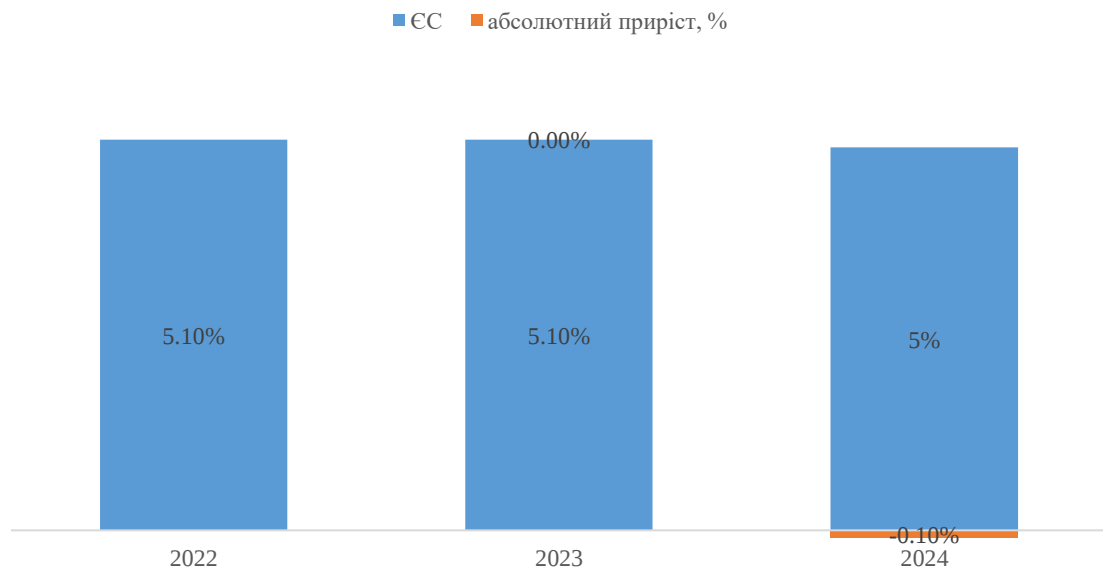


Рисунок 2.3 – Динаміка середнього застосованого MFN тарифу в ЄС в 2022-2024 рр. [62-64]

Варто зазначити, що рівень середнього застосованого MFN тарифу в ЄС був вище ніж в США і становив від 5,1% в 2022 році до 5%. В США рівень середнього застосованого MFN тарифу становив від 5,4% в 2022 році до 3,3% в 2024 році.

Отже, модель протекціонізму США має характер реактивної та силової політики, що ґрунтується на захисті національної промислової бази, збереженні робочих місць та зменшенні залежності від Китаю. Вона використовує жорсткі тарифні бар'єри, секційні інструменти (Section 301, Section 232), масштабні субсидії у сфері високих технологій, енергетики та промисловості (IRA, CHIPS Act), активно апелює до концепції «економічної безпеки». Водночас такий підхід підвищує торговельну напругу, створює ризики відповідних заходів з боку партнерів і може стимулювати фрагментацію глобальних ланцюгів вартості. Європейський Союз застосовує більш нормативно врегульовану та інституційно збалансовану модель протекціонізму. Вона поєднує економічні, екологічні та правові пріоритети, вписуючись у рамки Європейського зеленого курсу. Замість домінування тарифів, ЄС розвиває інструменти регуляторного протекціонізму:

антидемпінгові та антисубсидійні розслідування, механізм СВМ, Регламент про іноземні субсидії (FSR), стандарти прозорості та кліматичної відповідальності. Такий підхід забезпечує відповідність праву СОТ і водночас стимулює партнерів до екологічної трансформації, хоча може створювати бюрократичний тиск на бізнес.

## **2.2. Оцінювання сучасних практик торговельного протекціонізму у країнах, що розвиваються**

Державне втручання в ринкові механізми традиційно розглядається як інструмент підтримки певних секторів економіки та стимулювання інноваційного розвитку. Проте з початку 2010-х років спостерігається відновлення активного застосування державної промислової та торговельної політики, що зумовлено комплексом чинників, серед яких ключовими є наслідки глобальної фінансової кризи 2007–2008 років, загострення геополітичної напруженості та прагнення держав забезпечити стійкість національного виробництва в умовах порушення глобальних ланцюгів постачання.

На тлі посилення ролі держави у регулюванні економіки дедалі більшої актуальності набувають дискусії щодо оптимальних моделей економічного зростання. Попри різноманітність підходів, у науковому середовищі домінує теза про необхідність орієнтації економічної стратегії на розвиток експорту та мінімізацію протекціоністських бар'єрів. Водночас практика країн, що розвивається свідчить про успішні приклади промислової та торговельної політики, що здебільшого поєднували підтримку експорту зі справно вибудованими елементами протекціонізму.

Показовими у цьому контексті є приклади Південної Кореї та Тайваню, які протягом приблизно трьох десятиліть (1960–1990 рр.) змогли трансформуватися з країн із низьким рівнем доходів у високорозвинені економіки. В основі їхнього економічного прориву лежала експортно-орієнтована стратегія. Тайвань

застосовував більш жорсткішу протекціоністську політику. У 1970-х роках близько половини товарних позицій тарифної сітки обкладалися митом понад 40 %. Окрім тарифних інструментів, активно використовувалися нетарифні бар'єри: ліцензування імпорту було пов'язане з експортними показниками, застосовувалися обмеження щодо географії постачання, кола імпортерів та існували системи попереднього схвалення імпорту. Останні передбачали перевірку того, чи не здатні вітчизняні виробники забезпечити аналогічну продукцію за ціною, якістю та строками поставки[33].

Дещо інший підхід обрала Південна Корея. Так, президент Південної Кореї Пак Чон Хи у своїй промові 1965 року охарактеризував експорт як «економічну артерію життя» держави. Однак вагоме місце у формуванні економічної моделі займали й протекціоністські інструменти. Зокрема, щодо товарів з високими темпами зростання імпорту запроваджувалися додаткові мита, застосовувався широкий спектр прихованих заходів протекціонізму. Імпорт значної частини товарів вимагав отримання державного дозволу, а продукція не першої необхідності (наприклад, алкоголь, елітні напої, спортивні товари) обкладалася численними податками, які не завжди класифікувалися як тарифні.

У 2022–2025 рр. Південна Корея демонструє послідовну активізацію торговельного протекціонізму, головним інструментом якого залишаються антидемпінгові розслідування та мита. Ця політика спрямована на захист стратегічно важливих секторів промисловості – металургії, хімії, полімерів і високих технологій.

Усього за період 2022–2025 рр. зафіксовано 17 торговельних заходів, усі вони належать до категорії торговельні засоби захисту та антидемпінгові заходи (табл. 2.2). Це свідчить про стійку ескалацію торговельного протекціонізму, що збігається з глобальними тенденціями «деглобалізації» та переорієнтації національних виробництв у межах Східної Азії. У 2024 р. кількість ініційованих справ зросла майже вдвічі порівняно з попередніми двома роками. Починаючи з 2025 р., спостерігається розширення сфери застосування протекціонізму на високотехнологічні галузі (робототехніка, оптоволокно). Дана тенденція вказує

на трансформацію підходу – від класичного промислового захисту до «технологічного протекціонізму», спрямованого на зміцнення позицій Кореї в глобальних ланцюгах вартості.

Таблиця 2.2 – Галузева спрямованість заходів протекціонізму в Південній Кореї

| Сектор / товарна група (HS)  | Кількість справ | Приклади                                      | Характеристика політики                                                                                        |
|------------------------------|-----------------|-----------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Металургія                   | 6               | гарячекатана сталь, нержавіючі плити, стрижні | Стратегічна підтримка національної сталеливарної промисловості; обмеження проти Китаю, Японії, Індії, Іспанії. |
| Хімічна промисловість        | 4               | натрій дитионіт, стирол, алюміній гідроксид   | Захист базової хімії від дешевого імпорту з Китаю та Австралії.                                                |
| Полімери, пластмаси          | 4               | РЕТ, поліамідні плівки, нафтові смоли         | Збереження конкурентоспроможності корейських хіміко-переробних підприємств.                                    |
| Високотехнологічна продукція | 2               | роботи, оптичне волокно                       | Початок переходу до «технологічного протекціонізму» у відповідь на конкуренцію з Китаєм та Японією.            |
| Деревина та плити            | 1               | particle board (Таїланд)                      | Епізодичний захід у межах контролю імпорту будматеріалів.                                                      |
| Будматеріали                 | 1               | білий портландцемент (Єгипет)                 | Локальний захід для підтримки будівельного сектору.                                                            |

*Джерело: складено автором на основі [27]*

Південна Корея зосереджує застосування протекціоністських заходів переважно у трьох ключових секторах – металургійному, хімічному та виробництві пластмас, на які припадає понад 80 % усіх ініційованих справ.

Південна Корея переважно застосовує антидемпінгові заходи проти азійських країн, особливо проти Китаю. Понад 60% усіх обмежень спрямовано проти Китаю, що свідчить про стратегічне прагнення Південної Кореї зменшити залежність від китайських поставок у ключових промислових ланцюгах.

Таблиця 2.3 – Спрямованість заходів протекціонізму в Південній Кореї за країнами світу

| Торговельний партнер                          | Кількість заходів | Характер взаємодії                                                                                           |
|-----------------------------------------------|-------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Китай                                         | 11                | Абсолютний лідер серед адресатів корейських обмежень; охоплює метали, хімію, пластмаси, роботи, оптоволокно. |
| Японія                                        | 4                 | Участь у справах про сталь і високотехнологічні товари; взаємне протистояння у технологічних секторах.       |
| Індія                                         | 2                 | Сталь, полімери; конкурент у текстильній і сталеливарній галузях.                                            |
| Таїланд, В'єтнам, Індонезія, Малайзія         | 4                 | Локальні справи щодо аграрних і промислових матеріалів.                                                      |
| Австралія, Єгипет, Іспанія, Сінгапур, Тайвань | 5 (сумарно)       | Епізодичні, точкові заходи для стабілізації цінового середовища.                                             |

Джерело: складено автором на основі [27]

Рівень середнього застосованого MFN тарифу для Південної Кореї за досліджуваний період залишався на рівні в 13,4%.

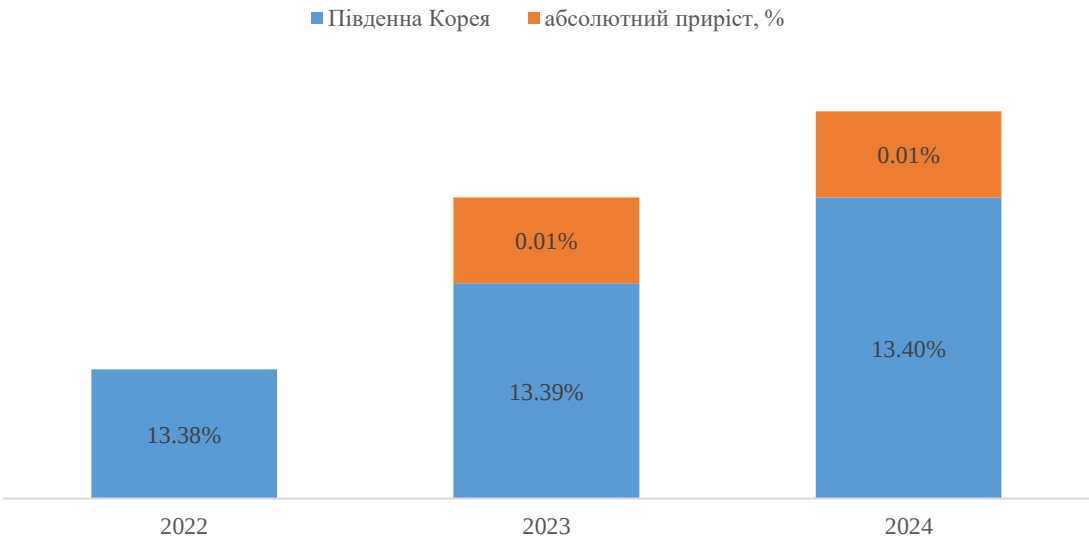


Рисунок 2.3 – Динаміка середнього застосованого MFN тарифу для Південної Кореї в 2022-2024 рр. [62-63]

Отже, аналіз протекціоністської політики Південної Кореї у 2022–2025 рр. засвідчує її еволюцію від класичної моделі індустріального захисту до більш

складної системи «технологічного протекціонізму». Хоча експорт традиційно розглядається як рушійна сила економічного розвитку країни, держава послідовно застосовує інструменти торговельного захисту для підтримки власних виробників та зниження зовнішньої залежності. Основним механізмом реалізації цієї політики є антидемпінгові розслідування та мита, спрямовані насамперед на захист стратегічних секторів – металургії, хімічної промисловості, виробництва полімерів і пластмас. На ці три галузі припадає понад 80 % усіх протекціоністських заходів, що свідчить про їхнє ключове значення для національної економіки. Помітною тенденцією останніх років є розширення сфери дії протекціоністських інструментів на високотехнологічні напрями – робототехніку, оптичне волокно та інші галузі, де Південна Корея прагне утримати або посилити свої позиції у глобальних ланцюгах доданої вартості. Географічно заходи спрямовані переважно проти азійських партнерів, передусім Китаю, на який припадає понад 60 % усіх обмежень. Це свідчить про стратегічну орієнтацію Сеула на зменшення критичної залежності від китайських імпорتنих компонентів та посилення автономності національного виробництва. Протекціонізм Південної Кореї у сучасних умовах виконує не лише оборонну, а й структурну функцію – він стає інструментом промислової політики, спрямованої на технологічне оновлення, підтримку внутрішнього виробництва та зміцнення економічного суверенітету держави.

Китай наприкінці XX – на початку XXI століття також активно інтегрував протекціонізм у стратегічну промислову політику. Його специфіка полягала у поєднанні залучення іноземних інвестицій з вимогами щодо створення спільних підприємств із державними компаніями, що сприяло трансферу технологій і поступовому заміщенню імпорту. Державна стратегія індустріалізації Китаю виявилася надзвичайно результативною: країна стала ключовим елементом глобальних виробничих ланцюгів і на сьогодні домінує в багатьох сегментах світової промисловості.

У період 2022–2024 рр. Китай демонстрував послідовне посилення торговельного протекціонізму, зосереджуючись насамперед на застосуванні

антидемпінгових заходів як основного інструменту торговельної політики. Усього за аналізований період було зафіксовано 13 випадків запровадження торговельних засобів захисту, переважна більшість з яких (понад 85%) належить до антидемпінгових розслідувань та мит. У 2022 р. зафіксовано лише два випадки, що свідчить про відносну стриманість у застосуванні торговельних обмежень після пандемічного періоду. Проте вже у 2024 р. спостерігається різке зростання активності: протягом року ініційовано щонайменше дев'ять нових антидемпінгових або компенсаційних процедур, що відображає посилення захисної індустріальної політики на тлі загострення глобальної конкуренції та зростання торговельної напруги із США, ЄС, Індією та країнами Східної Азії.

Таблиця 2.4 – Протекціоністські заходи Китаю щодо імпорту за торговельними партнерами в 2022–2024 рр.

| Країна / регіон                   | Кількість заходів | Період застосування | Типи заходів                  | Основні товарні групи | Характеристика заходів                                                                             |
|-----------------------------------|-------------------|---------------------|-------------------------------|-----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Індія                             | 5                 | 2022–2024           | Антидемпінгові                | 29, 32, 90            | Найчастіше об'єкт китайських розслідувань; охоплює хімічну, фармацевтичну та промислову продукцію. |
| Європейський Союз                 | 4                 | 2024                | Антидемпінгові, компенсаційні | 02, 04, 22, 39        | Основна мета – захист аграрного сектору та ринку полімерів; реакція на європейські субсидії.       |
| Сполучені Штати Америки (США)     | 3                 | 2023–2025           | Антидемпінгові                | 29, 39, 90            | Зосередження на високотехнологічних товарах (медичне обладнання, полімери, хімія).                 |
| Китайський Тайбей (Тайвань)       | 3                 | 2022–2024           | Антидемпінгові                | 29, 39                | Обмеження на імпорт пластмас і хімічних сполук; частина регіональної конкуренції в Азії.           |
| Японія                            | 2                 | 2024                | Антидемпінгові                | 29, 40                | Заходи проти синтетичних каучуків та хімічних матеріалів; посилення технологічного протекціонізму. |
| Канада                            | 2                 | 2024                | Антидемпінгові                | 12, 40                | Точкові розслідування у сфері аграрної продукції та каучуків.                                      |
| Республіка Корея (Південна Корея) | 1                 | 2024                | Антидемпінгові                | 29                    | Участь у багатосторонній справі щодо хімічних матеріалів.                                          |
| Сінгапур                          | 1                 | 2024                | Антидемпінгові                | 29                    | Обмеження на окремі хімічні продукти у спільній справі з іншими азійськими країнами.               |

*Джерело: складено автором на основі [27]*

Об'єктами протекціоністських заходів ставали такі товарні групи:

1) хімічна продукція та полімери (група 29 та 39 УКТЗЕД) – 5 випадків, або близько 40% усіх заходів;

2) сільськогосподарська та харчова продукція (глави 02, 04, 12, 22) – 4 випадки, що відображає прагнення захистити вітчизняний аграрно-промисловий сектор;

3) високотехнологічні товари (групи 32, 40, 90) – поодинокі, але стратегічно важливі заходи, спрямовані проти імпорту з розвинених країн (США, Японія, Канада, Індія).

Найчастіше під обмеження потрапляли такі торговельні партнери:

– Індія – фігурує у 5 заходах, що вказує на напружену конкурентну динаміку в хімічній та металургійній галузях.

– Європейський Союз – об'єкт 4 антидемпінгових або компенсаційних заходів, особливо у секторах м'ясної та молочної продукції, спиртів і пластмас;

– США та Японія – по 3 випадки, що відображає системну торговельну напругу у високотехнологічному секторі;

– Тайвань – 3 справах, здебільшого у галузі полімерних і хімічних матеріалів.

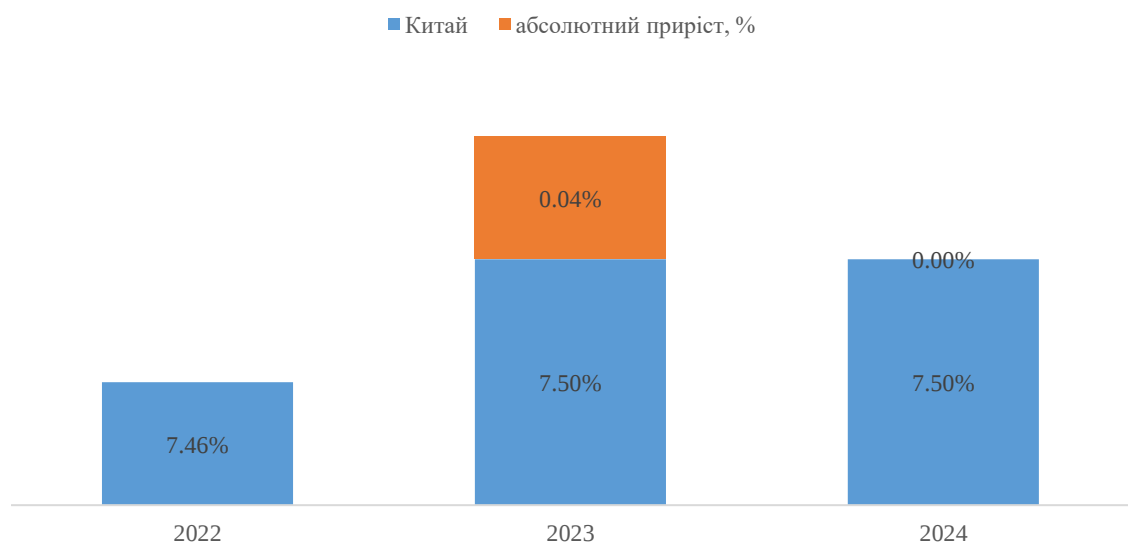


Рисунок 2.4 – Динаміка середнього застосованого MFN тарифу для Китаю в 2022-2024 рр. [62-63]

Отже, аналіз протекціоністської політики Китаю у 2022–2024 рр. вказує на системний, стратегічний і цілеспрямований характер, що логічно продовжує модель державного індустріального розвитку, запроваджену ще наприкінці ХХ століття. Якщо раніше протекціонізм був інтегрований у політику технологічного трансферу, імпортозаміщення та створення спільних підприємств, то в сучасних умовах він трансформувався у механізм забезпечення національної економічної безпеки та збереження конкурентних переваг у ключових галузях. Протягом 2022–2024 рр. спостерігається суттєве посилення торговельного захисту: Китай ініціював 13 протекціоністських заходів, понад 85 % яких становлять антидемпінгові розслідування та мита. Особливо активним став 2024 рік, коли кількість нових справ різко зросла, що відображає реакцію на загострення глобальної конкуренції та торговельні конфлікти із США, ЄС та країнами Азії. Це демонструє перехід від поміркованої політики періоду після пандемії до більш жорсткої моделі економічного самозахисту. Галузевий аналіз засвідчує, що основними об'єктами протекціонізму стали хімічна продукція, полімери та аграрно-харчовий сектор, що разом становлять понад дві третини всіх заходів. Одночасно зростає увага до високотехнологічних галузей – медичного обладнання, каучуків, оптичних матеріалів, що сигналізує про поступовий перехід до «технологічного протекціонізму», спрямованого на захист критичних технологій і збереження домінування Китаю у глобальних виробничих ланцюгах. Географічно найбільше обмежень припадає на Індію, Європейський Союз, США та Японію, що відображає як конкуренцію в традиційних галузях (хімія, металургія), так і напруження у високотехнологічному секторі. Значна частка заходів проти Індії (5 випадків) свідчить про зростання суперництва за ринки збуту та промислові ресурси.

Торгова війна між США та Китаєм та її глобальні наслідки створюють складну ситуацію для економік, що розвиваються. Хоча протекціоністська політика та геополітична напруженість створюють серйозні проблеми, вони також створюють можливості для стратегічної економічної адаптації. Прагнучи до диверсифікації торгівлі, зміцнюючи регіональне економічне співробітництво

та стимулюючи технологічні інновації, країни, що розвиваються, можуть підвищити свою економічну стійкість і орієнтуватися в мінливій динаміці світової торгівлі. Економічний порядок, що змінюється, вимагає переосмисленого підходу, в якому гнучкість, стратегічне прогнозування і багатостороння співпраця мають вирішальне значення для сталого зростання в дедалі більш фрагментованому світі. Щоб упоратися з проблемами, викликаними торговельними війнами та економічними перебудовами, країнам, що розвиваються, необхідно вжити запобіжних заходів політики, такі як [34]:

1. Диверсифікація експортних потоків передбачає системне проведення маркетингових досліджень з метою ідентифікації перспективних регіональних ринків збуту, що дозволяє знизити критичну залежність від традиційних торговельних партнерів, таких як США та Китай. У цьому контексті важливим є активне укладання двосторонніх і багатосторонніх торговельних угод із країнами Азії, Африки та Латинської Америки, що розвиваються, з метою формування нових геоекономічних зв'язків.

2. Розширення національного виробничого потенціалу розглядається як ключовий чинник зменшення зовнішньоекономічних ризиків та створення внутрішнього стабілізаційного резерву. Розвиток інноваційних технологій стає визначальним для підвищення продуктивності та конкурентоспроможності у національних секторах економіки країн, що розвиваються і водночас сприяє економічному зростанню.

3. Поглиблення регіональної економічної кооперації передбачає формування партнерств між країнами певного географічного простору з метою сприяння внутрішньорегіональній торгівлі. Інвестування у спільні інфраструктурні проекти, які забезпечують транспортну, логістичну та комунікаційну інтеграцію, сприяє підвищенню ефективності торговельного обміну.

4. Формування стійких ланцюгів постачання полягає у диверсифікації джерел закупівлі сировини та комплектуючих, що знижує вразливість до зовнішніх шоків. Державна політика має бути спрямована на стимулювання локалізації виробництва та підтримку національних постачальників.

5. Інвестування у розвиток людського капіталу визначається як фундаментальна передумова формування кваліфікованого трудового потенціалу для галузей зі зростаючим попитом. Паралельно необхідно стимулювати підприємницьку активність шляхом забезпечення доступу до фінансових ресурсів, консалтингової підтримки та інноваційної інфраструктури.

6. Застосування цифрових технологій та інновацій повинно бути спрямоване на оптимізацію виробничих процесів, розширення ринкового охоплення через електронну комерцію та активізацію науково-дослідної діяльності. Підтримка інновацій у продуктах і технологіях забезпечує підвищення конкурентоспроможності національного виробництва.

7. Зміцнення фінансової стійкості можливе шляхом реалізації збалансованої фінансової політики, нарощування золотовалютних резервів та підвищення доступності кредитних ресурсів для підприємств, насамперед малого та середнього бізнесу, як інструменту підтримки економічної активності в умовах кризових явищ.

8. Активна взаємодія з міжнародними організаціями, такими як Світовий банк та МВФ, відкриває доступ до фінансово-технічної підтримки та сприяє підвищенню інституційної спроможності держав. Участь у глобальних торговельних переговорах забезпечує можливість відстоювання інтересів країн, що розвиваються, і сприяє формуванню справедливіших умов міжнародної торгівлі.

### **2.3. Оцінювання сучасного стану та проблем реалізації торговельного протекціонізму в Україні**

Протягом 2022–2025 рр. Україна трансформувала протекціоністську політику з реактивної (воєнної) у більш структуровану. Вона базується на забороні російського імпорту, контролі стратегічних товарів, посиленні митних процедур і адаптації публічних закупівель до умов війни. Це дозволяє посилити

економічну безпеку, підтримати національного виробника та забезпечити стабільність внутрішнього ринку, хоча супроводжується зростанням адміністративного навантаження на бізнес та обмеженням зовнішньоторговельної гнучкості (додаток Д).

Таблиця 2.5 – Нормативно-правові акти, що регулюють питання ліцензування та квот

| Рік                       | № документа | Назва документа                                                                                                                   | Дата прийняття    | Призначення                                                                                   |
|---------------------------|-------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2022                      | № 1424      | Постанова КМУ № 1424 «Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2022 рік» [35] | 29 грудня 2021 р. | Встановлює перелік товарів, що підлягають ліцензуванню експорту/імпорту, та квоти на 2022 рік |
| 2023                      | № 1466      | Постанова КМУ № 1466 «Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2023 рік» [36] | 27 грудня 2022 р. | Затверджує перелік товарів та квоти для 2023 року                                             |
| 2024                      | № 1402      | Постанова КМУ № 1402 «Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2024 рік» [37] | 27 грудня 2023 р. | Визначає перелік товарів і квоти на 2024 рік                                                  |
| 2025<br>(ухвалено в 2024) | № 1481      | Постанова КМУ № 1481 «Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2025 рік» [38] | 24 грудня 2024 р. | Регулює перелік товарів і квоти на 2025 рік (ухвалена в 2024 році)                            |

У 2022 році, після повномасштабного вторгнення росії, Україна оперативно переглянула правила публічних закупівель: постановою Кабінету Міністрів №1178 від 12 жовтня 2022 року були затверджені «особливості» здійснення закупівель на період воєнного стану, що дозволило застосовувати спрощені процедури та в ряді випадків – ефективніше орієнтувати бюджетні замовлення на внутрішніх постачальників (тобто фактично посилювати преференції для вітчизняного виробника у держзакупівлях) [39].

Таблиця 2.6 – Зміна протекціоністської політики України в 2022-2025 рр.

| Рік                          | Характер змін                                                                                                                                                  |
|------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2022                         | Активізація воєнного протекціонізму: запровадження імпортової заборони на російські товари.                                                                    |
| 2023                         | Розширення митного контролю та нетарифних бар'єрів, екологічне регулювання імпортованих товарів, перші кроки до ліцензування деяких продуктів.                 |
| 2024                         | Продовження дії тарифів і заборон щодо росії до кінця 2025 року; закріплення системи протекціоністського статус-кво.                                           |
| 2025<br>(станом на березень) | Ускладнення імпортованих процедур: розширення списку товарів, що підлягають ліцензуванню; зміни у законодавстві про державні закупівлі під час воєнного стану. |

*Джерело: складено автором на основі [27]*

Паралельно уряд та профільні програми почали активніше просувати політику підтримки вітчизняного виробництва: національні ініціативи на кшталт «Зроблено в Україні» і пов'язані компенсаційні програми (наприклад, часткова компенсація вартості певної техніки, нацкешбек тощо) створювали додаткові стимули для попиту на українські товари й послуги. Це було важливим нетарифним інструментом «протекціонізму» в ширшому сенсі – державна підтримка/преференції для локальних виробників.

«Зроблено в Україні» стала інструментом консолідації ключових напрямів розвитку національного бізнесу. До участі у платформі можуть долучитися всі українські виробники. З цією метою було розроблено уніфіковане маркування – офіційне логотипне позначення, що засвідчує походження продукції з України. Застосування торговельної марки «Зроблено в Україні» на продукції підприємства сприяє ідентифікації українських товарів серед широкого асортименту аналогічної продукції, спрямоване на підвищення їх впізнаваності, популяризацію національного виробництва та посилення внутрішнього попиту. Такий підхід розглядається як внесок у зміцнення економіки держави та як важливий чинник наближення до перемоги в умовах сучасних викликів. Матеріали для брендового маркування – логотип, наліпки та брендбук із правилами використання візуальної айдентичності – доступні для завантаження на офіційному вебсайті платформи «Зроблено в Україні». Платформу створено

за ініціативи Президента України з метою підтримки національної економіки, сприяння розвитку вітчизняного виробництва, стимулювання споживання українських товарів та заохочення підприємницької діяльності всередині країни [40].

У 2023 році держава застосовувала більш таргетовані обмежувальні заходи щодо експорту окремих товарів, щоб стримати внутрішнє подорожчання і забезпечити внутрішній ринок (приклад – тимчасова заборона на експорт цукру в літній період 2023 року). Такі тимчасові заборони/ліцензування мали очевидний захисний ефект для внутрішнього ринку, але одночасно впливали на експортні можливості та логістику галузей [41].

У 2023–2024 роках уряд відновлював/коригував механізми ліцензування та квотування експорту ряду груп товарів: щорічні постанови Кабміну встановлювали переліки товарів, експорт і імпорт яких підлягають ліцензуванню, а також обсяги квот (проекти та постанови 2023–2024 рр. визначали режим ліцензування на наступний рік). Частина таких заходів мала на меті стримування вивозу стратегічних чи критичних ресурсів (і захист внутрішнього ринку). Водночас наприкінці 2024 року уряд скасував режим ліцензування для окремих видів агропродукції (з 1 грудня 2024) і запровадив автоматичні системи моніторингу експорту, що свідчить про прагнення поєднати контроль і лібералізацію в різний час [42].

Важливо врахувати вплив зовнішніх заходів: торгова лібералізація з боку ЄС (тимчасове скасування мит та квот для українських товарів, ухвалене в червні 2022) різко збільшила експортний доступ України на ринки ЄС, але викликала протидію з боку європейських фермерів і як наслідок – поступове повернення частини обмежень/контролю (у 2024 р. – рішення ЄС про введення додаткових механізмів контролю обсягів/мит на деякі агропродукти). Ця зовнішня «пільга для України» фактично створювала подвійний ефект: одночасно стимулювала експорт і породжувала захисні заходи в сусідніх ринках, що змушувало Київ реагувати власними регуляторними інструментами [43].

Таблиця 2.7 – Основні напрями протекціоністської політики України

| Напрямок                                  | Характер заходів                                                                                        | Мета                                                                     |
|-------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|
| Обмеження торгівлі з росією               | Заборона імпорту, підвищені мита, продовження дії обмежень до 2025 року                                 | Економічна ізоляція росії, виключення залежності від російських товарів  |
| Нетарифне регулювання та ліцензування     | Запровадження імпорتنих ліцензій, контроль за озоноруйнівними речовинами, хімічною продукцією, технікою | Технічний та екологічний контроль, недопущення неконтрольованого імпорту |
| Митні процедури та санітарний контроль    | Неліберальні умови імпорту окремих категорій товарів, тарифні квоти                                     | Захист внутрішнього ринку, підтримка окремих виробничих секторів         |
| Публічні закупівлі під час воєнного стану | Зміна правил державних закупівель, пріоритет національним виробникам                                    | Забезпечення швидкості, безперервності й локалізації державних витрат    |

*Джерело: складено автором на основі [27]*

Протекціоністська політика України базується на забороні російського імпорту, контролі стратегічних товарів, посиленні митних процедур і адаптації публічних закупівель до умов війни. Це дозволяє посилити економічну безпеку, підтримати національного виробника та забезпечити стабільність внутрішнього ринку, хоча супроводжується зростанням адміністративного навантаження на бізнес та обмеженням зовнішньоторговельної гнучкості.

У межах протекціоністських заходів України у 2022–2025 рр. визначено низку ключових груп товарів, що підлягають спеціальному контролю та обмеженням. До них належать: товари хімічної промисловості, зокрема розчинники, органічні хімікати, косметична продукція та фармацевтичні засоби; вироби електротехнічного та машинобудівного секторів, що відносяться до груп 844, 845, 847, 850 та 851; озоноруйнівні та парникові гази, контроль за якими здійснюється з екологічних міркувань; агропродовольчі товари, імпорт яких регламентується в межах тарифних квот (наприклад, товари, що імпортуються з Північної Македонії); алкогольні напої, тютюнові вироби та продукти переробки сільськогосподарської продукції, що підпадають під режим ліцензування; а також товари, що походять із росії, які підлягають повній забороні або підвищеним митним ставкам.

Отже, прийняті Україною заходи допомогли втримати та підтримати українських виробників у складний період воєнного спаду економіки. Їх запровадження дозволило зменшити залежність країни від товарів з росії, що посилило економічний суверенітет. Вдалося налагодити кращий контроль за критично важливими видами продукції. В першу чергу до таких товарів увійшли хімічні і електротехнічні товари. Впровадження даних заходів надало можливість підвищити рівень спроможності України, формувати стратегічні запаси та ефективніше здійснювати державні закупівлі.

## РОЗДІЛ 3

### ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПРОТЕКЦІОНІЗМУ

#### **3.1. Інтеграція економічної безпеки у торговельну політику та захист критичних секторів**

В останні роки спостерігається зростання протекціоністських заходів, які вживаються у відносинах між такими країнами, як США та Китай, а останнім часом – ЄС та Китай. Останнім часом застосування мит вийшло за межі торгових суперечок і стало стратегічним інструментом зовнішньої політики, як це видно на прикладі використання мит США в переговорах з Мексикою та Канадою, а також на тлі значної економічної напруженості з Китаєм. Наслідки цього можуть бути не відразу очевидними, хоча, як мінімум, очікується, що зростання бар'єрів підірве світову економіку та міжнародну торговельну безпеку.

В сучасних умовах геополітичної кризи та торговельних війн інтеграція економічної безпеки в торговельну політику та захист критично важливих секторів стає центральним завданням для країн. Питання економічної безпеки доцільно визначати як здатність держави підтримувати своє економічне благополуччя за умов внутрішніх та зовнішніх ризиків, включаючи збої в ланцюжках поставок, іноземний примус, стратегічну залежність та інвестиційну вразливість [45]. У торговельній політиці країн питання економічної безпеки характеризує торгові інструменти (тарифи, торгові угоди, експортний контроль, перевірка прямих іноземних інвестицій) як інструменти, що використовуються з метою досягнення економічної ефективності та стратегічною стійкістю.

Основними факторами, що здійснюють вплив на економічну безпеку в контексті торговельної політики є:

- 1) геополітична напруженість та конкуренція великих держав;
- 2) слабкість ланцюжків поставок, що була виявлена кризами (пандемія, війна в Україні);

- 3) технологічна конкуренція (технології подвійного призначення, критично важливі технології);
- 4) залежність від іноземних джерел критично важливих товарів (наприклад, напівпровідників, рідкісноземельних металів, енергії);
- 5) необхідність підтримки суверенного потенціалу в секторах, критично важливих для національної безпеки.

Зважаючи на дані фактори, важливою є інтеграція економічної безпеки у торговельну політику. Доцільність впровадження аспектів економічної безпеки в торговельну політику країн світу



Рисунок 3.1 – Доцільність впровадження аспектів економічної безпеки в торговельну політику країн світу

*Джерело: складено автором*

Сучасні тенденції глобальної економіки вимагають від держав поєднання торговельної політики з пріоритетами економічної безпеки. Для цього

використовуються різноманітні інструменти, які можна умовно розділити на кілька груп (рис. 3.2) [46;47;48].



Рисунок 3.2 - Інструменти торговельної політики з пріоритетами економічної безпеки країни

*Джерело: складено автором за [46;47;48]*

Перевірка вхідних прямих іноземних інвестицій здійснюється з метою запобігання потенційним загрозам національній безпеці. Наприклад, у Сполучених Штатах функції такого контролю виконує Комітет із іноземних інвестицій (CFIUS), який аналізує угоди на предмет ризиків для державної безпеки. Особлива увага приділяється інвестиціям у стратегічні сектори, зокрема телекомунікації, інфраструктуру та технології подвійного призначення, де застосовуються обмеження або встановлюються спеціальні умови.

Держава здійснює обмеження експорту технологій та товарів, здатних застосовуватися у військових цілях або у критично важливій інфраструктурі. Подібні заходи спрямовані на зменшення стратегічної залежності та

забезпечення контролю над доступом до ключових виробничих і технологічних ресурсів.

Ідентифікація критично важливих секторів економіки та надання їм державної підтримки є ключовим елементом забезпечення економічної безпеки. До таких заходів належать субсидії, фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, а також пріоритетні державні закупівлі. Використання державних закупівель дозволяє підтримувати внутрішній виробничий потенціал у виробництві стратегічних товарів.

Антидемпінгові та компенсаційні заходи застосовуються для захисту національних виробників від недобросовісної конкуренції. Сучасні механізми торгового захисту адаптовані до потреб економічної безпеки, наприклад, через обмеження впливу іноземних субсидій на критично важливі галузі. Європейський Союз активно посилює свої механізми захисту від таких субсидованих компаній.

В сучасних умовах важливим постає забезпечення надійності постачання стратегічних товарів, що передбачає диверсифікацію джерел, нагромадження критично важливих запасів, а також перенесення виробництва ближче до країни походження або до дружніх партнерів (практики «ніаршорінгу» та «френдшорінгу»).

Ефективне співробітництво з країнами світу, розробка спільних стандартів для критично важливих технологій (наприклад, кібербезпека та телекомунікації) надають можливість зміцнити рівень економічної безпеки країни. Спільні торговельні угоди між країнами можуть містити такж включати нормативно-правові акти у питаннях безпеки. Сучасні умови визначають включення до цих нормативно-правових актів питань щодо захист конфіденційних потоків даних та критичної інфраструктури.

Торговельні угоди, економічні партнерства та дипломатичні канали можуть застосовуватися для гарантування безпеки ланцюгів постачання. Торговельні угоди сприяють залученню інвестицій у стратегічні сектори країн-партнерів, що підвищує економічну стійкість у контексті глобальної конкуренції.

Впровадження інструментів економічної безпеки у торговельну політику може призвести до наступних результатів:

1. Ефективність і стійкість. Пріоритет на стійкість, зокрема підтримку внутрішнього виробництва, може зменшувати загальну економічну ефективність порівняно з використанням глобальних ланцюгів постачання. Захист окремих секторів здатен підвищувати витрати для кінцевих споживачів та знижувати конкурентоспроможність на міжнародних ринках.

2. Ризик протекціоністських практик. Спрямовані на забезпечення економічної безпеки заходи можуть сприймати як прихований протекціонізм, який, в перспективі, може посилити торговельну напруженість між країнами. Надмірне використання заходів прихованого протекціонізму може викликати відповідні контрзаходи або підірвати довіру до багатосторонніх торговельних інститутів.

3. Складність регуляторного контролю. Високого рівня адміністративних ресурсів і кваліфікації вимагають перевірка іноземних інвестицій, моніторинг ланцюгів постачання та контроль за експортом. Існує ймовірність формування надмірно складних бюрократичних структур, що можуть зменшувати ефективність регулювання.

4. Визначення критично важливих секторів. Політичні дискусії щодо того, які сектори економіки є критичними (енергетика, високі технології, фармацевтика тощо), можуть бути доволі суперечливими. Існує ризик надмірного розширення поняття «економічна безпека», що може слугувати виправданням для підтримки менш стратегічних галузей.

### **3.2. Виклики глобальних торговельних інституцій та потреба їх модернізації**

Основні сучасні виклики та проблеми глобальних торговельних інституцій відобразимо на рис. 3.3.



Рисунок 3.3 - Виклики та проблеми глобальних торговельних інституцій

*Джерело: складено автором за [49-52]*

Охарактеризуємо визначені проблеми та виклики більш детально.

За останні три десятиліття вплив СОТ повільно і неухильно знижувався, оскільки організація постійно спотикалася на своїй основній ролі – підтримці заснованої на правилах торгової системи, забезпеченні передбачуваності та заохоченні країн-членів до коригування тарифів відповідно до рівня їх економічного розвитку. Одна з причин цього спаду полягає в тому, що механізм врегулювання суперечок СОТ не функціонує повною мірою через блокування, в основному Сполученими Штатами, призначень до її апеляційного органу, що призвело до «паралічу» апеляційного процесу та невирішеності торгових суперечок. Крім того, багато країн-членів відмовляються відмовитися від свого самопроголошеного статусу «економік, що розвиваються» і продовжують вимагати субсидії, що ще більше сіє невдоволення серед розвинених економік. Незважаючи на ці проблеми, жоден член не вийшов із СОТ з моменту

її створення у 1995 році. Оскільки СОТ гарантує доступ до ринку та засуджує дискримінаційну торговельну практику, вихід із неї був би нерозумним для будь-якого учасника.

Враховуючи переміщення трудомістких робочих місць у країни, що розвиваються, домінування розвинених західних країн у цифровій торгівлі та роззброєння СОТ, більшість економік почали переходити до протекціоністських торговельних практик, спрямованих на обмеження імпорту та стимулювання вітчизняної промисловості.

Кожна країна тепер має власну політичну мету, помилково вважаючи, що протекціоністські заходи принесуть економічну вигоду. Деякі застосовують м'який протекціонізм, наприклад, субсидування галузей, що сприяють. Інші проводять політику тотального протекціонізму. Тим часом риторика про геополітичні загрози, часто пов'язані з Китаєм, використовується для залучення підтримки преференційних торгових угод.

Внаслідок дії вищеописаних факторів преференційні торгові угоди (ПТУ) стають нормою в усьому світі як альтернативний механізм, що дозволяє зберігати передбачуваність торгівлі та захищати економіки від беззаконня. Це заохочує регіоналізм та фрагментовану торговельну практику, що часто призводить до гострих розбіжностей. Виникає ситуація, при якій виникають ПТУ, що перетинаються, коли в країні є кілька ПТУ з іншими країнами, кожна з яких потім має свої власні ПТУ з третіми країнами. Дійсно, якщо просто картографувати це явище, воно нагадає дитину, яка хаотично малює лінії в альбомі для малювання. За останнє десятиліття було ратифіковано або принаймні підписано низку важливих преференційних торгових угод. Серед них виділяються Угода між США, Мексикою та Канадою, Всеосяжна та прогресивна угода про Транстихоокеанське партнерство, Угода про зону вільної торгівлі на Африканському континенті та Угоду про всеосяжне регіональне економічне партнерство. На країни, що беруть участь у таких регіональних преференційних торгових угодах, припадає близько 78% світового внутрішнього валового продукту. Проте викликає занепокоєння той факт, що три найбільші торгові

партнери, Китай, США та Європейський союз, не змогли укласти між собою жодних торгових угод. Кожна з трьох економік розглядає інші як джерела серйозної конкуренції, а не порівняльних переваг.

Зростаюча геополітична напруженість, прикладом якої є суперництво США та Китаю та різні регіональні конфлікти, сприяла зростанню протекціоністських заходів, тарифів та загальної торгової невизначеності [49]. Міжнародна торгова палата (МТП) визначила цю «непередбачуваність» у світовій торговій системі серйозним ризиком [50]. Подібні протекціоністські тенденції підривають засновану на правилах структуру, яку мають підтримувати глобальні торгові інститути, включаючи СОТ, тим самим кидаючи виклик їхньому авторитету та ефективності.

Модель прийняття рішень СОТ, заснована на консенсусі, за якої всі члени повинні погодитися, часто призводить до проблемних ситуацій, особливо в міру зростання числа та диверсифікації інтересів [51]. Ця інституційна інертність ускладнює адаптацію існуючих правил до нових реалій, таких як цифрова торгівля та заходи, пов'язані з кліматом, що обмежує здатність СОТ реагувати на сучасні торгові виклики.

Апеляційний орган СОТ, який є найвищим органом з вирішення спорів, значною мірою не функціонує або значно ослаблений, частково через блокування призначень Сполученими Штатами. Відсутність повноцінного механізму вирішення спорів спонукає країни вдаватися до односторонніх заходів або тарифів у відповідь, тим самим підриваючи довіру до багатосторонньої системи та збільшуючи ризик торгових конфліктів.

Поширення двосторонніх та регіональних торгових угод (СВТ) сприяють послабленню ролі глобальних торгових інститутів, таких як СОТ. Ці угоди часто оминають багатосторонні переговори і можуть поставити під загрозу принцип СОТ «найсприятливіша нація» (РНБ). У результаті фрагментація управління торгівлею ускладнює глобальну координацію та може призвести до появи непослідовних торгових правил у різних юрисдикціях.

Глобальні торгові інститути стикаються зі зростаючою необхідністю йти в ногу зі швидким розвитком цифрової торгівлі, електронної комерції, транскордонних потоків даних, штучного інтелекту та проблемами кібербезпеки. Паралельно з цим посилюється тиск щодо інтеграції екологічних, соціальних та управлінських стандартів (ESG) у торгівлю, включаючи такі механізми як прикордонні податки на викиди вуглецю. Затримка в адаптації багатосторонніх правил до цих нових реалій знижує актуальність та ефективність існуючих інституційних рамок.

Зростання тенденції до ніар-шорингу або «френд-шорингу» відображає зусилля щодо зниження ризиків, пов'язаних з довгими і тендітними глобальними ланцюжками поставок. Глобальні торгові інститути, спочатку створені періоду лінійних, взаємозалежних ланцюжків поставок, зіштовхуються з труднощами у збереженні своєї актуальності та ефективності за умов нової фрагментації виробничих і логістичних мереж.

Архітектура управління глобальною торгівлею стає все більш фрагментованою, при цьому численні спеціалізовані інститути, приватні стандарти та норми, що перетинаються, конкурують або конфліктують один з одним [52]. Ця складність знижує узгодженість усередині системи та може послабити вплив чи ефективність традиційних торгових інститутів, створюючи додаткові труднощі для скоординованої нормотворчості та правозастосування.

В таблиці 3.1 узагальнимо основні проблеми та виклики глобальних торговельних інституцій та їх вплив на наслідки для СОТ та глобальної торгівлі.

Таблиця 3.1 – Основні проблеми та виклики глобальних торговельних інституцій

| № | Проблема та виклик                           | Характеристика                                                                                                        | Наслідки для СОТ та глобальної торгівлі                                                |
|---|----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 | 2                                            | 3                                                                                                                     | 4                                                                                      |
| 1 | Геополітична нестабільність та протекціонізм | Зростаюча напруженість між США та Китаєм, регіональні конфлікти.<br>Підвищення протекціоністських заходів та тарифів. | Підрив авторитету СОТ, збільшення торгової невизначеності та ризику односторонніх дій. |

Продовження таблиці 3.1

| 1 | 2                                                      | 3                                                                                                                                                    | 4                                                                                                                             |
|---|--------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2 | Неефективність моделі прийняття рішень                 | Консенсусна модель ухвалення рішень обмежує гнучкість.<br>Ускладнює адаптацію правил до цифрової торгівлі та кліматичних заходів.                    | Обмеження здатності СОТ реагувати на сучасні виклики та впроваджувати нові правила.                                           |
| 3 | Криза у сфері вирішення спорів                         | Апеляційний орган не функціонує або ослаблений через блокування призначень (зокрема США).<br>Відсутність ефективного механізму вирішення спорів.     | Збільшення односторонніх заходів, підрив довіри до багатосторонньої системи та зростання ризику конфліктів.                   |
| 4 | Фрагментація через регіональні та багатосторонні угоди | Поширення двосторонніх та регіональних угод, які обходять СОТ.<br>Можливе порушення принципу «найсприятливіша нація» (РНБ).                          | Ускладнення глобальної координації та поява непослідовних торгових правил у різних юрисдикціях.                               |
| 5 | Нові виміри торгівлі та технологічні зміни             | Цифрова торгівля, електронна комерція, транскордонні дані, ШІ, кібербезпека.<br>Інтеграція ESG-стандартів у торгівлю, прикордонні податки на викиди. | Зниження актуальності та ефективності існуючих інституційних рамок СОТ через затримку адаптації правил.                       |
| 6 | Збої в ланцюжках поставок та решорінг/френд-шорінг     | Тенденції ніар-шорінгу та «френд-шорінгу» для зниження ризиків.<br>Фрагментація виробничих і логістичних мереж.                                      | Ускладнення підтримки актуальності та ефективності СОТ у сучасних умовах глобальних ланцюгів постачання.                      |
| 7 | Інституційна конкуренція та складність                 | Фрагментована архітектура управління, численні спеціалізовані інститути, приватні стандарти та норми.<br>Перетин та конкуренція між інститутами.     | Зменшення узгодженості системи, послаблення впливу традиційних торгових інститутів та ускладнення координації нормотворчості. |

*Джерело: складено автором за [49-52]*

Світова організація торгівлі залишається ключовою інституцією глобального торговельного регулювання. Проте структура СОТ все менше відповідає вимогам сьогодення. Зростання кількості регіональних угод, складніша структура світової економіки та інституційні обмеження СОТ оголили низку структурних проблем, які вже неможливо ігнорувати. Визначимо основні

напрями, здатні посилити СОТ і зробити глобальну торговельну систему більш стійкою та ефективною (рис. 3.).



Рисунок 3.4 – Основні напрями подальшого розвитку глобальної торговельної системи

*Джерело: складено автором за [49-52]*

В умовах сучасних глобальних викликів на першому місці повинна бути зміна механізму ухвалення рішень в рамках СОТ. Запровадження альтернативних моделей ухвалення рішень, наприклад, голосування кваліфікованою більшістю в окремих сферах, могло б повернути СОТ здатність діяти проактивно. Не менш важливим є відновлення ефективної системи врегулювання спорів. Тривала криза Апеляційного органу суттєво підірвала довіру до багатосторонніх правил. Тому або відновлення його повноцінної роботи, або створення дієвих альтернативних процедур є критично необхідними. Паралельно СОТ має модернізувати свої правила, охопивши сфери цифрової торгівлі, штучного інтелекту, ESG-стандартів та сталого розвитку – напрями, які досі лишаються регуляторно фрагментованими[53].

З огляду на складність досягнення одностайності серед понад 160 країн-членів, plurilateral-угоди стали практичним інструментом просування переговорів. Plurilateral-угоди сприяють вирішенню проблем, які звичайні угоди вирішити не можуть. Доцільним в раках заходу є забезпечення прозорі правила взаємодії plurilateral-угоди із правовою базою СОТ. В подальшому це дозволить уникнути надмірної фрагментації та зберегти загальну цілісність багатосторонньої системи.

Міжнародна торгівля тісно переплітається з питаннями кліматичної політики, фінансової стабільності та розвитку. Однак система міжнародного управління залишається надто роздрібненою: функції розподілені між багатьма інституціями, які не завжди взаємодіють узгоджено. Ефективнішій роботі сприятиме поглиблена координація між СОТ та іншими міжнародними організаціями – через спільні програми, єдині стандарти або постійні механізми політичного діалогу. В раках удосконалення інституційної архітектури з'явиться можливість уникнути дублювання функцій та підвищити загальну результативність у вирішенні комплексних глобальних викликів.

Останні роки чітко показали: навіть добре налагоджені глобальні ланцюги постачання можуть давати серйозні збої в найнесподіваніший момент. Важливими завданнями покращення стійкості ланцюгів постачання є:

- розвиток стратегій зменшення ризиків;
- поглиблення співпраці у логістиці;
- модернізація інфраструктури.

Доцільними до впровадження є і механізми управління критично важливими товарами. До таких груп товарів належать: продовольство, медикаментами та стратегічні ресурси. При впровадженні даного заходу у країн з'явиться можливість оперативно реагувати на будь-які перебої.

Надмірні конфлікти і зростання кількості односторонніх рішень у сфері торгівлі позначаються на світовій економіці, яка стає менш стабільною. Рішенням - є політика більш прозорою і такою, що легше

реалізовується. Контроль, а також введення системи моніторингу в рамках СОТ допомагатиме дочірнім компаніям своєчасно знайти проблеми і висвітлити їх.

Країни, що розвиваються, стикаються з проблемами не врахування їх голосу у СОТ, особливо у нових сферах регулювання. Зважаючи на даний аспект наступні реформи мають враховувати їхні рекомендації. Переглянути механізми особливого та диференційованого режиму з урахуванням потреб різних країн стає одним із шляхів вирішення даного питання. Впровадження такого підходу сприятиме більш збалансованій і справедливій системі для всіх учасників.

Повноцінно брати участь у сучасній торгівлі країнам в умовах цифровізації не дає цифровий розрив. Враховуючи даний аспект стає доцільним підтримувати країни, які потребують розвитку цифрових систем. Основними напрямками повинно стати поліпшення доступу до інтернету та впровадження нових правил і стандартів. Проте, розвиваючи цифрову інфраструктуру доцільно погоджувати та впроваджувати міжнародні норми щодо:

- захисту даних;
- кібербезпеки;
- застосування штучного інтелекту;
- регулювання цифрових послуг.

Впровадження даного заходу дозволить в перспективі створити безпечне і сприятливе середовище для розвитку цифрової економіки.

Отже, узагальнимо основні заходи та визначимо очікуваний ефект від їх впровадження для міжнародних інституцій та глобальної торгівлі (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 - Основні заходи та очікуваний ефект від їх впровадження для міжнародних інституцій та глобальної торгівлі

| № | Напрямок                                      | Основні заходи                                                                                                                                                                            | Наслідки для СОТ та глобальної торгівлі                                                                        |
|---|-----------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 | 2                                             | 3                                                                                                                                                                                         | 4                                                                                                              |
| 1 | Інвестиції у глобальну цифрову інфраструктуру | Поліпшення доступу до інтернету. Впровадження нових правил і стандартів. Забезпечення міжнародних норм щодо захисту даних, кібербезпеки, застосування ІІІ та регулювання цифрових послуг. | Створення безпечного і сприятливого середовища для розвитку цифрової економіки та подолання цифрового розриву. |

Продовження таблиці 3.2

| 1 | 2                                           | 3                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | 4                                                                                                    |
|---|---------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2 | Зміна механізму ухвалення рішень            | Запровадження альтернативних моделей ухвалення рішень, наприклад, голосування кваліфікованою більшістю у окремих сферах.<br>Відновлення ефективної системи врегулювання спорів або створення дієвих альтернативних процедур.<br>Модернізація правил СОТ у сферах цифрової торгівлі, штучного інтелекту, ESG-стандартів та сталого розвитку. | Повернення здатності СОТ діяти проактивно та забезпечення регуляторної узгодженості у нових сферах.  |
| 3 | Зміцнення багатостороннього співробітництва | Використання plurilateral-угод для просування переговорів.<br>Забезпечення прозорих правил взаємодії plurilateral-угод із правовою базою СОТ.                                                                                                                                                                                               | Уникнення надмірної фрагментації та збереження цілісності багатосторонньої системи.                  |
| 4 | Посилення інституційної координації         | Поглиблена координація між СОТ та іншими міжнародними організаціями через спільні програми, єдині стандарти або механізми політичного діалогу.                                                                                                                                                                                              | Уникнення дублювання функцій та підвищення ефективності у вирішенні комплексних глобальних викликів. |
| 5 | Посилення стійкості ланцюгів постачання     | Розвиток стратегій зменшення ризиків.<br>Поглиблення співпраці у логістиці.<br>Модернізація інфраструктури.<br>Управління критично важливими товарами (продовольство, медикаменти, стратегічні ресурси).                                                                                                                                    | Можливість оперативно реагувати на перебої у глобальних ланцюгах постачання.                         |
| 6 | Відкидання двозначності в торговій політиці | Забезпечення прозорої політики та впровадження системи моніторингу.<br>Контроль за виконанням рішень дочірніми компаніями.                                                                                                                                                                                                                  | Зменшення конфліктів та підвищення стабільності світової економіки.                                  |
| 7 | Підвищення легітимності та інклюзивності    | Перегляд механізмів особливого та диференційованого режиму з урахуванням потреб різних держав.                                                                                                                                                                                                                                              | Створення більш збалансованої та справедливої системи для всіх учасників СОТ.                        |

*Джерело: складено автором*

Таким чином, зміна механізму ухвалення рішень дозволить повернути здатність СОТ діяти проактивно та забезпечити узгодженість в прийнятті рішень. Зміцнення багатостороннього співробітництва призведе до уникнення надмірної фрагментації та збереження цілісності багатосторонньої системи. Посилення інституційної координації дозволить уникнути дублювання функцій та підвищення ефективності у вирішенні комплексних глобальних викликів. Підвищення легітимності та інклюзивності збільшить більш збалансованої та справедливої системи для всіх учасників СОТ.

### 3.3. Стратегічні напрями удосконалення торговельного протекціонізму України з урахуванням світових тенденцій

Стратегічні напрями удосконалення торговельного протекціонізму в Україні мають потенціал суттєво підвищити рівень економічної безпеки держави, зміцнити конкурентоспроможність національних експортерів, забезпечити розвиток внутрішнього виробництва та стимулювати структурну модернізацію економіки.

Їх реалізація спрямована на вирішення проблемних аспектів та формування цілісної системи захисних механізмів, здатних гармонізувати інтереси держави, бізнесу та споживачів у контексті інтеграції України у глобальні економічні процеси (рис. 3.5).

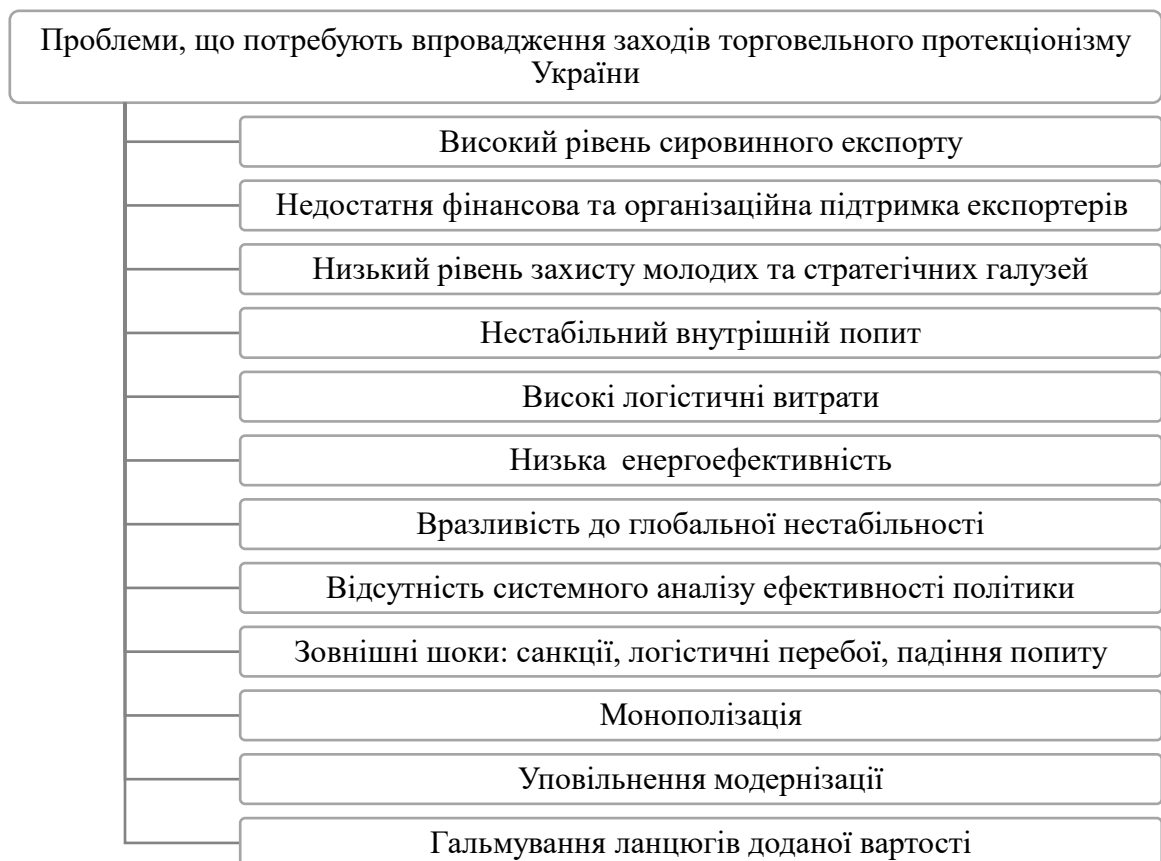


Рисунок 3.5 – Проблеми, що потребують впровадження заходів торговельного протекціонізму України

Джерело: складено автором за [54-58]

Основними стратегічними напрямками удосконалення торговельного протекціонізму України повинні бути:



Рисунок 3.6 - Напрями удосконалення торговельного протекціонізму України

*Джерело: складено автором за [54-58]*

ЄС тимчасово скасував мита та квоти на сільське господарство України після повномасштабного вторгнення росії у 2022 році, але термін дії цієї угоди спливає 5 червня 2025 р.. Оскільки фермери ЄС активно лобіюють запровадження обмежень на дешеву українську конкуренцію, режим вільної торгівлі має бути замінений квотами, остаточний обсяг яких був узгоджений між Україною та ЄС в липні 2025 р.. Припинення преференційної торгівлі з ЄС може позбавити Україну 3,5 млрд. євро річного доходу - прогалину, яку інші ринки не зможуть заповнити. Наразі експорт сільськогосподарських культур України не оподатковується, але переробники олійних культур вже запропонували уряду обмежити експорт олійних культур для збільшення внутрішнього виробництва

олії. Це може стимулювати експорт оброблених олій, які приносять більше прибутку, ніж сировинні олійні культури. Українські заводи з переробки олійних культур працюють лише на рівні близько 65% потужності. Україна традиційно експортує близько половини врожаю сої та основну частину врожаю ріпаку. Україні потрібно робити більше задля використання власних ресурсів[54].

В першу чергу доцільним є розвиток експорту з високою добавленою вартістю та скорочення обсягів сировинного експорту. Збільшення частки продукції з високою доданою вартістю в першу чергу повинно відбуватися в аграрному секторі, де доцільним є запровадження обмежень на експорт сировини (зернові культури, рослинні олії) та збільшення обсягів стимулювання виробництва перероблених товарів. Особливої уваги потребує повне використання наявних виробничих потужностей переробних підприємств, що сприятиме підвищенню ефективності внутрішніх виробничих ланцюгів і розширенню експортного потенціалу.

Необхідною умовою зміцнення конкурентоспроможності українських експортерів є формування дієвої інфраструктури експортної підтримки. До її ключових елементів належать[55;56]:

- створення та модернізація державних механізмів фінансового стимулювання, таких як експортні фонди, програми пільгового кредитування;
- страхування експортних ризиків;
- надання державних гарантій.

Удосконалення потребують також інститути просування української продукції на зовнішніх ринках:

- торговельні представництва;
- спеціалізовані офіси з підтримки експорту;
- система торговельно-економічної дипломатії.

Зростання ефективності інститутів просування української продукції сприятиме подальшій інтеграції українських виробників у нові ринки та зміцненню позицій на традиційних.

Нова Експортна стратегія зосереджена на реалізації політики «Зроблено в Україні», стимулюванні переробної промисловості, модернізації інструментів підтримки експорту та зміцненні співпраці між державою та бізнесом. Ключові цілі експортної стратегії до 2030 року:

- 1) зростання експорту товарів та послуг до 77 млрд. дол. США на рік;
- 2) збільшення частки експорту ВВП до 33%;
- 3) зниження частки експорту сировини до 59%.

Для порівняння: 2024 року експорт забезпечив економіці близько 51 мільярда доларів валютних доходів. Водночас частка експорту у ВВП знизилася з 49% у 2014 році до 25% у 2024 році за останні 10 років. Міністерство також називає високу частку сировини у експорті серйозною проблемою.

Стратегія передбачає три основні напрями:

- 1) зміцнення інституційного потенціалу держави у сфері підтримки експорту;
- 2) створення сприятливих умов експортної діяльності;
- 3) збільшення виробництва України.

Для досягнення цих цілей планується запуск нових інструментів та вдосконалення існуючих механізмів підтримки, зокрема:

- 1) запуск механізму державної фінансової підтримки експорту, покращення існуючих фінансових механізмів;
- 2) розвиток ЕСА, Офісу з підприємництва та розвитку експорту, створення Фонду розвитку експорту;
- 3) покращення якості торговельного та економічного представництва інтересів України за кордоном;
- 4) розширення бізнес-доступу до освітніх, інформаційних та консалтингових послуг.

Реалізація Стратегії враховуватиме потреби післявоєнного відновлення та наближення України до стандартів ЄС. Очікується, що буде забезпечено оновлення експортної структури, підвищення конкурентоспроможності українських товарів та послуг та адаптація до вимог європейських ринків.

Доцільним до впровадження в торговельному протекціонізмі є застосування інструментів тарифного та нетарифного регулювання. Дані заходи спрямовані на захист стратегічних і структуротворчих галузей економіки. Для підтримки молодих або вразливих секторів, що перебувають у процесі становлення необхідно використовувати митні тарифи, антидемпінгових і компенсаційних заходів, особливих мит і квот. Розвиток системи нетарифного регулювання призведе до формування рівних умов конкуренції, підвищення якості продукції та створенню додаткових бар'єрів для імпорту товарів низької якості. В умовах Євроінтеграції важливим є гармонізація національних стандартів із міжнародними, передусім з нормами Європейського Союзу. В перспективі ще дозволить забезпечити одночасно захист внутрішнього виробника та можливості для розширення експортних потоків[57].

Пропонованим напрямком удосконалення торговельного протекціонізму є розвиток внутрішнього. Саме стимулювання збуту продукції на внутрішньому ринку повинно бути спрямовано на забезпечення стабільного попиту, що дозволяє виробникам розширювати виробничі потужності, не залежачи виключно від коливань зовнішньої кон'юнктури. Важливою складовою є соціальний протекціонізм, орієнтований на підтримку доходів населення та формування місткого внутрішнього споживчого ринку, здатного поглинати значну частку продукції вітчизняного виробництва. При цьому у наукових дослідженнях наголошується на необхідності балансу між захистом національного виробника та недопущенням створення «теплих умов», що можуть спотворювати конкурентне середовище та знижувати мотивацію до підвищення ефективності.

Експортна діяльність залежить від якості та доступності інфраструктури. Удосконалення логістичних коридорів та модернізація логістичної інфраструктури дозволяють скоротити витрати на експорт. Розвиток експортної інфраструктури та логістичних систем забезпечить зростання конкурентоспроможності товарів з України на зовнішніх ринках. Оптимізація виробничих витрат тут постає одним із важливих заходів. В рамках зменшення

витрат експорто-орієнтованих підприємств ключовим стає підвищення енергоефективності виробництва. Підвищення енергоефективності виробництва також сприяє зміцненню їхніх позицій у конкуренції з імпортною продукцією. Запропоновані заходи можна розглядати як інструменти прихованого протекціонізму. Вони мають на меті підтримку національного виробника. Основним механізмом цього процесу є оптимізація виробничих процесів.

Для українських експортерів це шанс модернізувати виробництво, а й виклик через складність адаптації. Одночасно набирає обертів цифрова торгівля: електронні платформи, блокчейни в логістиці, смарт-контракти. Тут також формуються нові правила, і дуже важливо не відставати. В результаті міжнародна торгівля вже не є простором «вільного ринку», яким була 10–15 років тому. Вона перетворилася на арену стратегічної конкуренції, технологічного суперництва та боротьби за регулювання. Адаптація до цієї нової реальності є складним завданням як для компаній, так і для уряду[58].

У сфері економічної безпеки торговельна політика виконує важливу захисну функцію. Пропоновані протекціоністські інструменти зменшать вразливість стратегічних галузей до нестабільності зовнішніх ринків[59].

Забезпечення результативності торговельного протекціонізму потребує створення інституційно розвиненої системи моніторингу та оцінювання застосовуваних інструментів[60]. Така система має включати комплексний аналіз впливу тарифних і нетарифних заходів на національних виробників, домогосподарства, конкурентне середовище та державний бюджет. Регулярний перегляд протекціоністських інструментів із використанням гнучких механізмів коригування політики дозволить адаптувати торговельне регулювання до змін глобальної кон'юнктури, зовнішньоекономічної динаміки та внутрішніх структурних трансформацій. Впровадження регулярного перегляду протекціоністських інструментів сприятиме підтримці балансу між захистом внутрішнього ринку та необхідністю інтеграції України

Сучасні умови функціонування зовнішньоекономічної системи України характеризуються високим рівнем турбулентності. Це зумовлює необхідність

інтеграції антикризових підходів у стратегічне управління підприємствами торговельної сфери. Впровадження антикризових стратегій передбачає формування механізмів реагування на зовнішні шоки. До них належать[61]:

- санкційний тиск;
- коливання глобального попиту;
- логістичні перебої;
- дестабілізаційні чинники.

Антикризове управління спрямоване на підтримання стабільності та відновлюваності бізнес-процесів у кризових умовах. Створення резервів, як матеріальних, так і фінансових є важливим елементом. Резерви підвищують здатність суб'єктів господарювання протидіяти несприятливим зовнішнім впливам і забезпечують безперервність торговельних операцій.

Системним викликом для розвитку національного виробництва є концентрація економічної влади у руках олігархічних груп. На ключові галузі економіки здійснюють вплив олігархи, що уповільнює модернізаційні процеси. Даний вплив стримують розвиток внутрішніх ланцюгів доданої вартості і послаблює конкурентні позиції держави на міжнародних ринках. Реформування державно-промислової політики має бути спрямоване на поступове зменшення монополізації. Воно також передбачає посилення регуляторної спроможності держави та створення умов для рівноправної конкуренції. Стратегічного значення набувають стимули для інноваційного розвитку.

Таблиця 3.3 – Стратегічні напрямки удосконалення торговельного протекціонізму України

| № | Стратегічні напрями                                         | Пропоновані заходи                                                                                                                  | Очікувані результати                                                                                        |
|---|-------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 | Підтримка переробних галузей та підвищення доданої вартості | Квотування експорту<br>Обмеження експорту сировини<br>Стимулювання виробництва переробленої продукції<br>Повне завантаження заводів | Зростання частки продукції з високою доданою вартістю<br>Підвищення прибутковості та експортного потенціалу |
| 2 | Розвиток інституційних                                      | Експортні фонди<br>Кредитування                                                                                                     | Зростання експорту до \$77 млрд.                                                                            |

|   |                                                                          |                                                                                                 |                                                                                                 |
|---|--------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|
|   | інструментів підтримки експорту                                          | ЕСА<br>Офіси з експорту<br>Модернізація торговельно-економічної дипломатії                      | Частка експорту у ВВП – 33%<br>Зменшення сировинності до 59%                                    |
| 3 | Митний та нетарифний захист                                              | Мита<br>Антидемпінгові заходи, квоти<br>Гармонізація стандартів з ЄС                            | Рівні умови конкуренції<br>Підвищення якості продукції<br>Захист від імпорту низької якості     |
| 4 | Посилення внутрішнього ринку                                             | Підтримка доходів населення<br>Стимулювання внутрішнього збуту<br>Забезпечення конкуренції      | Розширення виробництва<br>Підвищення стійкості економіки<br>Збалансована конкуренція            |
| 5 | Експортна інфраструктура та логістика                                    | Розвиток транспортних коридорів<br>Модернізація інфраструктури<br>Підвищення енергоефективності | Зменшення витрат виробників<br>Зміцнення конкурентних позицій експорту                          |
| 6 | Економічна безпека та диверсифікація ринків                              | Протекціоністські інструменти для стратегічних галузей                                          | Зниження залежності від окремих ринків<br>Посилення економічної стійкості                       |
| 7 | Моніторинг та оцінювання протекціоністських заходів                      | Створення механізмів моніторингу<br>Регулярний перегляд тарифних та нетарифних заходів          | Гнучка адаптація політики<br>Баланс між захистом і відкритістю ринку                            |
| 8 | Антикризове управління у зовнішній торгівлі                              | Антикризові стратегії<br>Створення матеріальних і фінансових резервів                           | Забезпечення безперервності торгівлі<br>Підвищення стійкості підприємств                        |
| 9 | Реформування державно-промислової політики та обмеження впливу олігархів | Зменшення монополій<br>Посилення регуляторної ролі держави<br>Стимули інновацій                 | Розвиток виробництва, конкуренції та інновацій<br>Підвищення міжнародної конкурентоспроможності |

Отже, стратегічні напрямки удосконалення торговельного протекціонізму України повинні бути спрямовані в першу чергу на підтримку переробних галузей та підвищення доданої вартості. Також важливими стратегічними напрямками повинні стати розвиток інституційних інструментів підтримки експорту, митний та нетарифний захист. Доцільним в умовах євроінтеграції є і посилення внутрішнього ринку і експортна інфраструктура та логістика. Економічна безпека та диверсифікація ринків дозволять зменшити залежність

від окермих ринків та посилити економічну стійкість України. Моніторинг та оцінювання протекціоністських заходів, а також антикризове управління у зовнішній торгівлі нададуть змогу забезпечити стійкість підприємств та безперервність зовнішньої торгівлі. Реформування державно-промислової політики та обмеження впливу олігархів дозволять покращити стан виробництва, конкуренції, інновацій. Сукупно заходи дозволять підвищити рівень конкурентоспроможності України на світовому ринку.

## ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження можемо сформулювати наступні висновки:

Встановлено, що сучасні підходи до визначення сутності торговельного протекціонізму акцентують увагу на цілеспрямованому державному регулюванні зовнішньої торгівлі через тарифні та нетарифні обмеження з метою захисту внутрішнього ринку і підтримки національних виробників. На підставі проведеного дослідження, можемо сформулювати наступне визначення поняття торговельного протекціонізму: «торговельний протекціонізм являє собою цілеспрямовану державну політику, орієнтовану на захист внутрішнього ринку та національних виробників від впливу іноземної конкуренції шляхом використання тарифних і нетарифних механізмів регулювання зовнішньої торгівлі з врахуванням національних економічних інтересів країни». Цілі торговельного протекціонізму включають як захист стратегічно важливих секторів економіки, так і стимулювання новостворених галузей та реагування на протекціоністські заходи торговельних партнерів, що підтверджує його незмінну актуальність у сучасній економічній політиці незалежно від рівня ліберальності країни. Перевагами впровадження торговельного протекціонізму є захист молодих і стратегічно важливих галузей, підтримка зайнятості населення, сприяння формуванню національних корпорацій, стимулювання інноваційного розвитку та забезпечення національної безпеки. Водночас протекціоністські заходи мають суттєві недоліки: вони підвищують ціни і зменшують асортимент товарів для споживачів, створюють ризики монополізації ринку, сповільнюють економічне зростання, скорочують обсяги зовнішньої торгівлі та можуть провокувати торговельні конфлікти і порушення норм СОТ. Враховуючи позитивні та негативні сторони, застосування торговельного протекціонізму вимагає збалансованого підходу, який враховує як економічні та соціальні переваги, так і потенційні негативні наслідки для внутрішнього ринку та міжнародних економічних відносин.

Визначено, що протекціонізм виступає комплексним і багаторівневим інструментом державної економічної політики, спрямованим не лише на обмеження зовнішньої конкуренції, а насамперед на підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Його зміст полягає у формуванні сприятливих умов для розвитку національного виробництва, стимулюванні інноваційної діяльності та розширенні внутрішнього ринку за рахунок підвищення попиту на національні товари. Реалізація протекціоністських заходів у трьох взаємопов'язаних напрямках, підтримці виробника, формуванні конкурентного середовища та стимулюванні внутрішнього споживання, створює передумови для структурної модернізації економіки, підвищення рівня зайнятості та забезпечення стійкого економічного зростання. Сучасний протекціонізм набуває стратегічного значення як інструмент забезпечення національних інтересів і підвищення економічної безпеки держави в умовах глобальної конкуренції. Основними інструментами реалізації політики протекціонізму виступають митно-тарифні та нетарифні методи. Нетарифні заходи застосовуються до імпорту й експорту окремих видів продукції з метою посилення державного контролю за зовнішньоторговельними операціями. Тарифні методи базуються на встановленні митних ставок щодо різних категорій товарів та визначенні індикативних цін (мінімальних і максимальних), за якими здійснюється митне оформлення.

Досліджено, що на відміну від класичного протекціонізму, що орієнтований переважно на захист національних виробників та окремих галузей економіки залежно від їхнього економічного значення чи політичного впливу, неопротекціонізм використовує ширший та гнучкіший спектр інструментів. Його метою є не лише підтримка внутрішнього виробництва, а передусім зменшення асиметрій глобального розвитку, при цьому не заперечуючи необхідності подальшої інтеграції у світову економіку, засновану на принципах лібералізації. В оновленій концепції змінюється і стратегічний акцент: йдеться не стільки про протидію сформованій системі міжнародних економічних відносин на національному, транснаціональному чи глобальному рівнях, скільки

про адаптивне використання її можливостей. Метою стає інтеграція та активне використання наявних переваг глобалізації шляхом впровадження нових інструментів адаптації та економічної експансії, особливо в умовах становлення інформаційної (цифрової) економіки.

Встановлено, що модель протекціонізму США має характер реактивної та силової політики, що ґрунтується на захисті національної промислової бази, збереженні робочих місць та зменшенні залежності від Китаю. Вона використовує жорсткі тарифні бар'єри, секційні інструменти (Section 301, Section 232), масштабні субсидії у сфері високих технологій, енергетики та промисловості (IRA, CHIPS Act), активно апелює до концепції «економічної безпеки». Водночас такий підхід підвищує торговельну напругу, створює ризики відповідних заходів з боку партнерів і може стимулювати фрагментацію глобальних ланцюгів вартості. Європейський Союз застосовує більш нормативно врегульовану та інституційно збалансовану модель протекціонізму. Вона поєднує економічні, екологічні та правові пріоритети, вписуючись у рамки Європейського зеленого курсу. Замість домінування тарифів, ЄС розвиває інструменти регуляторного протекціонізму: антидемпінгові та антисубсидійні розслідування, механізм СВМ, Регламент про іноземні субсидії (FSR), стандарти прозорості та кліматичної відповідальності. Такий підхід забезпечує відповідність праву СОТ і водночас стимулює партнерів до екологічної трансформації, хоча може створювати бюрократичний тиск на бізнес.

Визначено, що прийняті Україною заходи допомогли втримати та підтримати українських виробників у складний період воєнного спаду економіки. Їх запровадження дозволило зменшити залежність країни від товарів з росії, що посилює економічний суверенітет. Вдалося налагодити кращий контроль за критично важливими видами продукції. В першу чергу до таких товарів увійшли хімічні і електротехнічні товари. Впровадження даних заходів надало можливість підвищити рівень спроможності України, формувати стратегічні запаси та ефективніше здійснювати державні закупівлі.

Досліджено, що стратегічні напрямки удосконалення торговельного протекціонізму України повинні бути спрямовані в першу чергу на підтримку переробних галузей та підвищення доданої вартості. Також важливими стратегічними напрямками повинні стати розвиток інституційних інструментів підтримки експорту, митний та нетарифний захист. Доцільним в умовах євроінтеграції є і посилення внутрішнього ринку і експортна інфраструктура та логістика. Економічна безпека та диверсифікація ринків дозволять зменшити залежність від окермих ринків та посилити економічну стійкість України. Моніторинг та оцінювання протекціоністських заходів, а також антикризове управління у зовнішній торгівлі нададуть змогу забезпечити стійкість підприємств та безперервність зовнішньої торгівлі. Реформування державно-промислової політики та обмеження впливу олігархів дозволять покращити стан виробництва, конкуренції, інновацій. Сукупно заходи дозволять підвищити рівень конкурентоспроможності України на світовому ринку.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зінатулліна Г. Р., Л. П. Чорногуз Застосування методів протекціонізму в Україні. 2009. URL: <https://ap.uu.edu.ua/upload/publicationpdf/5e9f5469b560dc757d2f91936b0717e2.pdf>
2. Козик В.В., Панкова Л.А., Даниленко Н.Б. Міжнародні економічні відносини. Навчальний посібник. К.: Знання, 2008.406 с.
3. Баєва О.І. Теоретичні підходи до оцінки протекціонізму в міжнародній торгівельній практиці. *Економіка і суспільство*. Випуск # 16 / 2018. URL: [https://economyandsociety.in.ua/journals/16\\_ukr/4.pdf](https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/4.pdf)
4. Григор'єв Г.С. Міжнародна економіка: практикум. Київ: НаУКМА. 2024. 145 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/986b0b14-c2e6-43ef-b8d2-6bab76e55d22/content>
5. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність: підручник / за ред. Забарна Е. М., Козакова О. М., Задорожнюк Н. О. та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 412 с.
6. Москалик Р. Торговельна політика: навчальний посібник (електронне видання). Л: ЛНУ імені Івана Франка, 2024. 61 с. URL: <https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Torhovelnna-polityka-navch-posibnyk.pdf>
7. Мелих О. Протекціонізм у ЄС: вплив на ринкові відносини з країнами-партнерами. *Економічний аналіз*. 2020. Том 30. № 1. Частина 2. С. 91-99 URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/42af4936-850f-41f4-8f6e-9198f05ceae8/content>
8. Боднарчук Т.Л. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ПОЛІТИКИ ПРОТЕКЦІОНІЗМУ. 2013. URL: [https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2013/01/117-128\\_no-1\\_vol-44\\_2013\\_UKR.pdf](https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2013/01/117-128_no-1_vol-44_2013_UKR.pdf)

9. Зінатуліна Г. Р., Л. П. Чорногуз ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ПРОТЕКЦІОНІЗМУ В УКРАЇНІ. URL: <https://ap.uu.edu.ua/upload/publicationpdf/5e9f5469b560dc757d2f91936b0717e2.pdf>
10. Бешлей Т. І. Удосконалення митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. *Технології та суспільство: взаємодія, вплив та трансформація*. 24 липня 2024 р. м. Львів. С. 60–62.
11. Alsharari N. M. Risk management practices and trade facilitation as influenced by public sector reforms: institutional isomorphism. *Journal of Accounting & Organizational Change*. 2022. Vol. 18 No. 2. P. 192–216. DOI: <https://doi.org/10.1108/JAOC-11-2018-0117>
12. Сапожник Д. І. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в контексті розвитку інтеграційних процесів. *Актуальні проблеми товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи*. 2024. С. 283–288. DOI: <http://www.tpt.puet.edu.ua/files/zb-conf-2024.pdf#page=284>
13. Резнік Н., Вербівський С. Митне регулювання логістичних процесів в умовах цифровізації. *Молодий вчений*. 2022. № 12 (112). С. 117–121. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-12-112-21>
14. Єроменко А. Р. Вплив воєнного стану на митне регулювання транзиту товарів через кордон України. *Innovative Approaches to the Progressive Solution of Scientific Research Problems : XVI International scientific and practical conference, 27-29 March 2024, Valencia, Spain*. – International Scientific Unity, 2024. P. 80–82. DOI: <https://ir.dpu.edu.ua/handle/123456789/2397>
15. Економічна безпека: навч. посіб. / за ред. З. С. Варналія. Київ : Знання, 2009. 647 с.
16. Єрмошенко М. М. Національні економічні інтереси: реалізація і захист. *Актуальні проблеми економіки*. № 1–2. Київ : НАУ, 2001. С. 18–24
17. Панкова Л. І. Формування інноваційної моделі кластерної політики регіонів на основі балансу інтересів: дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.05. Черкаси, 2021. 550 с.

18. Узбек, Д. (2023). Національні економічні інтереси у процесах розвитку прогресивної моделі економіки. *Економіка та суспільство*, (56). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-61>
19. Панченко В. Г. НАЦІОНАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ІНТЕРЕСИ ЯК ДОМІНАНТА ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗМІСТОВОГО НАПОВНЕННЯ ПОЛІТИКИ ПРОТЕКЦІОНІЗМУ ТА ЙОГО ЕВОЛЮЦІЙНОГО РУХУ В БІК НЕОПРОТЕКЦІОНІЗМУ. *Інвестиції: практика та досвід* № 7/2018 URL: [http://www.investplan.com.ua/pdf/7\\_2018/8.pdf](http://www.investplan.com.ua/pdf/7_2018/8.pdf)
20. Панченко В., Н. Резнікова, Від протекціонізму до неопротекціонізму: нові виміри ліберального регулювання. *МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА*. 2017. № 2 (27)
21. Serap Durusoy, Edgardo Sica, and Zeynep Beyhan, “Economic Crisis and Protectionism Policies: The Case of the EU Countries,” *International Journal of Humanities and Social Science*, Vol. 5, No. 6 (1) (June 2015): 57–68.
22. C. Henn, and B. McDonald, “Crisis Protectionism: The Observed Trade Impact,” *IMF Economic Review* 62 (1) (2014): 77–118.
23. The EU’s role in global trade - Consilium URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/the-eu-s-role-in-global-trade/>
24. Achievements and benefits | European Union URL: [https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/achievements\\_en](https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/achievements_en)
25. Economic Impact of Section 232 and 301 Tariffs on U.S. Industries URL: <https://www.usitc.gov/publications/332/pub5405.pdf>
26. Балабанова Н.В. Сучасні інструменти політики протекціонізму. *Міжнародна безпека у світлі сучасних глобальних викликів. Країни Балтії – Україна: єдність, підтримка, перемога : зб. наук. пр.* Київ : КНЕУ, 2023. С. 98–101.
27. TMDb Explore the measure database WTO - Open Trade Data Portal URL: <https://tmdb.wto.org/en/explore/goods#nogo>

28. What will happen to the Inflation Reduction Act under a Republican trifecta? | Brookings URL: <https://www.brookings.edu/articles/what-will-happen-to-the-inflation-reduction-act-under-a-republican-trifecta>
29. Foreign Subsidies Regulation - Competition Policy - European Commission URL: [https://competition-policy.ec.europa.eu/foreign-subsidies-regulation\\_en](https://competition-policy.ec.europa.eu/foreign-subsidies-regulation_en)
30. FACT SHEET: President Biden Takes Action to Protect American Workers and Businesses from China's Unfair Trade Practices | The White House URL: <https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/statements-releases/2024/05/14/fact-sheet-president-biden-takes-action-to-protect-american-workers-and-businesses-from-chinas-unfair-trade-practices>
31. Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) | Access2Markets URL: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/news/carbon-border-adjustment-mechanism-cbam>
32. Biden Levies Sweeping Tariffs on Chinese Chips, Solar Cells, EVs URL: <https://www.investopedia.com/biden-levies-sweeping-tariffs-on-chinese-chips-solar-cells-evs-8648008>
33. How protectionism can help developing countries unlock their economic potential URL: <https://theconversation.com/how-protectionism-can-help-developing-countries-unlock-their-economic-potential-236637>
34. Trade Wars: Global Ripples and the Future of Developing Economies – IFA URL: <https://www.ifa.gov.et/2025/04/09/trade-wars-global-ripples-and-the-future-of-developing-economies/>
35. Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2022 рік від 29.12.2021 № 1424 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1424-2021-%D0%BF#Text>
36. Постанова КМУ № 1466 «Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2023 рік» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1466-2022-%D0%BF#Text>

37. Постанова КМУ № 1402 «Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2024 рік» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-2023-%D0%BF#Text>
38. Постанова КМУ № 1481 «Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2025 рік» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1481-2024-%D0%BF#Text>
39. Про затвердження особливостей з... | від 12.10.2022 № 1178 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1178-2022-%D0%BF>
40. «Зроблено в Україні»: підтримка вітчизняного виробника та стимул для економіки | Донецька Обласна Державна адміністрація URL: <https://dn.gov.ua/news/zrobлено-v-ukrayini-pidtrimka-vitchiznyanogo-virobnika-ta-stimul-dlya-ekonomiki>
41. 3 5 червня заборонено експорт українського цукру | Бізнес URL: [https://biz.ligazakon.net/news/220042\\_z-5-chervnya-zaboroneno-eksport-ukranskogo-tsukru](https://biz.ligazakon.net/news/220042_z-5-chervnya-zaboroneno-eksport-ukranskogo-tsukru)
42. Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2024 рік від 27.12.2023 № 1402 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1402-2023-%D0%BF>
43. EU trade relations with Ukraine URL: [https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/ukraine\\_en](https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/ukraine_en)
44. Global trade in a world of growing protectionism URL: <https://www.business.hsbc.com/en-gb/insights/market-and-regulatory-insights/global-trade-in-a-world-of-growing-protectionism>
45. Мазаракі А. і Мельник Т. 2022. Стратегія економічної безпеки України в умовах глобальних трансформацій. *Scientia fructuosa*. 140, 6 (Чер 2022), 4–27. DOI: [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2021\(140\)01](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2021(140)01) URL: <https://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/131>
46. Trade and Economic Security | Homeland Security URL: <https://www.dhs.gov/trade-and-economic-security>

47. Огляд стратегічних документів Європейського Союзу у сфері економічної безпеки. Аналітичний огляд. К.: НІСД, 2024. 41 с. URL: [https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-08/ad\\_strategiya-eb-es-oglyad\\_14082024\\_1.pdf](https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-08/ad_strategiya-eb-es-oglyad_14082024_1.pdf)
48. Як ЄС вдосконалює систему торговельного захисту: уроки для України. *Європейська правда*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2025/09/9/7219633>
49. 5 Major International Trade Challenges in 2025: Global Trade Barriers and Supply Chain Resilience. URL: <https://www.issairview.com/post/5-majorinternationaltradechallenges-in-2025-globaltradebarriers-and-supplychainresistance>
50. Global trading system plagued by ‘unpredictability’: ICC head URL: <https://www.aa.com.tr/en/economy/global-trading-system-plagued-by-unpredictability-icc-head/3584709>
51. The Challenges to the World Trade Organization: It’s All about Legitimacy | Brookings URL: <https://www.brookings.edu/articles/the-challenges-to-the-world-trade-organization-its-all-about-legitimacy>
52. The changing face of global trade | Globe URL: [https://www.globe-project.eu/en/the-changing-face-of-global-trade\\_8271](https://www.globe-project.eu/en/the-changing-face-of-global-trade_8271)
53. How Has Rising Protectionism Tested the WTO’s Ability to Resolve Tariff Disputes Between the United States of America and China?. *OxJournal* URL: <https://www.oxjournal.org/how-has-rising-protectionism-tested-the-wtos-ability-to-resolve-tariff-disputes/>
54. Ukraine plans to boost food processing as preferential EU trade ends. Reuters URL: <https://www.reuters.com/world/europe/ukraine-plans-boost-food-processing-preferential-eu-trade-ends-2025-06-03>
55. Ukraine National Export Strategy. ITC URL: <https://www.intracen.org/our-work/projects/ukraine-national-export-strategy>

56. Ukraine is updating its export strategy: Aiming to increase the share of exports in GDP to 33%. УНН URL: <https://unn.ua/en/news/ukraine-is-updating-its-export-strategy-aiming-to-increase-the-share-of-exports-in-gdp-to-33percent>
57. Застосування методів протекціонізму в Україні. URL: <https://ap.uu.edu.ua/article/188>
58. International Trade Enters a New Era of Growing Protectionism, Regionalism, and Changing Rules. Ilyashev & Partners. 2025. URL: <https://attorneys.ua/en/publication/international-trade-enters-a-new-era-of-growing-protectionism-regionalism-and-changing-rules/>
59. І війна, і загальносвітові тренди підказують Україні необхідність твердого пріоритету на протекціонізм, як основу економічної політики - заступник Голови Комітету Дмитро Кисилевський - Офіційний портал Верховної Ради України URL: [https://www.rada.gov.ua/news/news\\_kom/232412.html](https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/232412.html)
60. Передерій, Т. (2024). Вдосконалення стратегічного механізму забезпечення сталого розвитку підприємства торгівлі на засадах антикризового управління. *Економіка та суспільство*, (65). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-71> URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4435>
61. Ukrainian-style oligarchic economies: how concentrated power undermines value added in production chains URL: <https://arxiv.org/abs/2508.02949>
62. World Tariff Profiles 2022 [wto.org/english/res\\_e/booksp\\_e/world\\_tariff\\_profiles22\\_e.pdf](https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/world_tariff_profiles22_e.pdf) URL: [https://www.wto.org/english/res\\_e/booksp\\_e/world\\_tariff\\_profiles22\\_e.pdf](https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/world_tariff_profiles22_e.pdf)
63. World\_tariff\_profiles. URL: [https://www.wto.org/english/res\\_e/booksp\\_e/world\\_tariff\\_profiles24\\_e.pdf](https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/world_tariff_profiles24_e.pdf)
64. United States of America Part A.1 Tariffs and imports: Summary and duty ranges URL: [https://www.wto.org/english/res\\_e/statis\\_e/daily\\_update\\_e/tariff\\_profiles/US\\_e.pdf](https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/daily_update_e/tariff_profiles/US_e.pdf)

## ДОДАТКИ

### ДОДАТОК А

Таблиця А.1 – Протекціоністські заходи країни ЄС відносно імпорту в 2022-2025 рр.

| State Act Title                                                                                                    | Implementation Level | Intervention Type | Mast Chapter                            | Date Announced | Date Implemented |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|-------------------|-----------------------------------------|----------------|------------------|
| EU: Trade restrictions with Ukraine's non-government-controlled regions of Donetsk and Luhansk                     | Supranational        | Import ban        | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-02-23     | 2022-02-24       |
| EU: Suspension of broadcasting activities of Russian state-owned Sputnik and RT                                    | Supranational        | Import ban        | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-03-02     | 2022-03-02       |
| EU: Further trade restrictions on Belarus includes export and import bans on several products                      | Supranational        | Import ban        | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-03-02     | 2022-03-03       |
| EU: Revocation of Most-Favoured-Nation status for Russia following their attack on Ukraine                         | Supranational        | Import tariff     | Tariff measures                         | 2022-03-11     | 2022-03-11       |
| EU: Further trade restrictions with Russia on steel and iron products, luxury goods and other financial sanctions  | Supranational        | Import ban        | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-03-15     | 2022-03-16       |
| EU: Prohibition on supplying banknotes to Belarus and from using the country's road transport operators            | Supranational        | Import ban        | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-04-08     | 2022-04-08       |
| EU: New import, export, and public procurement bans relating to Russia                                             | Supranational        | Import ban        | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-04-08     | 2022-04-09       |
| Poland: Government extends coal import ban to Belarus                                                              | National             | Import ban        | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-04-14     | 2022-04-15       |
| EU: Adoption of new trade, financial and sectoral sanctions against Russia (June 2022)                             | Supranational        | Import ban        | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-06-03     | 2022-06-04       |
| EU: Initiation and subsequent termination of anti-subsidy investigation on imports of fatty acid from Indonesia    | Supranational        | Anti-subsidy      | D: Contingent trade-protective measures | 2022-05-13     |                  |
| EU: Update to the list of agricultural and industrial products subject to a reduction of import duties (June 2022) | Supranational        | Import tariff     | Tariff measures                         | 2022-06-28     | 2022-07-01       |
| EU: New sanctions package includes import ban on Russian gold and extended export bans (July 2022)                 | Supranational        | Import ban        | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-07-21     | 2022-07-22       |

|                                                                                                                           |               |               |                                         |            |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------|-----------------------------------------|------------|------------|
| Latvia: Government approves amendments to the energy law in order to introduce bans on Russian gas                        | National      | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-07-28 | 2023-01-01 |
| EU: Temporary suspension of certain GSP benefits to India, Indonesia and Kenya                                            | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2022-06-30 | 2023-01-01 |
| EU: Temporary suspension of certain GSP benefits to India, Indonesia and Kenya                                            | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2022-06-30 | 2023-01-01 |
| EU: Temporary suspension of certain GSP benefits to India, Indonesia and Kenya                                            | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2022-06-30 | 2023-01-01 |
| EU: Increase of import duties on certain husked rice (September 2022)                                                     | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2022-09-08 | 2022-09-08 |
| EU: Trade restrictions extended to include Ukraine's non-government-controlled regions of Kherson and Zaporizhzhia        | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-10-06 | 2022-10-07 |
| EU: Adoption of a price cap mechanism for Russian crude oil and petroleum products, as well as additional trade sanctions | Supranational | Import quota  | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-10-06 | 2022-10-07 |
| EU: Adoption of a price cap mechanism for Russian crude oil and petroleum products, as well as additional trade sanctions | Supranational | Import quota  | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-10-06 | 2022-10-07 |
| EU: Adoption of a price cap mechanism for Russian crude oil and petroleum products, as well as additional trade sanctions | Supranational | Import quota  | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-10-06 | 2023-10-01 |
| EU: Adoption of a price cap mechanism for Russian crude oil and petroleum products, as well as additional trade sanctions | Supranational | Import quota  | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-10-06 | 2024-01-01 |
| EU: Adoption of a price cap mechanism for Russian crude oil and petroleum products, as well as additional trade sanctions | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-10-06 | 2022-10-07 |
| EU: Adoption of a price cap mechanism for Russian crude oil and petroleum products, as well as additional trade sanctions | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-10-06 | 2024-04-01 |
| EU: Adoption of a price cap mechanism for Russian crude oil and petroleum products, as well as additional trade sanctions | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-10-06 | 2024-10-01 |

|                                                                                                                                                                               |               |               |                                         |            |            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------|-----------------------------------------|------------|------------|
| Estonia: Government imposes Russian oil ban starting on December                                                                                                              | National      | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-10-28 | 2022-12-05 |
| EU: New sanctions package includes extended export and import bans, an investment prohibition on Russian mining projects, and other economic sanctions                        | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-12-16 | 2022-12-17 |
| EU: New sanctions package includes extended export and import bans, an investment prohibition on Russian mining projects, and other economic sanctions                        | Supranational | Import quota  | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-12-16 | 2022-12-17 |
| EU: New sanctions package includes extended export and import bans, an investment prohibition on Russian mining projects, and other economic sanctions                        | Supranational | Import quota  | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-12-16 | 2024-01-01 |
| EU: New sanctions package includes extended export and import bans, an investment prohibition on Russian mining projects, and other economic sanctions                        | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-12-16 | 2024-10-01 |
| EU: New sanctions package includes extended export and import bans, an investment prohibition on Russian mining projects, and other economic sanctions                        | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2022-12-16 | 2022-12-17 |
| EU: Changes to the list of agricultural and industrial products subject to a reduction of import duties (December 2022)                                                       | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2022-12-30 | 2023-01-01 |
| EU: New sanctions package targeting Russia includes export ban on additional dual-use products and import bans on additional petroleum products, asphalt and synthetic rubber | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-02-25 | 2023-02-26 |
| EU: Initiation of GSP-related safeguard investigation on imports of Indica rice from Cambodia and Myanmar                                                                     | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2023-01-19 |            |
| EU: New sanctions package targeting Russia includes export ban on additional dual-use products and import bans on additional petroleum products, asphalt and synthetic rubber | Supranational | Import quota  | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-02-25 | 2023-02-26 |

|                                                                                                                                                                               |               |               |                                         |            |            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------|-----------------------------------------|------------|------------|
| EU: New sanctions package targeting Russia includes export ban on additional dual-use products and import bans on additional petroleum products, asphalt and synthetic rubber | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-02-25 | 2024-07-01 |
| EU: New sanctions package targeting Russia includes export ban on additional dual-use products and import bans on additional petroleum products, asphalt and synthetic rubber | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-02-25 | 2023-02-26 |
| EU: New sanctions package targeting Russia includes diamond import ban and other trade and economic measures                                                                  | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-12-18 | 2023-12-19 |
| Poland: Government announces temporary import ban on agricultural products originating in Ukraine                                                                             | National      | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-04-15 | 2023-04-15 |
| Bulgaria: Government imposes a ban on the importation of certain food from Ukraine                                                                                            | National      | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-04-19 | 2023-04-24 |
| Slovakia: Government announces import ban on agricultural products originating in Ukraine                                                                                     | National      | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-04-17 | 2023-04-17 |
| EU: Temporary import ban of certain Ukrainian agricultural products in Bulgaria, Hungary, Poland, Romania and Slovakia                                                        | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-05-02 | 2023-05-02 |
| EU: Higher additional duties on certain imports from the US to compensate for its Continued Dumping and Subsidy Offset Act                                                    | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2023-04-26 | 2023-05-01 |
| EU: Update to the list of agricultural and industrial products subject to a reduction of import duties (June 2023)                                                            | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2023-06-21 | 2023-07-01 |
| EU: 11th sanctions package against Russia includes extended export bans and targets firms in third-countries                                                                  | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-06-23 | 2023-06-24 |
| EU: 11th sanctions package against Russia includes extended export bans and targets firms in third-countries                                                                  | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-06-23 | 2023-06-24 |
| EU: 11th sanctions package against Russia includes extended export bans and targets firms in third-countries                                                                  | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-06-23 | 2023-06-23 |

|                                                                                                              |               |               |                                         |            |            |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------|-----------------------------------------|------------|------------|
| EU: Increase of import duties on certain husked rice (September 2023)                                        | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2023-09-07 | 2023-09-07 |
| Poland: Government maintains temporary import ban on cereals from Ukraine                                    | National      | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-09-15 | 2023-09-16 |
| Hungary: Government extends and expands temporary import ban on agricultural products from Ukraine           | National      | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-09-15 | 2023-09-16 |
| Slovakia: Government maintains temporary import ban on cereals from Ukraine                                  | National      | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-09-15 | 2023-09-16 |
| EU: Definitive anti-subsidy duty on imports of certain battery electric vehicles from China                  | Supranational | Anti-subsidy  | D: Contingent trade-protective measures | 2023-10-04 | 2024-07-05 |
| EU: HS code classification of certain agarose beads                                                          | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2023-10-17 | 2023-11-07 |
| Slovakia: Government expands group of food products under import ban from Ukraine                            | National      | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-11-29 | 2024-01-01 |
| EU: New sanctions package targeting Russia includes diamond import ban and other trade and economic measures | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-12-18 | 2024-01-01 |
| EU: New sanctions package targeting Russia includes diamond import ban and other trade and economic measures | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-12-18 | 2024-03-01 |
| EU: New sanctions package targeting Russia includes diamond import ban and other trade and economic measures | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-12-18 | 2024-09-01 |
| EU: New sanctions package targeting Russia includes diamond import ban and other trade and economic measures | Supranational | Import quota  | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-12-18 | 2025-10-01 |
| EU: New sanctions package targeting Russia includes diamond import ban and other trade and economic measures | Supranational | Import quota  | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-12-18 | 2026-10-01 |
| EU: New sanctions package targeting Russia includes diamond import ban and other trade and economic measures | Supranational | Import quota  | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-12-18 | 2027-10-01 |
| EU: New sanctions package targeting Russia includes diamond import ban and other trade and economic measures | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-12-18 | 2028-10-01 |
| EU: New sanctions package targeting Russia includes diamond import ban and other trade and economic measures | Supranational | Import quota  | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-12-18 | 2025-01-01 |

|                                                                                                                         |               |               |                                         |            |            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------|-----------------------------------------|------------|------------|
| EU: New sanctions package targeting Russia includes diamond import ban and other trade and economic measures            | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2023-12-18 | 2026-01-01 |
| EU: Changes to the list of agricultural and industrial products subject to a reduction of import duties (December 2023) | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2023-12-29 | 2024-01-01 |
| EU: Initiation of anti-subsidy investigation on imports of certain alkyl phosphate esters from China                    | Supranational | Anti-subsidy  | D: Contingent trade-protective measures | 2023-12-21 |            |
| EU: Definitive anti-subsidy duty on imports of certain aluminium road wheels from Morocco                               | Supranational | Anti-subsidy  | D: Contingent trade-protective measures | 2024-02-16 | 2025-03-14 |
| Latvia: Imposition of import ban on agriculture and feed products from Russia and Belarus                               | National      | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2024-03-06 | 2024-03-08 |
| EU: HS code classification of smart watches                                                                             | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2024-03-27 | 2024-04-16 |
| EU: HS code classification of certain bedding articles                                                                  | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2024-03-27 | 2024-04-16 |
| European Union: Definitive anti-subsidy duty on imports of certain mobile access equipment from China                   | Supranational | Anti-subsidy  | D: Contingent trade-protective measures | 2024-03-27 | 2025-04-26 |
| EU: HS code classification of new pneumatic tyres                                                                       | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2024-01-19 | 2024-02-08 |
| EU: HS code classification of a polycyclic peptide nisin-sodium chloride preparation                                    | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2024-01-19 | 2024-02-08 |
| EU: Suspension of broadcasting activities of four Russian media outlets                                                 | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2024-05-17 | 2024-05-18 |
| EU: Definitive countervailing duty on imports of optical fibre cables from India                                        | Supranational | Anti-subsidy  | D: Contingent trade-protective measures | 2024-05-17 | 2025-06-11 |
| EU: Import duty increase on several grain products imported from Russia and Belarus                                     | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2024-06-10 | 2024-07-01 |
| EU: Import duty increase on several grain products imported from Russia and Belarus                                     | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2024-06-10 | 2025-01-01 |
| EU: Import duty increase on several grain products imported from Russia and Belarus                                     | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2024-06-10 | 2026-01-01 |
| EU: 14th sanctions package against Russia includes extended import and export                                           | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2024-06-24 | 2024-06-25 |

|                                                                                                                                 |               |               |                                         |            |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------|-----------------------------------------|------------|------------|
| bans and establishes vessel-specific sanctions                                                                                  |               |               |                                         |            |            |
| EU: 14th sanctions package against Russia includes extended import and export bans and establishes vessel-specific sanctions    | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2024-06-24 | 2024-06-25 |
| EU: Changes to the list of agricultural and industrial products subject to a reduction of import duties (July 2024)             | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2024-07-04 | 2024-07-01 |
| EU: New sanctions against Belarus mirroring the sanctions against Russia to address circumvention issues                        | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2024-06-30 | 2024-07-01 |
| EU: New sanctions against Belarus mirroring the sanctions against Russia to address circumvention issues                        | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2024-06-30 | 2024-07-01 |
| EU: HS code classification of a liquid mixture of chemicals                                                                     | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2024-08-07 | 2024-08-27 |
| EU: Increase of import duties on certain husked rice (September 2024)                                                           | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2024-09-06 | 2024-09-06 |
| EU: HS code classification of certain elastic unisex panties                                                                    | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2024-09-25 | 2024-10-15 |
| EU: HS code classification of certain projectors                                                                                | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2024-10-08 | 2024-10-28 |
| EU: Commission revises HS code classification of pipette tips made of polypropylene                                             | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2024-12-06 | 2024-12-26 |
| EU: Commission revises HS code classification of woven "beanbags"                                                               | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2024-12-16 | 2025-01-05 |
| EU: Changes to the list of agricultural and industrial products subject to a reduction of import duties (December 2024)         | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2024-12-27 | 2025-01-01 |
| EU: Kenya no longer a beneficiary under the Generalised Scheme of Preferences                                                   | Supranational | Import tariff | Tariff measures                         | 2025-02-03 | 2027-01-01 |
| EU: 16th sanctions package against Russia extends export and import bans, adopts new sectoral sanctions and targets new vessels | Supranational | Import quota  | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2025-02-24 | 2025-02-25 |
| EU: 16th sanctions package against Russia extends export and import bans, adopts new sectoral sanctions and targets new vessels | Supranational | Import quota  | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2025-02-24 | 2026-02-26 |
| EU: 16th sanctions package against Russia extends export and import bans, adopts new                                            | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic licensing, quotas etc. | 2025-02-24 | 2027-01-01 |

|                                                                                                                                             |               |               |                                               |                |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------|-----------------------------------------------|----------------|------------|
| sectoral sanctions and targets<br>new vessels                                                                                               |               |               |                                               |                |            |
| EU: 16th sanctions package<br>against Russia extends export<br>and import bans, adopts new<br>sectoral sanctions and targets<br>new vessels | Supranational | Import ban    | E: Non-automatic<br>licensing, quotas<br>etc. | 2025-02-24     |            |
| EU: Commission reestablishes<br>the 2018 and 2020 additional<br>duties targeting US imports<br>(March 2025, consolidated in<br>July 2025)   | Supranational | Import tariff | Tariff measures                               | 2025-03-<br>12 | 2025-08-07 |

## ДОДАТОК Б

Таблиця Б.1 – Протекціоністські заходи США відносно імпорту в 2022-2024 рр.

| Implemented at | Type                          | Measure class | Product chapters | Products                                                                                                               | Trading partners                       |
|----------------|-------------------------------|---------------|------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|
| 02.10.2024     | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy  | 72               | 722699, 721041, 722592, 722591, 721260, 721250, 721240, 721230, 721220, 721090, 721070, 721069, 721061, 721049, 721030 | Brazil; Canada; Mexico; Viet Nam       |
| 13.08.2024     | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy  | 93               | 930629                                                                                                                 | China                                  |
| 13.08.2024     | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy  | 93               | 930629                                                                                                                 | China                                  |
| 17.07.2024     | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy  | 87               | 870830                                                                                                                 | China; Türkiye                         |
| 17.07.2024     | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy  | 87               | 870830                                                                                                                 | China; Türkiye                         |
| 16.07.2024     | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy  | 84               | 841810                                                                                                                 | Thailand (Terminated at 11/06/2025)    |
| 16.07.2024     | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy  | 87               | 870310                                                                                                                 | China                                  |
| 16.07.2024     | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy  | 87               | 870310                                                                                                                 | China                                  |
| 01.07.2024     | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy  | 29               | 291241, 291242                                                                                                         | China                                  |
| 01.07.2024     | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy  | 29               | 291242, 291241                                                                                                         | China                                  |
| 12.06.2024     | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy  | 76               | 761510                                                                                                                 | China                                  |
| 12.06.2024     | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy  | 76               | 761510                                                                                                                 | China                                  |
| 23.05.2024     | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy  | 73               | 732591                                                                                                                 | India                                  |
| 23.05.2024     | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy  | 73               | 732591                                                                                                                 | India                                  |
| 20.05.2024     | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy  | 85               | 854142, 854143                                                                                                         | Cambodia; Malaysia; Thailand; Viet Nam |

|            |                               |              |    |                                        |                                                                                                        |
|------------|-------------------------------|--------------|----|----------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 20.05.2024 | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy | 29 | 291990                                 | China                                                                                                  |
| 20.05.2024 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 29 | 291990                                 | China                                                                                                  |
| 20.05.2024 | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy | 85 | 854142                                 | Cambodia; Malaysia; Thailand; Viet Nam                                                                 |
| 16.05.2024 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 69 | 690721, 690722, 690723, 690730, 690740 | India (Terminated at 23/04/2025)                                                                       |
| 16.05.2024 | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy | 69 | 690730, 690721, 690722, 690723, 690740 | India                                                                                                  |
| 30.04.2024 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 29 | 291899                                 | China; India                                                                                           |
| 30.04.2024 | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy | 29 | 291899                                 | China; India                                                                                           |
| 29.04.2024 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 39 | 390730                                 | China; Chinese Taipei; India; Korea, Republic of; Thailand                                             |
| 29.04.2024 | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy | 39 | 390730                                 | China (Terminated at 22/05/2025); Chinese Taipei; India (Terminated at 22/05/2025); Korea, Republic of |
| 24.04.2024 | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy | 72 | 720229, 720221                         | Brazil; Kazakhstan; Malaysia; Russian Federation                                                       |
| 24.04.2024 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 72 | 720221, 720229                         | Brazil; Kazakhstan; Malaysia; Russian Federation                                                       |
| 22.04.2024 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 29 | 291739                                 | Chinese Taipei; Malaysia; Poland; Türkiye                                                              |
| 11.03.2024 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 29 | 293361                                 | Germany; India; Japan; Netherlands; Qatar (Terminated at 09/12/2024); Trinidad and Tobago              |
| 11.03.2024 | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy | 29 | 293361                                 | Germany; India; Qatar; Trinidad and Tobago                                                             |
| 28.02.2024 | Trade Remedy / Safeguard      | Trade remedy | 55 | 550320                                 |                                                                                                        |
| 26.02.2024 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 48 | 482369                                 | China; Thailand; Viet Nam                                                                              |
| 21.02.2024 | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy | 48 | 482369                                 | China; Viet Nam                                                                                        |
| 25.01.2024 | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy | 70 | 701090                                 | China                                                                                                  |
| 25.01.2024 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 70 | 701090                                 | Chile (Terminated at 30/12/2025); China (Terminated at 24/02/2025); Mexico (Terminated at 24/02/2025)  |

|            |                                     |                 |        |                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|------------|-------------------------------------|-----------------|--------|--------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 11.01.2024 | Trade Remedy<br>/ Anti-dumping      | Trade<br>remedy | 73     | 730630                                                                         | Brazil                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 21.11.2023 | Trade Remedy<br>/ Anti-dumping      | Trade<br>remedy | 16, 03 | 160521, 160529,<br>030617                                                      | Ecuador (Terminated at<br>28/10/2024); Indonesia                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 21.11.2023 | Trade Remedy<br>/<br>Countervailing | Trade<br>remedy | 16, 03 | 160521, 030617,<br>160529                                                      | Ecuador; India; Indonesia<br>(Terminated at 28/10/2024); Viet<br>Nam                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 14.11.2023 | Trade Remedy<br>/ Anti-dumping      | Trade<br>remedy | 40     | 401120                                                                         | Thailand                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 31.10.2023 | Trade Remedy<br>/ Anti-dumping      | Trade<br>remedy | 76     | 760421, 760429,<br>760810, 760820,<br>760900, 761010,<br>761090, 760410,<br>76 | China (Terminated at<br>22/11/2024); Chinese Taipei<br>(Terminated at 22/11/2024);<br>Colombia (Terminated at<br>22/11/2024); Dominican<br>Republic (Terminated at<br>27/11/2023); Ecuador<br>(Terminated at 22/11/2024);<br>India (Terminated at<br>22/11/2024); Indonesia<br>(Terminated at 22/11/2024); Italy<br>(Terminated at 22/11/2024);<br>Korea, Republic of (Terminated<br>at 22/11/2024); Malaysia<br>(Terminated at 22/11/2024);<br>Mexico (Terminated at<br>22/11/2024); Thailand<br>(Terminated at 22/11/2024);<br>Türkiye (Terminated at<br>22/11/2024); United Arab<br>Emirates (Terminated at<br>22/11/2024); Viet Nam<br>(Terminated at 22/11/2024) |
| 31.10.2023 | Trade Remedy<br>/<br>Countervailing | Trade<br>remedy | 76     | 760900, 760810,<br>760820, 760410,<br>761010, 761090,<br>760429, 760421        | China (Terminated at<br>22/11/2024); Indonesia<br>(Terminated at 22/11/2024);<br>Mexico (Terminated at<br>22/11/2024); Türkiye<br>(Terminated at 22/11/2024)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 25.10.2023 | Trade Remedy<br>/<br>Countervailing | Trade<br>remedy | 37     | 370199, 370130                                                                 | China                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 25.10.2023 | Trade Remedy<br>/ Anti-dumping      | Trade<br>remedy | 37     | 370130, 370199                                                                 | China; Japan                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 23.08.2023 | Trade Remedy<br>/ Anti-dumping      | Trade<br>remedy | 94     | 940421, 940429                                                                 | Bosnia and Herzegovina;<br>Bulgaria; Chinese Taipei; India;<br>Italy; Mexico; Myanmar;<br>Philippines; Poland; Slovenia;<br>Spain                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

|            |                               |              |        |                                                        |                                                                                                  |
|------------|-------------------------------|--------------|--------|--------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 23.08.2023 | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy | 94     | 940421, 940429                                         | Indonesia                                                                                        |
| 07.08.2023 | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy | 21, 35 | 210610, 350400                                         | China                                                                                            |
| 07.08.2023 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 35, 21 | 350400, 210610                                         | China                                                                                            |
| 27.06.2023 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 48     | 481940, 481930                                         | Cambodia; China; Chinese Taipei; Colombia; India; Malaysia; Portugal; Türkiye; Viet Nam          |
| 26.06.2023 | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy | 48     | 481940, 481930                                         | China; India                                                                                     |
| 24.05.2023 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 73     | 731100                                                 | India                                                                                            |
| 24.05.2023 | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy | 73     | 731100                                                 | India                                                                                            |
| 24.05.2023 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 74     | 740721                                                 | Brazil; India; Israel; Korea, Republic of; Mexico; South Africa                                  |
| 24.05.2023 | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy | 74     | 740721                                                 | India; Israel; Korea, Republic of                                                                |
| 19.05.2023 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 94     | 940320                                                 | Chinese Taipei; India; Malaysia; Thailand; Viet Nam                                              |
| 14.02.2023 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 72     | 721210, 721050, 721012, 721011, 722699, 722599, 721250 | Canada; China; Chinese Taipei; Germany; Korea, Republic of; Netherlands; Türkiye; United Kingdom |
| 14.02.2023 | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy | 72     | 721012, 721011, 722699, 722599, 721250, 721210, 721050 | China                                                                                            |
| 25.01.2023 | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy | 84     | 842430, 842490                                         | China                                                                                            |
| 25.01.2023 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 84     | 842430, 842490                                         | China; Viet Nam                                                                                  |
| 08.11.2022 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 48     | 482030                                                 | China; India; Viet Nam                                                                           |
| 08.11.2022 | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy | 48     | 482030                                                 | India                                                                                            |
| 25.10.2022 | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy | 86     | 8607                                                   | China                                                                                            |
| 25.10.2022 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 86     | 860730                                                 | China; Mexico                                                                                    |
| 14.06.2022 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 29     | 292142                                                 | China                                                                                            |
| 14.06.2022 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 29     | 292142                                                 | India                                                                                            |

|            |                               |              |    |                |                                                                                                                                                                                  |
|------------|-------------------------------|--------------|----|----------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 14.06.2022 | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy | 29 | 292142         | India                                                                                                                                                                            |
| 13.06.2022 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 73 | 731821         | Chinese Taipei                                                                                                                                                                   |
| 13.06.2022 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 73 | 731821         | China                                                                                                                                                                            |
| 27.04.2022 | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy | 20 | 200969         | Argentina                                                                                                                                                                        |
| 27.04.2022 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 20 | 200310         | France; Netherlands; Poland; Spain                                                                                                                                               |
| 27.04.2022 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 20 | 200969         | Argentina                                                                                                                                                                        |
| 08.02.2022 | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy | 28 | 282739         | India (Terminated at 05/11/2024)                                                                                                                                                 |
| 08.02.2022 | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy | 28 | 283410         | India; Russian Federation                                                                                                                                                        |
| 08.02.2022 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 28 | 282739         | India (Terminated at 06/01/2023)                                                                                                                                                 |
| 08.02.2022 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 28 | 283410         | India; Russian Federation                                                                                                                                                        |
| 26.01.2022 | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy | 73 | 731700         | India (Terminated at 12/10/2022); Oman (Terminated at 12/10/2022); Sri Lanka (Terminated at 12/10/2022); Thailand (Terminated at 22/08/2022); Türkiye (Terminated at 12/10/2022) |
| 26.01.2022 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 73 | 731700         | India (Terminated at 23/12/2022); Sri Lanka (Terminated at 10/02/2023); Thailand (Terminated at 10/02/2023); Türkiye (Terminated at 10/02/2023)                                  |
| 25.01.2022 | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy | 20 | 200931, 200939 | Brazil; South Africa                                                                                                                                                             |

## ДОДАТОК В

Таблиця В.1 – Протекціоністські заходи Китаю відносно імпорту в 2022-2024 pp.

| Implemented at | Type                          | Measure class | Product chapters | Products                                       | Trading partners                                     | Description                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|----------------|-------------------------------|---------------|------------------|------------------------------------------------|------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 04.04.2025     | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy  | 90               | 902230                                         | India; United States of America                      | Initiation on 4 April 2025 of anti-dumping investigation on imports of certain X-ray tube assemblies and tube (Insert) thereof for medical CT device from India and the United States                                                                                                                                       |
| 27.12.2024     | Trade Remedy / Safeguard      | Trade remedy  | 2                | 020110, 020120, 020130, 020210, 020220, 020230 |                                                      | Initiation on 27 December 2024 of safeguard investigation on imports of meat of bovine animals                                                                                                                                                                                                                              |
| 14.09.2024     | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy  | 40               | 400239                                         | Canada; India (Terminated at 12/08/2025); Japan      | Initiation on 14 September 2024 of anti-dumping investigation on imports of halogenated butyl rubber from Canada, India and Japan<br><br>Termination on 12 August 2025 of anti-dumping investigation (without measure) on imports of India<br><br>Provisional duty imposed on 12 August 2025 on imports of Canada and Japan |
| 09.09.2024     | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy  | 12               | 120590, 120510                                 | Canada                                               | Initiation on 9 September 2024 of anti-dumping investigation on imports of rape or colza seeds from Canada<br><br>Provisional duty imposed on 12 August 2025                                                                                                                                                                |
| 30.08.2024     | Trade Remedy / Anti-dumping   | Trade remedy  | 29               | 290723                                         | Chinese Taipei; Japan; Korea, Republic of; Singapore | Termination on 30 August 2024 of anti-dumping duties on imports of Bisphenol-A from Japan, Republic of Korea, Singapore and Chinese Taipei (imposed on 29 August 2007)                                                                                                                                                      |
| 21.08.2024     | Trade Remedy / Countervailing | Trade remedy  | 4                | 040150, 040610, 040620, 040630, 040640, 040690 | European Union                                       | Initiation on 21 August 2024 of countervailing investigation on imports of certain dairy products from the European Union                                                                                                                                                                                                   |

|            |                             |              |        |                                                                                        |                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|------------|-----------------------------|--------------|--------|----------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 17.06.2024 | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy | 02, 05 | 020311, 020312, 020319, 020321, 020322, 020329, 020630, 020641, 020649, 020910, 050400 | European Union                                                  | Initiation on 17 June 2024 of anti-dumping investigation on imports of certain pork and pig by-products from the European Union<br><br>Provisional duty imposed on 10 September 2025                                                                                                                           |
| 19.05.2024 | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy | 39     | 390710                                                                                 | Chinese Taipei; European Union; Japan; United States of America | Initiation on 19 May 2024 of anti-dumping investigation on imports of polyformaldehyde copolymer from the European Union, Japan, Chinese Taipei and the United States<br><br>Provisional duty imposed on 24 January 2025<br><br>Definitive duty imposed on 19 May 2025                                         |
| 07.05.2024 | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy | 29     | 292690                                                                                 | India                                                           | Initiation on 7 May 2024 of anti-dumping investigation on imports of cypermethrin from India<br><br>Provisional duty imposed on 8 January 2025<br><br>Definitive duty imposed on 7 May 2025                                                                                                                    |
| 29.03.2024 | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy | 29     | 290713                                                                                 | Chinese Taipei; India                                           | Termination on 29 March 2024 of anti-dumping duties on imports of nonyl phenol from India and Chinese Taipei (duties imposed on 29 March 2019)                                                                                                                                                                 |
| 05.01.2024 | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy | 22     | 220820                                                                                 | European Union                                                  | Initiation on 5 January 2024 of anti-dumping investigation on imports of spirits obtained by distilling grape wine in containers holding less than 200 liters (usually called Brandy) from the European Union<br><br>Provisional duty imposed on 11 October 2024<br><br>Definitive duty imposed on 5 July 2025 |

|            |                             |              |    |                |                          |                                                                                                                                                                                                                           |
|------------|-----------------------------|--------------|----|----------------|--------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 21.07.2023 | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy | 29 | 291550         | United States of America | <p>Initiation on 21 July 2023 of anti-dumping investigation on imports of propionic acid from the United States</p> <p>Provisional duty imposed on 20 April 2024</p> <p>Definitive duty imposed on 21 July 2024</p>       |
| 30.11.2022 | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy | 39 | 390740         | Chinese Taipei           | <p>Initiation on 30 November 2022 of anti-dumping investigation on imports of polycarbonate from Chinese Taipei</p> <p>Provisional duties imposed on 14 August 2023</p> <p>Definitive duties imposed on 19 April 2024</p> |
| 01.03.2022 | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy | 32 | 321290, 320417 | India                    | <p>Initiation on 1 March 2022 of anti-dumping investigation on imports of Phthalocyanines from India</p> <p>Imposition of provisional duties</p> <p>Imposition of definitive duties</p>                                   |

## ДОДАТОК В

Таблиця В.1 – Протекціоністські заходи Південної Кореї в 2022-2025 рр.

| Implemented at | Type                        | Measure class | Product chapters | Products                                                                                                                                               | Trading partners | Description                                                                                                                                                                           |
|----------------|-----------------------------|---------------|------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 02.05.2025     | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy  | 85, 84           | 851531, 851521, 847950                                                                                                                                 | China; Japan     | Initiation on 2 May 2025 of anti-dumping investigation on imports of industrial robots (4-axis or more vertical multi-joint type) from China and Japan                                |
| 07.03.2025     | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy  | 90               | 900110                                                                                                                                                 | China            | Initiation on 7 March 2025 of anti-dumping investigation on imports of single-mode optical fiber from China                                                                           |
| 04.03.2025     | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy  | 72               | 720853, 720810, 720840, 720839, 720838, 720837, 720836, 720827, 720826, 720825, 722530, 722691, 722620, 722540, 720854, 721119, 721114, 721113, 720890 | China; Japan     | Initiation on 4 March 2025 of anti-dumping investigation on imports of hot-rolled products of carbon steel or alloy steel from China and Japan                                        |
| 18.12.2024     | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy  | 28               | 283110                                                                                                                                                 | China            | Initiation on 18 December 2024 of anti-dumping investigation on imports of sodium dithionite from China<br><br>Provisional duty imposed on 20 June 2025                               |
| 16.12.2024     | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy  | 44               | 441011                                                                                                                                                 | Thailand         | Initiation on 16 December 2024 of anti-dumping investigation on imports of particle board from Thailand                                                                               |
| 04.10.2024     | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy  | 72               | 722540, 720852, 720851                                                                                                                                 | China            | Initiation on 4 October 2024 of anti-dumping investigation on imports of hot-rolled carbon and alloy steel plate products from China<br><br>Provisional duty imposed on 24 April 2025 |

|            |                             |              |    |                                                                |                                  |                                                                                                                                                                                                                                |
|------------|-----------------------------|--------------|----|----------------------------------------------------------------|----------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 06.09.2024 | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy | 72 | 721921, 721922                                                 | China                            | Initiation on 6 September 2024 of anti-dumping investigation on imports of stainless steel plates from China<br><br>Provisional duty imposed on 25 March 2025                                                                  |
| 02.08.2024 | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy | 39 | 391110                                                         | China; Chinese Taipei            | Initiation on 2 August 2024 of anti-dumping investigation on imports of petroleum resin from China and Chinese Taipei<br><br>Provisional duty imposed on 21 February 2025 on imports from China                                |
| 30.05.2024 | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy | 72 | 721932, 721933, 721934, 721935, 721990, 722020, 722090, 721931 | Viet Nam                         | Initiation on 30 May 2024 of anti-dumping investigation on imports of cold rolled stainless steel from Viet Nam<br><br>Provisional duty imposed on 19 December 2024                                                            |
| 08.04.2024 | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy | 29 | 290250                                                         | China (Terminated at 29/08/2024) | Initiation on 8 April 2024 of anti-dumping investigation on imports of styrene monomer from China<br><br>Termination on 29 August 2024 of anti-dumping investigation (withdrawal of the application)                           |
| 21.01.2024 | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy | 72 | 722219, 722230, 722220, 722211                                 | India; Japan; Spain              | Termination on 21 January 2024 of anti-dumping duties on imports of stainless steel bar from India, Japan and Spain (definitive duty imposed on 3 December 2003)                                                               |
| 12.01.2024 | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy | 39 | 390761                                                         | China                            | Initiation on 12 January 2024 of anti-dumping investigation on imports of Polyethylene Terephthalate Resin (PET) from China<br><br>Provisional duty imposed on 30 July 2024<br><br>Definitive duty imposed on 30 November 2024 |

|            |                             |              |    |                |                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|------------|-----------------------------|--------------|----|----------------|-----------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 01.05.2023 | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy | 25 | 252321         | Egypt                                                                 | <p>Initiation on 1 May 2023 of anti-dumping investigation on imports of white portland cement from Egypt</p> <p>Provisional duty imposed on 15 November 2023</p> <p>Definitive duty imposed on 30 April 2024</p>                                                                                                                                                      |
| 24.02.2023 | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy | 54 | 540246         | China (Terminated at 22/06/2023); Malaysia (Terminated at 22/06/2023) | <p>Initiation on 24 February, 2023 of anti-dumping investigation on imports of Polyester Filament Partially Oriented Yarn (POY) from China and Malaysia</p> <p>Termination on 22 June 2023 of anti-dumping investigation (without measure) on imports of Polyester Filament Partially Oriented Yarn (POY) from China and Malaysia (initiated on 24 February 2023)</p> |
| 08.07.2022 | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy | 29 | 291531         | China; Japan; Singapore                                               | <p>Termination on 8 July 2022 of anti-dumping duties on imports of ethyl acetate imports from China, Japan and Singapore (definitive duties imposed on 25 August 2008)</p>                                                                                                                                                                                            |
| 09.05.2022 | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy | 39 | 392062, 392069 | China; India                                                          | <p>Initiation on 9 May 2022 of anti-dumping investigation on imports of PET (Polyethylene terephthalate) film from China and India</p> <p>Imposition of definitive duties on 8 May 2023</p>                                                                                                                                                                           |
| 28.02.2022 | Trade Remedy / Anti-dumping | Trade remedy | 39 | 392092         | China; Indonesia; Thailand                                            | <p>Initiation on 28 February 2022 of anti-dumping investigation on imports of biaxially oriented polyamide film from China, Indonesia and Thailand</p> <p>Imposition of provisional duties on 14 September 2022</p> <p>Imposition of duties on 27 February 2023</p>                                                                                                   |

|            |                                       |                 |    |        |                     |                                                                                                                                                                                                |
|------------|---------------------------------------|-----------------|----|--------|---------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 28.02.2022 | Trade<br>Remedy /<br>Anti-<br>dumping | Trade<br>remedy | 28 | 281830 | Australia;<br>China | Initiation on 28 February<br>2022 of anti-dumping<br>investigation on imports<br>of aluminium hydroxide<br>from Australia and China<br><br>Imposition of definitive<br>duties on 28 April 2023 |
|------------|---------------------------------------|-----------------|----|--------|---------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## ДОДАТОК Д

Таблиця Д.1 – Протекціоністські заходи України в 2022-2025 рр.

| Implemented at | Type                         | Measure class  | Product chapters                           | Products                                                                                                                                                                                          | Trading partners | Description                                                                                                                                                                                                                                            | Source                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|----------------|------------------------------|----------------|--------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 12.03.2025     | Imports / Other              | Other measures |                                            |                                                                                                                                                                                                   |                  | Amending the Procedure for Public Procurement of Goods, Works and Services for Customers under the Law of Ukraine “On Public Procurement” for the period of martial law in Ukraine and within 90 days from the date of its termination or cancellation | Permanent Delegation of Ukraine to the WTO (27 May 2025) and Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 277, 11 March 2025. Viewed at: <a href="https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/277-2025-%D0%BF#Text">https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/277-2025-%D0%BF#Text</a>                                                        |
| 01.01.2025     | Imports / Customs procedures | Other measures | 29, 30, 32, 33, 34, 38, 39, 84, 85, 90, 93 | 290314, 290319, 290341, 290342, 290343, 290344, 290345, 290346, 290347, 290348, 290361, 290371, 290372, 290373, 290374, 290375, 290376, 290377, 290379, 3004, 3204, 3208, 3209, 3214, 3304, 3305, |                  | Establishing the list of goods subject to import licensing in 2025                                                                                                                                                                                     | Permanent Delegation of Ukraine to the WTO (27 May 2025); WTO document G/LIC/N/2/UKR/29, 10 February 2025 and Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1481, 24 December 2024. Viewed at: <a href="https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1481-2024-%D0%BF#Text">https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1481-2024-%D0%BF#Text</a> |

|                |                     |                   |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                        |                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|----------------|---------------------|-------------------|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                |                     |                   |  | 3306,<br>3307,<br>340130,<br>3402,<br>3403,<br>3405,<br>3808,<br>3809,<br>3812,<br>381300,<br>381400,<br>382000,<br>382499,<br>3827,<br>391000,<br>8414,<br>8415,<br>8418,<br>8419,<br>8421,<br>8422,<br>842410,<br>8438,<br>8451,<br>8456,<br>8457,<br>8459,<br>847621,<br>847681,<br>8479,<br>850980,<br>850990,<br>8515,<br>851610,<br>902790,<br>930400 |                                                        |                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 01.01.20<br>24 | Imports /<br>Tariff | Other<br>measures |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Russian<br>Federation<br>(Terminated at<br>31/12/2025) | Extension<br>of the<br>application<br>of import<br>duty rates<br>for goods<br>originating<br>from the<br>Russian<br>Federation<br>(originally<br>until 31<br>December<br>2024, then<br>extended<br>until 31<br>December<br>2025) | Resolution of the Cabinet of<br>Ministers of Ukraine No. 1355, 22<br>December 2023 and Resolution No.<br>1397, 10 December 2024. Viewed<br>at:<br><a href="https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1355-2023-%D0%BF#Text">https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1355-2023-%D0%BF#Text</a> .<br>Permanent Delegation of Ukraine to<br>the WTO (27 May 2025) |

|            |                              |                |                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                 |                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                               |
|------------|------------------------------|----------------|------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 01.01.2023 | Imports / Customs procedures | Other measures | 29, 30, 32, 33, 34, 38, 39, 84, 85, 90, 93     | 290314, 290319, 290341, 290342, 290343, 290344, 290345, 290346, 290347, 290348, 290361, 290371, 290372, 290374, 290375, 290376, 290377, 290379, 3004, 3204, 3208, 3209, 3214, 3304, 3305, 3306, 3307, 340130, 3402, 3403, 3405, 3808, 3809, 3812, 381300, 381400, 382000, 382499, 3827, 391000, 8414, 8415, 8418, 8419, 8421, 842410, 8438, 8451, 847621, 847681, 847989, 850980, 850990, 902790, 930400 |                 | Non-automatic import licensing requirements for certain controlled substances and goods and equipment that may contain controlled substances (ozone - depleting substances and fluorinated greenhouse gases) | WTO document G/LIC/N/2/UKR/24, 31 January 2023. Permanent Delegation of Ukraine to the WTO (18 April 2023); and Cabinet of Ministers of Ukraine Resolution No. 1466, 27 December 2022 and WTO document G/MA/QR/N/UKR/6/Add.9, 30 January 2024 |
| 01.01.2023 | Imports / Customs procedures | Other measures | 02, 07, 08, 09, 12, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24 | 0204, 070960, 0712, 0813, 0904, 121190, 1704,                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | North Macedonia | Non-automatic import licensing requirements within the tariff quota for goods                                                                                                                                | WTO document G/LIC/N/2/UKR/24, 31 January 2023. Permanent Delegation of Ukraine to the WTO (18 April 2023); and Cabinet of Ministers of Ukraine, Resolution No. 1466, 27 December 2022                                                        |

|                |                                                         |                       |  |                                                                                                                                                         |                           |                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|----------------|---------------------------------------------------------|-----------------------|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                |                                                         |                       |  | 1806,<br>1904,<br>190531,<br>190532,<br>2001,<br>2002,<br>2005,<br>2007,<br>2008,<br>2009,<br>2103,<br>2204,<br>220820,<br>220890,<br>220900,<br>240110 |                           | imported<br>from North<br>Macedonia                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 09.04.20<br>22 | Imports /<br>Quantitati<br>ve<br>restriction<br>s (QRs) | Other<br>measur<br>es |  |                                                                                                                                                         | Russian<br>Federatio<br>n | Extension<br>of<br>prohibition<br>on imports<br>of goods<br>originating<br>from the<br>Russian<br>Federation<br>(until 31<br>December<br>2024) | Permanent Delegation of Ukraine to<br>the WTO (27 May 2025) and<br>Resolution of the Cabinet of<br>Ministers of Ukraine No 1356 “On<br>Amendments to the Resolution of<br>the Cabinet of Ministers of Ukraine<br>No. 1147 of 30 December 2015”, 22<br>December 2023. Viewed at:<br><a href="https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1356-2023-%D0%BF#n2">https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1356-2023-%D0%BF#n2</a> |

## Звіт подібності

### Метадані

Назва організації

**Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU**

Заголовок

**Державний торговельний протекціонізм у реалізації національних інтересів держав**

Автор

Науковий керівник / Експерт

**Цимбаліст А.А.доц. Лихолет С.І.**

підрозділ

**кафедра міжнародної економіки**

### Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

2.72%

2.72%

КП 1

1.21%

1.21%

КП 2

1.35%

1.35%

КЦ

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

16142

Кількість слів

134890

Кількість символів

### Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

|                        |    |    |
|------------------------|----|----|
| Заміна букв            | ↔  | 1  |
| Інтервали              | A→ | 0  |
| Мікропробіли           | ␣  | 90 |
| Білі знаки             | ␣  | 0  |
| Парафрази (SmartMarks) | ↔  | 13 |

### Джерела

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

#### 10 найдовших фраз

Колір тексту

| ПОРЯДКОВИЙ<br>НОМЕР | НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)                                                         | КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ<br>СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ) |
|---------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|
| 1                   | Пахолюк, Дзюбинський<br>10/31/2024<br>Publishing House "Helvetica" (Видавничий дім "Гельветика") | 81 0.50 %                                 |
| 2                   | Пахолюк, Дзюбинський<br>10/31/2024<br>Publishing House "Helvetica" (Видавничий дім "Гельветика") | 81 0.50 %                                 |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |           |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 3  | Міжнародна економіка : практикум [препринт]<br>4/27/2025<br>National University Kyiv Mohyla Academy course papers (National University Kyiv Mohyla Academy)                                                                                                                                                                                                     | 34 0.21 % |
| 4  | <a href="https://me.gov.ua/Documents/List/ce4d4f0b-1708-422f-8548-bfde10f6c83d?lang=uk-UA&amp;id=744a376d-15a6-4717-9f78-4ad8853dfa2d&amp;tag=VidpovidalneVedenniaBiznesuVUkraini">https://me.gov.ua/Documents/List/ce4d4f0b-1708-422f-8548-bfde10f6c83d?lang=uk-UA&amp;id=744a376d-15a6-4717-9f78-4ad8853dfa2d&amp;tag=VidpovidalneVedenniaBiznesuVUkraini</a> | 21 0.13 % |
| 5  | <a href="https://me.gov.ua/Documents/List/ce4d4f0b-1708-422f-8548-bfde10f6c83d?lang=uk-UA&amp;id=744a376d-15a6-4717-9f78-4ad8853dfa2d&amp;tag=VidpovidalneVedenniaBiznesuVUkraini">https://me.gov.ua/Documents/List/ce4d4f0b-1708-422f-8548-bfde10f6c83d?lang=uk-UA&amp;id=744a376d-15a6-4717-9f78-4ad8853dfa2d&amp;tag=VidpovidalneVedenniaBiznesuVUkraini</a> | 21 0.13 % |
| 6  | <a href="https://me.gov.ua/Documents/List/ce4d4f0b-1708-422f-8548-bfde10f6c83d?lang=uk-UA&amp;id=744a376d-15a6-4717-9f78-4ad8853dfa2d&amp;tag=VidpovidalneVedenniaBiznesuVUkraini">https://me.gov.ua/Documents/List/ce4d4f0b-1708-422f-8548-bfde10f6c83d?lang=uk-UA&amp;id=744a376d-15a6-4717-9f78-4ad8853dfa2d&amp;tag=VidpovidalneVedenniaBiznesuVUkraini</a> | 21 0.13 % |
| 7  | <a href="https://docplayer.net/73287143-Seriya-mitna-sprava-v-ukrayini.html">https://docplayer.net/73287143-Seriya-mitna-sprava-v-ukrayini.html</a>                                                                                                                                                                                                             | 19 0.12 % |
| 8  | <a href="http://referatu.net.ua/referats/7379/34729/?page=1">http://referatu.net.ua/referats/7379/34729/?page=1</a>                                                                                                                                                                                                                                             | 15 0.09 % |
| 9  | Інформаційні ресурси<br>5/6/2025<br>Interregional Academy of Personnel Management (Центральноукраїнський інститут)                                                                                                                                                                                                                                              | 15 0.09 % |
| 10 | <a href="https://me.gov.ua/Documents/List/ce4d4f0b-1708-422f-8548-bfde10f6c83d?lang=uk-UA&amp;id=744a376d-15a6-4717-9f78-4ad8853dfa2d&amp;tag=VidpovidalneVedenniaBiznesuVUkraini">https://me.gov.ua/Documents/List/ce4d4f0b-1708-422f-8548-bfde10f6c83d?lang=uk-UA&amp;id=744a376d-15a6-4717-9f78-4ad8853dfa2d&amp;tag=VidpovidalneVedenniaBiznesuVUkraini</a> | 14 0.09 % |

з бази даних RefBooks (0.09 %)

| ПОРЯДКОВИЙ<br>НОМЕР      | ЗАГОЛОВОК                                                                                                                                                                                                   | КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ<br>СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ) |
|--------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|
| <b>джерело: Paperity</b> |                                                                                                                                                                                                             |                                           |
| 1                        | ECONOMIC EFFECTS OF THE DIGITALIZATION OF THE AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX ON THE<br>EXAMPLE OF THE SUGAR INDUSTRY<br>Петрикей Олексій Юрійович,Черницька Тетяна Володимирівна, Іоніцой-Доценко Євгенія Юріївна; | 15 (2) 0.09 %                             |

з домашньої бази даних (0.23 %)

| ПОРЯДКОВИЙ<br>НОМЕР | ЗАГОЛОВОК                                                                                                                                                                     | КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ<br>СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ) |
|---------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|
| 2                   | Торговельно-економічне співробітництво України з державами ЄС<br>5/26/2025<br>Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU (кафедра міжнародної економіки) | 37 (4) 0.23 %                             |

з програми обміну базами даних (1.47 %)

| ПОРЯДКОВИЙ<br>НОМЕР | ЗАГОЛОВОК                                                                                                                                                   | КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ<br>СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ) |
|---------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|
| 3                   | Пахолук, Дзюбинський<br>10/31/2024<br>Publishing House "Helvetica" (Видавничий дім "Гельветика")                                                            | 182 (4) 1.13 %                            |
| 4                   | Міжнародна економіка : практикум [препринт]<br>4/27/2025<br>National University Kyiv Mohyla Academy course papers (National University Kyiv Mohyla Academy) | 34 (1) 0.21 %                             |
| 5                   | Інформаційні ресурси<br>5/6/2025<br>Interregional Academy of Personnel Management (Центральноукраїнський інститут)                                          | 15 (1) 0.09 %                             |

| 6                    | bitstream_f30b22fc-7ba9-4751-86bf-626c5d7c653c<br>12/7/2024<br>National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" students papers (National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" students papers)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 7 (1) 0.04 %                              |
|----------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|
| з Інтернету (0.92 %) |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                           |
| ПОРЯДКОВИЙ<br>НОМЕР  | ДЖЕРЕЛО URL                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ<br>СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ) |
| 7                    | <a href="https://me.gov.ua/Documents/List/ce4d4f0b-1708-422f-8548-bfde10f6c83d?lang=uk-UA&amp;id=744a376d-15a6-4717-9f78-4ad8853dfa2d&amp;tag=VidpovidalneVedenniaBiznesuVUkraini">https://me.gov.ua/Documents/List/ce4d4f0b-1708-422f-8548-bfde10f6c83d?lang=uk-UA&amp;id=744a376d-15a6-4717-9f78-4ad8853dfa2d&amp;tag=VidpovidalneVedenniaBiznesuVUkraini</a>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | 77 (4) 0.48 %                             |
| 8                    | <a href="http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/586/%D0%91%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B0%D1%80%D1%87%D1%83%D0%BA%20%D0%A2.%D0%9B.%20%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%BE-%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%B7%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%B4%D0%B8%20%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D1%83%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%BC%D1%83.pdf">http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/586/%D0%91%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B0%D1%80%D1%87%D1%83%D0%BA%20%D0%A2.%D0%9B.%20%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%BE-%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%B7%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%B4%D0%B8%20%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D1%83%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%BC%D1%83.pdf</a> | 25 (2) 0.15 %                             |
| 9                    | <a href="http://referatu.net.ua/referats/7379/34729/?page=1">http://referatu.net.ua/referats/7379/34729/?page=1</a>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | 21 (2) 0.13 %                             |
| 10                   | <a href="https://docplayer.net/73287143-Seriya-mitna-sprava-v-ukrayini.html">https://docplayer.net/73287143-Seriya-mitna-sprava-v-ukrayini.html</a>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | 19 (1) 0.12 %                             |
| 11                   | <a href="https://sk.ua/uk/strong-kabinet-ministriv-ukraini-zatverdiv-perelik-tovariv-eksport-ta-import-jakih-pidljagaie-licenzuvannju-ta-kvot-na-2023-rik-strong/">https://sk.ua/uk/strong-kabinet-ministriv-ukraini-zatverdiv-perelik-tovariv-eksport-ta-import-jakih-pidljagaie-licenzuvannju-ta-kvot-na-2023-rik-strong/</a>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | 7 (1) 0.04 %                              |

Список прийнятих фрагментів (немає прийнятих фрагментів)

| ПОРЯДКОВИЙ<br>НОМЕР | ЗМІСТ | КІЛЬКІСТЬ ОДНАКОВИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ) |
|---------------------|-------|---------------------------------------|
|---------------------|-------|---------------------------------------|

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту**

**«ІННОВАЦІЙНІ РІШЕННЯ ДЛЯ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ  
У ПАРАДИГМІ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ»**

**ЗБІРНИК ДОПОВІДЕЙ  
92-ї щорічної студентської наукової конференції**

(17 квітня - 17 травня 2025 р.)

**КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ  
ПЛАТФОРМА  
«ЗЕЛЕНИЙ РОЗВИТОК, ЯК ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА ПОВОЄННОГО ВІДРОДЖЕННЯ  
УКРАЇНИ»**

|                                                                                                                                       |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Артеменко А.В.</b>                                                                                                                 | 233 |
| Венчурні стратегії інноваційного лідерства БНП у парадигмі сталого розвитку                                                           | 233 |
| <b>Бардега О.С.</b>                                                                                                                   | 236 |
| Цифровізація у перспективах митного співробітництва України та Румунії                                                                | 236 |
| <b>Богуславська К.О.</b>                                                                                                              | 239 |
| Вплив сучасних торговельних війн США на глобальний зелений перехід                                                                    | 239 |
| <b>Вольний А.С.</b>                                                                                                                   | 243 |
| Криптовалюта та блокчейн як інструменти забезпечення прозорості економіки у повоєнному відродженні України                            | 243 |
| <b>Гаврилов Д.С.</b>                                                                                                                  | 245 |
| Інституційні, економічні та геополітичні чинники глобального лідерства провідних країн світу                                          | 245 |
| <b>Герасименко І.О.</b>                                                                                                               | 247 |
| Залучення іноземних інвестицій як чинник підтримки зеленого розвитку в Україні: інструменти та перспективи                            | 247 |
| <b>Демедюк А.М.</b>                                                                                                                   | 250 |
| Трансформація структури зовнішньої торгівлі України як передумова забезпечення конкурентоспроможності в контексті повоєнної відбудови | 250 |
| <b>Ірклій А.О.</b>                                                                                                                    | 252 |
| Карбоноефективність цифрового й традиційного банкінгу світова практика                                                                | 252 |
| <b>Каменчук П.О.</b>                                                                                                                  | 255 |
| Cashless Payments As A Driver Of Digital Green Economic Transformation                                                                | 255 |
| <b>Kachynska O. Y.</b>                                                                                                                | 259 |
| Global Media Industry In Times Of Green And Digital Transformations: Role For Economic Recovery And Innovations                       | 259 |
| <b>Кирилюк К.О.</b>                                                                                                                   | 261 |
| Цифрові технології у просуванні екологічно орієнтованих продуктів українських компаній на міжнародні ринки                            | 261 |
| <b>Клименко А.М.</b>                                                                                                                  | 263 |
| Експорт органічної аграрної продукції України як чинник нарощування її міжнародної конкурентоспроможності                             | 263 |
| <b>Коваленко А.В.</b>                                                                                                                 | 266 |
| Роль комплаєнс-політик у процесі залучення іноземних інвестицій: європейський підхід для українського бізнесу                         | 266 |
| <b>Компанець В.С.</b>                                                                                                                 | 269 |
| Торговельні конфлікти у міжнародних економічних відносинах                                                                            | 269 |
| <b>Кордик І.В.</b>                                                                                                                    | 271 |
| Зелений маркетинг у системі формування конкурентних стратегій міжнародного бізнесу                                                    | 271 |
| <b>Коропенко І.Ю.</b>                                                                                                                 | 274 |
| Грошові перекази трудових мігрантів у фінансуванні сталого розвитку                                                                   | 274 |
| <b>Костенко М.К.</b>                                                                                                                  | 277 |
| Сучасні тренди розвитку європейської зеленої економіки                                                                                | 277 |
| <b>Кунах Анна</b>                                                                                                                     | 280 |
| Трансформація банківської сфери України в умовах зеленого переходу                                                                    | 280 |
| <b>Курашин Д.О.</b>                                                                                                                   | 282 |
| Інноваційні підходи до зеленого розвитку України в контексті інтеграції до міжнародних логістичних мереж                              | 282 |
| <b>Лопоха С.В.</b>                                                                                                                    | 285 |
| Роль зеленого розвитку у зміцненні експортного потенціалу зернової галузі України в умовах післявоєнної відбудови                     |     |

|                                                                                                       |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Лушницька В.В.</b>                                                                                 |     |
| Інноваційні рішення для відродження України в умовах глобальної парадигми конкурентоспроможності      | 288 |
| <b>Меркотан Є. В.</b>                                                                                 |     |
| Енергетична стійкість та зелена трансформація України в контексті міжнародної економічної безпеки     | 290 |
| <b>Михайленко Р.В.</b>                                                                                |     |
| Зелений розвиток Великої Британії у контексті національних інтересів                                  | 292 |
| <b>Михно П.В.</b>                                                                                     |     |
| Міжнародне співробітництво у розвитку сектору відновлювальної та зеленої енергетики України           | 294 |
| <b>Нетребенко К.К.</b>                                                                                |     |
| Екологічні інновації країн Східної Азії в контексті глобальної конкурентоспроможності                 | 297 |
| <b>Пашинська В.В.</b>                                                                                 |     |
| Зелена економіка у постіндустріальному форматі глобального економічного розвитку                      | 298 |
| <b>Солодаєв А. С.</b>                                                                                 |     |
| Роль ESG у нарощенні міжнародної конкурентоспроможності українських ІТ-компаній                       | 300 |
| <b>Третяк В.С.</b>                                                                                    |     |
| ESG-критерії в контрактних відносинах: новий стандарт співпраці для українського бізнесу              | 303 |
| <b>Цимбаліст А.А.</b>                                                                                 |     |
| Роль зеленого протекціонізму у формуванні торговельної політики України у післявоєнний період         | 306 |
| <b>Шовкун Т.А.</b>                                                                                    |     |
| Зелений маркетинг у системі підвищення експортного потенціалу України в умовах повоєнного відновлення | 309 |

*Цимбаліст А.А.*  
*«Міжнародна економіка», 5 курс*  
*Київський національний економічний*  
*університет імені Вадима Гетьмана*  
*Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки Лихолет С.І.*

## **РОЛЬ ЗЕЛЕНОГО ПРОТЕКЦІОНІЗМУ У ФОРМУВАННІ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД**

У контексті післявоєнного відновлення Україна стоїть перед завданням не лише реанімувати експортноорієнтовану модель розвитку, але й переосмислити її пріоритети відповідно до глобальних трендів екологізації економіки. В умовах зміни клімату, зростання міжнародних екологічних вимог та наближення до Європейського Союзу, виникає потреба у глибокій трансформації зовнішньоторговельної політики. Одним із ключових елементів цієї нової стратегії стає зелений протекціонізм - система політичних і регуляторних заходів, спрямованих на захист національних виробників, які впроваджують екологічно безпечні технології, від конкуренції з боку імпортованих товарів, вироблених без дотримання високих екологічних стандартів.

Такий підхід включає встановлення вимог щодо вуглецевого сліду продукції, використання механізмів державної підтримки (зелені субсидії, податкові пільги, зелені державні закупівлі) та створення стимулів для внутрішніх виробників переходити до низьковуглецевих моделей діяльності. Водночас зелений протекціонізм може слугувати не тільки засобом екологічного регулювання, а й інструментом економічної дипломатії, який дозволяє Україні гармонізувати свої торговельні правила з європейським Зеленим курсом і захистити власний експорт від дискримінаційних заходів на зовнішніх ринках [1].

Загальна концепція зеленої економіки, яка виступає ідейною та теоретичною основою для впровадження зеленого протекціонізму, ґрунтується на принципах екологоорієнтованого розвитку. Її центральною ідеєю є мінімізація шкідливого впливу господарської діяльності на довкілля, раціональне використання природних ресурсів, розвиток відновлюваної енергетики, зниження викидів парникових газів, а також створення так званих «зелених» робочих місць, що поєднують соціальну відповідальність і екологічну ефективність.

Наукове обґрунтування цієї концепції було ґрунтовно представлено у працях Чмир О.С. та Захаркевич Н.П., які не лише окреслили базові цілі та принципи зеленої економіки, а й підкреслили її тісний взаємозв'язок із парадигмою сталого розвитку. Вчені доводять, що зелена економіка не суперечить ідеології сталого розвитку, а навпаки - забезпечує її практичну реалізацію шляхом системної трансформації структури економіки, переорієнтації державної

політики на підтримку екологічно безпечних секторів та інтеграції природоохоронних цілей у національні програми економічного зростання [2, с. 54–61].

Такий підхід дозволяє сформувати нову модель зростання, засновану на збалансованому поєднанні економічної доцільності, соціальної справедливості та екологічної безпеки.

У післявоєнних умовах, коли українська економіка потребує структурної трансформації, саме зелений протекціонізм може стати тим інструментом, який забезпечить:

- захист вітчизняного виробника від недобросовісної конкуренції товарів, вироблених без дотримання екологічних стандартів;
- стимулювання розвитку екологічно чистих виробництв, включаючи переробку, біоенергетику, «зелене» будівництво;
- лібералізацію торгівлі екотоварами та екопослугами з ЄС і країнами глобального Півдня на основі взаємного визнання сертифікатів [1].

Однак, як справедливо зауважує Т.В. Горянська, зелений протекціонізм має подвійну і водночас суперечливу природу [1]. З одного боку, його застосування створює умови для стимулювання інноваційного розвитку та модернізації національного виробництва, заохочуючи підприємства до впровадження екологічно безпечних технологій, енергозбереження, ресурсоефективності та виробництва екологічної продукції. У цьому аспекті зелений протекціонізм виконує функцію каталізатора переходу до нового технологічного укладу та формування «зеленої» конкурентоспроможності.

Проте з іншого боку, така практика може приховувати ризики зловживань екологічною риторикою - зокрема, використання екологічних стандартів та обмежень як інструменту прикритого економічного тиску на іноземних виробників. Це створює загрозу виникнення прихованих нетарифних бар'єрів, які ускладнюють доступ українських товарів, особливо з традиційних або сировинних галузей, до закордонних ринків. Особливо вразливими в цьому контексті є країни, що розвиваються, які можуть не мати достатніх ресурсів для швидкої адаптації до посилених екологічних вимог. Таким чином, застереження щодо «зеленого» протекціонізму як потенційного інструменту обмеження міжнародної конкуренції є абсолютно обґрунтованими.

Особливо важливим у цьому контексті є аналіз екологічного субсидування, яке набуває нових форм - від податкових пільг до державних закупівель екотоварів. Водночас, практика СОТ визнає лише ті субсидії, які не викривляють умови конкуренції. Тому Україні слід зважено підходити до розробки екологічної підтримки галузей, уникнувши порушення міжнародних правил [1].

На думку Чмиря О.С. та Захаркевич Н.П., інтеграція принципів «зеленої» економіки у торговельну політику можлива лише за умови наявності чіткої системи національних екологічних стандартів, обліку викидів та індикаторів якості життя, які дозволяють здійснювати прозоре екомаркування товарів [2, с. 58–59].

Україна, яка задекларувала стратегічну мету інтеграції до Європейського Союзу, повинна вже сьогодні враховувати дію Системи прикордонного вуглецевого коригування (Carbon Border Adjustment Mechanism, CBAM) - одного з ключових інструментів Європейського зеленого курсу. CBAM, який передбачає запровадження вуглецевих мит на імпорт продукції з країн, де стандарти щодо викидів CO<sub>2</sub> є нижчими за європейські, фактично перетворюється на системний виклик для країн-експортерів, включаючи Україну [3].

З одного боку, ця система стимулює екологізацію виробництва та запровадження вуглецевого обліку на підприємствах. З іншого - вона створює пряму загрозу втрати

конкурентних переваг для українських товарів, якщо їхній вуглецевий слід не буде прозоро задокументований та верифікований відповідно до вимог ЄС. У такому контексті СВМ слід розглядати не лише як обмеження, а й як каталізатор докорінних змін у національній торговельній політиці. Україна має поступово адаптовуватись до європейських екологічних регуляцій, впроваджуючи системи моніторингу, звітності та перевірки викидів, модернізуючи виробничі потужності та переорієнтовуючись на експорт продукції з високою доданою вартістю та низьким вуглецевим індексом. Лише за таких умов вітчизняні компанії зможуть зберегти і розширити присутність на ринку ЄС в умовах зростаючого зеленого регулювання.

Таким чином, у післявоєнний період, коли Україна одночасно потребує економічної стабілізації, модернізації промислового потенціалу та інтеграції до європейського простору, зелений протекціонізм постає як багатовекторний інструмент торговельної політики, здатний виконувати низку стратегічно важливих функцій.

Зокрема, він має забезпечувати регуляторну функцію, встановлюючи чіткі екологічні вимоги до товарів, що імпортуються або експортуються; захисну функцію, що полягає в підтримці національних виробників під час переходу до «зелених» технологій; а також інноваційно-орієнтуючу функцію, яка сприяє стимулюванню інвестицій в енергоефективні, ресурсозберігаючі та екологічно безпечні виробництва.

Реалізація зеленого протекціонізму має ґрунтуватися на принципах прозорості процедур, недискримінаційного підходу до торгових партнерів, дотримання норм Світової організації торгівлі, а також на узгодженості з міжнародними кліматичними зобов'язаннями. Водночас важливо, щоб українська модель зеленого протекціонізму не втратила національного суверенітету в ухваленні рішень, тобто враховувала інтереси економічної безпеки, збереження довкілля, соціальної справедливості та довгострокової стійкості розвитку. Лише за умов балансу між зовнішніми зобов'язаннями та внутрішніми пріоритетами цей інструмент зможе стати не бар'єром, а рушієм відновлення і сталого зростання української економіки.

### Список використаних джерел

1. Горянська Т.В. «Зелена економіка» як чинник розвитку зовнішньоторговельних відносин. *Збірник наукових праць*. Донецький державний університет управління. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/47230376.pdf>
2. Чмир О.С., Захаркевич Н.П. «Зелена» економіка: сутність, цілі та базові принципи. *Економічний вісник Донбасу*. 2013. № 3 (33). С. 54–62. URL: [http://www.evd-journal.org/download/2013/2013-3/EVD\\_2013-No.3-54-62.pdf](http://www.evd-journal.org/download/2013/2013-3/EVD_2013-No.3-54-62.pdf)
3. United Nation development Programme, Механізм прикордонного вуглецевого коригування (Carbon border adjustment mechanism (CBAM)). URL: [https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-08/1%20FINAL%20Tree%20cbam\\_297x210mm\\_4%2B4\\_web\\_180822.pdf](https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-08/1%20FINAL%20Tree%20cbam_297x210mm_4%2B4_web_180822.pdf)